

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΡΑΤΗΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ

Οδηγός για
επαγγελματίες
του κλάδου

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΡΑΤΗΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ

Οδηγός για
επαγγελματίες του
κλάδου

Γαλλική έκδοση: *Rétention administrative
des migrants et des demandeurs d'asile -
Guide pour les praticiens*

Οι απόψεις που εκφράζονται στο παρόν
πόνημα τελούν υπό την ευθύνη του
συγγραφέως και δεν απηχούν
απαραιτήτως την επίσημη πολιτική του
Συμβουλίου της Ευρώπης.

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή
αποσπασμάτων (έως 500 λέξεις), με
εξαίρεση την αναπαραγωγή για
εμπορικού σκοπούς, εφόσον διατηρείται
η ακεραιότητα του κειμένου, το
απόσπασμα δεν χρησιμοποιείται
απομονωμένα και εκτός πλαισίου,
δεν παρέχει ελλιπείς πληροφορίες ή δεν
παραπλανά τον αναγνώστη ως προς τη
φύση, το αντικείμενο ή το περιεχόμενο
του κειμένου. Το κείμενο πηγής πρέπει
πάντα να αναφέρεται ως εξής: “τα
πνευματικά δικαιώματα ανήκουν στο
Συμβούλιο της Ευρώπης, έτος
δημοσίευσης”. Κάθε άλλο αίτημα που
αφορά την αναπαραγωγή/μετάφραση
του εγγράφου εν όλω ή εν μέρει πρέπει
να αποστέλλεται στη Διεύθυνση
Επικοινωνιών, Συμβούλιο της Ευρώπης
(F-67075 Strasbourg Cedex ή στη
διεύθυνση publishing@coe.int).

Κάθε άλλη αλληλογραφία που αφορά
αυτό το έγγραφο θα πρέπει να
απευθύνεται στο Τμήμα Νομικής
Συνεργασίας, Γενική Διεύθυνση
Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Κράτους
Δικαίου (DGI-CDCJ@coe.int).

Σχεδιασμός και διάταξη
εξωφύλλου: Τμήμα Παραγωγής
Εγγράφων και Εκδόσεων (SPDP),

Συμβούλιο της Ευρώπης

Φωτογραφίες: © Συμβούλιο της Ευρώπης

© Συμβούλιο της Ευρώπης, Νοέμβριος 2023

Τυπώθηκε στο Συμβούλιο της Ευρώπης

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΡΑΤΗΣΗ	13
1.1. Πότε μπορεί να δικαιολογηθεί η κράτηση μεταναστών;	13
1.2. Ποιος μπορεί να αποφασίσει την κράτηση και τι πρέπει να περιέχει η σχετική απόφαση ή διαταγή;	16
1.3. Για πόσο χρονικό διάστημα μπορεί να δικαιολογηθεί η κράτηση;	17
1.4. Ποιες πρόσθετες ασφαλιστικές δικλείδες πρέπει να υπάρχουν για τα ευάλωτα άτομα;	17
1.5. Διαδικαστικές εγγυήσεις σε περίπτωση κράτησης	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΦΙΞΗ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΚΡΑΤΗΣΗΣ	21
2.1. Έρευνες	21
2.2. Καταγραφή	22
2.3. Πληροφορίες κατά την άφιξη	23
2.4. Ιατρικός έλεγχος	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΔΙΑΔΟΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	27
3.1. Διάδοση πληροφοριών σε κρατούμενους	27
3.2. Πώς να ενημερώνετε τους κρατούμενους	29
3.3. Εξωτερική επικοινωνία	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΤΟΜΩΝ ΥΠΟ ΚΡΑΤΗΣΗΣ	35
4.1. Κατάλληλες εγκαταστάσεις	36
4.2. Τροφή, πόσιμο νερό, ρουχισμός και κλινοσκεπάσματα	39
4.3. Ελευθερία σκέψης, συνείδησης, θρησκείας και πεποιθήσεων	41
4.4. Δραστηριότητες αναψυχής και ψυχαγωγίας	42
4.5. Καθαριότητα και υγιεινή	43
4.6. Ειδικές περιπτώσεις	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 – ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ	53
5.1. Πρόσβαση σε επαρκή υγειονομική περίθαλψη	53
5.2. Υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης	54
5.3. Πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης	56
5.4. Αντιμέτωπιση συγκεκριμένων καταστάσεων και αναγκών	57
5.5. Ιατρικά αρχεία και απόρρητο	62
5.6. Τεκμηρίωση και αναφορά ισχυρισμών, υποψιών και ιατρικών στοιχείων για κακομεταχείριση	63
5.7. Δημόσια υγεία	64

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 – ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	67
6.1. Προσωπικό και εκπαίδευση	67
6.2. Διαχείριση εκτάκτων αναγκών	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 – ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ	73
7.1. Ασφάλεια, πειθαρχία, απομόνωση και μέσα καταστολής	73
7.2. Έρευνες	76
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 – ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ	79
8.1. Μηχανισμοί υποβολής καταγγελιών	79
8.2. Ανεξάρτητη εποπτεία	80
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – ΛΙΣΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΙΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥΣ 85	
1. Λαμβάνοντας οδηγίες από πελάτη	85
2. Ευάλωτα χαρακτηριστικά	86
3. Γενικές συνθήκες κράτησης	89
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 – ΛΙΣΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΙΑ ΙΑΤΡΟΥΣ 93	
1. Κατά την άφιξη του ατόμου στον χώρο κράτησης	93
2. Κατά την αναχώρηση του ατόμου από τον χώρο κράτησης	94
3. Καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου κράτησης	94
ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ	97

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εδώ και αιώνες, οι χώρες μας διαμορφώνονται κατά κύριο λόγο από τις μεταναστευτικές ροές. Η μετανάστευση έχει συμβάλει στον πλούσιο ιστό των κοινωνιών μας. Δυστυχώς, ούτε ο στιγματισμός των μεταναστών στη λαϊκιστική ρητορική είναι καινούριο φαινόμενο και αυτή τη στιγμή είναι εμφανής σε πάρα πολλές χώρες. Μια τέτοια συζήτηση επιφέρει κι έναν κίνδυνο αλλαγής στον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτή η διοικητική κράτηση των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο - από μια προσωρινή κατάσταση, ενώ εξετάζεται το δικαίωμα παραμονής τους, σε τιμωρία.

Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να ξεχνάμε το γεγονός ότι όλοι οι μετανάστες και οι αιτούντες άσυλο έχουν εγκαταλείψει τις χώρες καταγωγής τους και έχουν ξεριζωθεί, για λόγους που ποικίλλουν από εμπόλεμες συγκρούσεις μέχρι διώξεις και φτώχεια. Όλοι οι μετανάστες και οι αιτούντες άσυλο έχουν τις δικές τους ιστορίες ζωής. Ωστόσο, αυτό που έχουν κοινό είναι η ελπίδα τους για ένα καλύτερο μέλλον, μια φιλοδοξία που μοιράζονται όλοι οι άνθρωποι. Φεύγοντας από τις χώρες τους, άφησαν πίσω τους αγαπημένα τους πρόσωπα, μερικές φορές όλα τα υπάρχοντά τους, και ταξίδεψαν με μεγάλο κίνδυνο, συχνά πέφτοντας θύματα διακινητών και λαθρεμπόρων. Αυτά τα ταξίδια είναι συχνά μια βαθιά τραυματική εμπειρία. Πολλοί από αυτούς είναι ακόμη παιδιά, γεγονός που κάνει την κατάσταση ακόμη πιο οδυνηρή.

Οι μετανάστες και οι αιτούντες άσυλο έχουν ανθρώπινα δικαιώματα - όπως έχουμε όλοι. Αυτή η βασική προϋπόθεση θα πρέπει να καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται από τις χώρες στις οποίες φτάνουν. Αυτός ο οδηγός έχει συνταχθεί με κύριο στόχο να συγκεντρώσει τα υπάρχοντα πρότυπα που διέπουν τη διοικητική κράτηση, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι μετανάστες και οι αιτούντες άσυλο τυγχάνουν ανθρώπινης μεταχείρισης και αντιμετωπίζονται με αξιοπρέπεια. Βασίζεται κυρίως στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όπως ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, και άλλες σχετικές νομικές πηγές. Με άλλα λόγια, αυτός ο οδηγός δεν επιχειρεί να δημιουργήσει νέα πρότυπα, αλλά απλώς να τονίσει αυτά που πρέπει να τηρούνται και να τα παρουσιάσει με τρόπο που θα τα κάνει εύχρηστα για τους επαγγελματίες του κλάδου. Τελικά, ο τρόπος με τον οποίο οι χώρες μας αντιμετωπίζουν τους μετανάστες και τους αιτούντες άσυλο υπό διοικητική κράτηση λέει πολλά για το σθένος και την ανθεκτικότητα των δημοκρατικών κοινωνιών μας.

Χρήστος Γιακουμόπουλος

Γενικός Διευθυντής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Κράτους Δικαίου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διαχείριση των μεταναστευτικών κινήσεων αποτελεί δικαίωμα των κρατών μελών που πρέπει να ασκείται¹ με πλήρη σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο και των μεταναστών και εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση για τα κράτη μέλη.² Σε αυτό το πλαίσιο, η κράτηση μεταναστών παραμένει ένα από τα πιο πιεστικά ζητήματα στην Ευρώπη καθώς και ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (το «Δικαστήριο»).

Το Συμβούλιο της Ευρώπης συνεχίζει να παρέχει περαιτέρω νομική καθοδήγηση και υποστήριξη στα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων.³ Δεδομένου ότι το τοπίο της μετανάστευσης μεταβάλλεται διαρκώς, εξακολουθεί να υπάρχει σημαντική ανάγκη να συγκεντρωθούν τα υφιστάμενα ελάχιστα πρότυπα και οι κατευθυντήριες γραμμές που αφορούν τις συνθήκες κράτησης των μεταναστών.⁴

Αυτός ο οδηγός σχεδιάστηκε για να εκπληρώσει αυτόν ακριβώς τον σκοπό. Θα βοηθήσει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις τους απέναντι στους αιτούντες άσυλο και τους μετανάστες σε αυτό το πλαίσιο, λειτουργώντας ως σημείο αναφοράς για ένα ευρύ φάσμα επαγγελματιών στον κλάδο της κράτησης μεταναστών.

Το σημείο εκκίνησης του οδηγού είναι να θυμόμαστε ότι η στέρηση της ελευθερίας εντός του μεταναστευτικού πλαισίου δεν είναι το ίδιο με την κράτηση ή τη φυλάκιση σε ποινικές υποθέσεις. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο ως διοικητικό μέτρο εν αναμονή της απομάκρυνσης από τη χώρα και θα πρέπει να επιβάλλεται μόνο ως ύστατο μέτρο ελλείψει άλλης εναλλακτικής λύσης. Θα πρέπει να διατάσσεται/ελέγχεται από τη δικαστική αρχή, να είναι απαραίτητο για νόμιμους λόγους και να βρίσκεται σε ισχύ για όσο το δυνατόν συντομότερο χρονικό διάστημα.⁵

Είναι επίσης σημαντικό να θυμόμαστε ότι υπάρχουν καταστάσεις όπου ένας μετανάστης δεν μπορεί να τεθεί υπό κράτηση λόγω συγκεκριμένων ευάλωτων χαρακτηριστικών (για παράδειγμα, εάν είναι έγκυος, παιδί, θύμα βασανιστηρίων ή εμπορίας ανθρώπων ή έχει προβλήματα ψυχικής ή σωματικής υγείας).⁶ Όλα τα άτομα υπό κράτηση θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με σεβασμό προς την αξιοπρέπεια και τα ανθρώπινα δικαιώματά τους και οι αρχές πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την αποφυγή κάθε μορφής διάκρισης εις βάρος τους.⁷ Από αυτή την άποψη, τα κράτη μέλη φέρουν ένα σημαντικό βάρος.

Σκοπός του οδηγού

Αυτός ο οδηγός⁸ συντάχθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Νομικής

Συνεργασίας (European Committee on Legal Co-operation, CDCJ) για επαγγελματίες που εργάζονται στον κλάδο της μετανάστευσης. Σκοπός του είναι να χρησιμοποιηθεί σαν πρακτικό εργαλείο για να συμβάλει στη βελτίωση της ικανότητάς τους να αποτρέπουν αποτελεσματικά και με επάρκεια οποιουδήποτε κινδύνους και μορφές κατάχρησης ή παραβίασης των δικαιωμάτων των ατόμων που στερούνται την ελευθερία τους, καθώς και να ενισχύσει τον σεβασμό προς την αξιοπρέπεια και τα θεμελιώδη δικαιώματά τους, σύμφωνα με τα υφιστάμενα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα.

Σε ποιους απευθύνεται αυτός ο οδηγός;

Αυτός ο πρακτικός οδηγός σχεδιάστηκε για να βοηθήσει και να συνδράμει ένα ευρύ φάσμα επαγγελματιών και άλλων ενδιαφερομένων που εργάζονται στον κλάδο της μετανάστευσης. Μεταξύ άλλων, απευθύνεται σε:

- ▶ προσωπικό που είναι υπεύθυνο για τις αρχικές αποφάσεις κράτησης και για αποφάσεις που αφορούν τη συνέχιση της κράτησης ή την αποφυλάκιση,
- ▶ συνοριοφύλακες,
- ▶ επαγγελματίες υγείας,
- ▶ προσωπικό κέντρων κράτησης,
- ▶ διερμηνείς,
- ▶ νομικούς,
- ▶ μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) και τυχόν άλλους εθελοντές που βοηθούν τα άτομα υπό κράτηση ή συνεργάζονται με αρχές που ασχολούνται με την κράτηση μεταναστών.

Πεδίο εφαρμογής του οδηγού

Ο οδηγός καλύπτει όλες τις περιπτώσεις στις οποίες άτομα στερούνται την ελευθερία τους κατ' εφαρμογή των νόμων που σχετίζονται με τη μετανάστευση και το άσυλο, ιδίως όσον αφορά τη ρύθμιση της εισόδου, της διαμονής, του καθεστώτος και της απομάκρυνσης αλλοδαπών, καθώς και της νομοθεσίας που αφορά τους πρόσφυγες, το άσυλο και άλλες μορφές διεθνούς προστασίας. Άτομα που κρατούνται προσωρινά εν αναμονή ποινικού δικαστηρίου ή μετά την καταδικαστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής αυτού του οδηγού.

Ο οδηγός προορίζεται για εφαρμογή σε κάθε είδους χώρο κράτησης όπου ένα άτομο στερείται την ελευθερία του, είτε βάσει επίσημης απόφασης που λαμβάνεται από αρμόδια αρχή είτε ως αποτέλεσμα κατάστασης που ισοδυναμεί με *de facto* στέρηση της ελευθερίας.

Κριτήρια για τη διάκριση μεταξύ περιορισμού της ελεύθερης μετακίνησης και της στέρησης της ελευθερίας

Για να προσδιοριστεί εάν κάποιος έχει «στερηθεί την ελευθερία μετακίνησής του/της» κατά την έννοια του άρθρου 5 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (η «Σύμβαση»), το σημείο εκκίνησης πρέπει να είναι η συγκεκριμένη κατάσταση του/της. Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη μια ολόκληρη σειρά κριτηρίων όπως: ⁹

- ▶ ο τύπος,
- ▶ η διάρκεια,
- ▶ τα αποτελέσματα,
- ▶ ο τρόπος εφαρμογής του εν λόγω μέτρου.¹⁰

Κατά τον καθορισμό της διάκρισης μεταξύ περιορισμού της ελεύθερης μετακίνησης και στέρησης της ελευθερίας στις ζώνες διέλευσης αερολιμένων και στις εγκαταστάσεις υποδοχής για την ταυτοποίηση και την καταγραφή προσώπων, οι παράγοντες που έλαβε υπόψη το Δικαστήριο μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- ▶ την κατάσταση και τις επιλογές των ενδιαφερομένων,
- ▶ το ισχύον νομικό καθεστώς της σχετικής χώρας,
- ▶ τη σχετική διάρκεια, τον σκοπό των μέτρων και τη δικονομική προστασία που απολαμβάνουν οι ενδιαφερόμενοι, και
- ▶ τη φύση και τον βαθμό των πραγματικών περιορισμών που επιβάλλονται στους ενδιαφερόμενους.

Πώς να χρησιμοποιήσετε τον οδηγό

Ο οδηγός έχει σχεδιαστεί με τρόπο που επιτρέπει στους επαγγελματίες του κλάδου να ανατρέχουν σε καθένα από τα οκτώ κεφάλαιά του ξεχωριστά, αντιμετωπίζοντάς τα σαν αυτόνομα κεφάλαια που καλύπτουν μια συγκεκριμένη πτυχή της κράτησης μεταναστών. Στο τέλος κάθε κεφαλαίου οι χρήστες θα βρουν χρήσιμα εργαλεία, συμπεριλαμβανομένης μιας σύνοψης και μιας εργαλειοθήκης, όπου παρατίθεται πρόσθετο χρήσιμο υλικό προς ανάγνωση και τεκμηρίωση. Στο τέλος του οδηγού, οι χρήστες θα βρουν λίστες ελέγχου για ιατρούς και δικηγόρους.

Αυτός ο οδηγός βασίζεται σε διεθνή και ευρωπαϊκά νομικά πρότυπα, συμπεριλαμβανομένης της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ).¹¹ Ως εκ τούτου, οι διεθνείς και εγχώριες εξελίξεις σχετικά με την κράτηση μεταναστών θα πρέπει να λαμβάνονται συχνά υπόψη κατά την ερμηνεία και τη χρήση του οδηγού.

Ορολογία και ορισμοί¹²

Για τους σκοπούς του οδηγού, οι όροι που χρησιμοποιούνται πιο συχνά πρέπει να γίνονται κατανοητοί ως εξής.

Διοικητική κράτηση μεταναστών ή κράτηση μεταναστών είναι όλες οι καταστάσεις στις οποίες ένα άτομο στερείται τη ελευθερία του ή κρατείται σε καταστάσεις που *de facto* ισοδυναμούν με στέρηση της ελευθερίας, με ή χωρίς επίσημη απόφαση από αρμόδια αρχή, κατ' εφαρμογή των νόμων που σχετίζονται με τη μετανάστευση και το άσυλο.¹³

Κρατούμενος/Άτομο υπό κράτηση είναι κάθε μετανάστης, αιτών άσυλο, πρόσφυγας ή οποιοσδήποτε αλλοδαπός υπήκοος που κρατείται κατ' εφαρμογή των νόμων που σχετίζονται με τη μετανάστευση και το άσυλο.

Εγκατάσταση/Χώρος κράτησης είναι ένας χώρος όπου ένα άτομο κρατείται κατ' εφαρμογή των νόμων που σχετίζονται με τη μετανάστευση και το άσυλο, όπως κέντρα κράτησης, κέντρα υποδοχής, διεθνείς ζώνες αερολιμένων, ζώνες διέλευσης κ.λπ.

Αρμόδια αρχή είναι κάθε όργανο, δικαστικό ή διοικητικό, στο οποίο έχει δοθεί η αρμοδιότητα από την εθνική νομοθεσία να διατάσσει ή να αποφασίζει για μια κατάσταση που ισοδυναμεί με στέρηση της ελευθερίας ενός ατόμου κατ' εφαρμογή των νόμων που σχετίζονται με τη μετανάστευση και το άσυλο. Ο όρος περιλαμβάνει και ιδιωτικούς φορείς που έχουν συνάψει σύμβαση ώστε να χειρίζονται την τοποθέτηση τέτοιων προσώπων και να διαχειρίζονται τους χώρους κράτησης.

Παιδί είναι κάθε ανθρώπινο ον κάτω των 18 ετών.¹⁴

Ασυνόδευτο παιδί είναι ένα παιδί που έχει χωριστεί τόσο από τους δύο γονείς του όσο και από άλλους συγγενείς και δεν λαμβάνει φροντίδα από κάποιον ενήλικα ο οποίος, βάσει νόμου ή εθιμικού δικαίου, είναι υπεύθυνος γι' αυτό.

Παιδί χωρισμένο από την οικογένειά του είναι ένα παιδί που έχει χωριστεί και από τους δύο γονείς ή από τον προηγούμενο νόμιμο ή συνήθη βασικό κηδεμόνα του, αλλά όχι απαραίτητα από άλλους συγγενείς. Αυτό μπορεί, επομένως, να περιλαμβάνει παιδιά που συνοδεύονται από άλλα ενήλικα μέλη της οικογένειας.

Προσωπικό είναι εκείνα τα άτομα που απασχολούνται ή έχουν διοριστεί σε χώρο κράτησης και εκτελούν καθήκοντα σχετικά με τις συνθήκες κράτησης ή την ευημερία ενός μετανάστη που βρίσκεται υπό κράτηση. Αυτό περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα μέλη του προσωπικού που εργάζονται σε μια σειρά από ρόλους, όπως οι υπάλληλοι στην ασφάλεια και την κράτηση, καθώς και οι επόπτες και οι διευθυντές είτε απασχολούνται απευθείας από το κράτος είτε οι υπηρεσίες τους προσφέρονται μέσω συμβάσεων εξωτερικής ανάθεσης.

Επαγγελματίες υγείας είναι οι γιατροί, οδοντίατροι, ψυχολόγοι, ψυχίατροι, κατάλληλα εκπαιδευμένο παραϊατρικό ή νοσηλευτικό προσωπικό που έχουν

άδεια άσκησης του επαγγέλματος σύμφωνα με τα εθνικά επαγγελματικά πρότυπα.

Ευάλωτο άτομο είναι ένα άτομο που μετά από ατομική αξιολόγηση της κατάστασής του διαπιστώνεται ότι έχει ιδιαίτερες ανάγκες και το οποίο δικαιούται να επικαλεστεί την υποχρέωση του κράτους να παρέχει ειδική προστασία και βοήθεια στο πλαίσιο της μετανάστευσης και του ασύλου.¹⁵

Απομάκρυνση είναι η οικειοθελής επιστροφή ή η αναγκαστική απομάκρυνση ενός ατόμου από το κράτος υποδοχής και περιλαμβάνει την απέλαση.

Μη κυβερνητικές οργανώσεις είναι τοπικοί, περιφερειακοί, εθνικοί ή διεθνείς μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί που είναι αρμόδιοι στον τομέα, ανεξάρτητοι από την κυβέρνηση και διαπιστευμένοι ή αναγνωρισμένοι από τα κράτη υποδοχής.

Συντομογραφίες

Για τους σκοπούς του οδηγού και των τελικών του παραπομπών, οι συντομογραφίες που χρησιμοποιούνται πιο συχνά είναι οι εξής.

APT	Ένωση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (Association for the Prevention of Torture)
CDDH	Διοικούσα Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης (Council of Europe Steering Committee for Human Rights)
CJEU	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Court of Justice of the European Union)
CPT	Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)
FRA	Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Union Agency for Fundamental Rights)
GC	Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Grand Chamber of the European Court of Human Rights)
ICCPR	Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (International Covenant on Civil and Political Rights)
IDC	Διεθνής Συμμαχία για Θέματα Κράτησης (International Detention Coalition)
IOM	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (International Organization for Migration)
NGO	Μη κυβερνητική οργάνωση (Non-governmental organisation)
OHCHR	Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Office of the UN High Commissioner for Human Rights)
UNHCR	Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (United Nations High Commissioner for Refugees)

Κεφάλαιο 1

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΡΑΤΗΣΗ

εδομένης της ύψιστης σημασίας που κατέχει η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη, η κράτηση μεταναστών πρέπει να είναι σύμφωνη με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και άλλες σχετικές συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα¹⁶, τη νομολογία του Δικαστηρίου και τα πρότυπα που έχουν αναπτυχθεί από τους σχετικούς εποπτικούς φορείς, όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT). Αντιστοίχως:

- ▶ Πρώτον και κύριον, κάθε διοικητική κράτηση πρέπει να είναι επιτρεπτή ως έχει. Δηλαδή, η απόφαση για κράτηση πρέπει να είναι σύμφωνη με το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια σύμφωνα με το άρθρο 5.1 της Σύμβασης και το άρθρο 9.1 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR). Αυτή η πτυχή αναλύεται περαιτέρω στο παρόν κεφάλαιο, το οποίο υπενθυμίζει τις θεμελιώδεις αρχές που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πριν ένας μετανάστης τεθεί σε κράτηση.
- ▶ δεύτερον, η κράτηση είναι σύμφωνη με τα ανθρώπινα δικαιώματα μόνο όταν η νομιμότητα της ίδιας της κράτησης και οι συνθήκες της συμμορφώνονται με τα πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτή η δεύτερη έννοια των «προϋποθέσεων» θα αναλυθεί λεπτομερώς στα επόμενα κεφάλαια.

1.1. Πότε μπορεί να δικαιολογηθεί η κράτηση μεταναστών;

Δυνάμει του άρθρου 5 παρ.1 εδ.(στ) της Σύμβασης, οι εθνικές αρχές δύνανται να στερήσουν την ελευθερία ενός ατόμου σε πλαίσιο μετανάστευσης μόνο για τους εξής σκοπούς:

- ▶ για να εμποδίσουν παράνομη είσοδο στην χώρα,
- ▶ ενώ εκκρεμεί διαδικασία απομάκρυνσης ή έκδοσης.

Κάθε στέρηση ελευθερίας που δεν επιδιώκει αυτούς τους σκοπούς θα παραβιάζει το άρθρο 5 παρ.1 εδ.(στ) της Σύμβασης. Για παράδειγμα, ένα άτομο δεν πρέπει να κρατείται μόνο διότι ότι έχει υποβάλει αίτηση για διεθνή προστασία.¹⁷

Στην περίπτωση των αιτούντων άσυλο ισχύουν πιο περιοριστικά πρότυπα και η διοικητική κράτηση μπορεί να εφαρμοστεί μόνο σε πιο περιορισμένες συνθήκες.¹⁸

Η νομοθεσία της ΕΕ επιτρέπει την κράτηση μεταναστών, μεταξύ άλλων, στις ακόλουθες περιπτώσεις:¹⁹

- ▶ για τον προσδιορισμό και την επαλήθευση της ταυτότητας ή της εθνικότητας του αιτούντος,
- ▶ για την εξέταση στοιχείων της αίτησης ασύλου που δεν θα μπορούσε να γίνει χωρίς να υπάρχει κράτηση, ιδίως όταν υπάρχει κίνδυνος διαφυγής,
- ▶ για να ληφθεί απόφαση σχετικά με το δικαίωμα του αιτούντος να εισέλθει στην επικράτεια,
- ▶ για την αντιμετώπιση της άρνησης του αιτούντος να συνεργαστεί για την απομάκρυνσή του,
- ▶ όταν το απαιτεί η προστασία της εθνικής ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης,
- ▶ για τη διασφάλιση των διαδικασιών μεταφοράς βάσει του Κανονισμού του Δουβλίνου.

Επιπλέον, για να είναι συμβατές με τον γενικό σκοπό και την απαίτηση που κατοχυρώνει το άρθρο 5 παρ.1 εδ.(στ) της Σύμβασης, όλες οι διαδικασίες που σχετίζονται με την κράτηση ενός ατόμου πρέπει:

- ▶ να μην είναι αυθαίρετες,
- ▶ να προβλέπονται από τη νομοθεσία,
- ▶ να είναι αναγκαίες και ανάλογες προς τον θεμιτό σκοπό.

i. «Αυθαίρετη κράτηση»

Οι αποφάσεις ή οι διαταγές κράτησης θα πρέπει να λαμβάνονται από τις αρμόδιες αρχές και να εκτελούνται μόνο σε ατομική βάση, σύμφωνα με το νόμο, και αφού ληφθούν υπόψη όλα τα σχετικά γεγονότα που αφορούν το συγκεκριμένο πρόσωπο.²⁰ Προκειμένου να αποφασίσει αν μια απόφαση κράτησης ελήφθη με τρόπο αυθαίρετο ή όχι, το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη τους ακόλουθους βασικούς συναφείς παράγοντες:²¹

- ▶ εάν η κράτηση πραγματοποιείται καλόπιστα και βασίζεται σε νομικούς λόγους,²²
- ▶ εάν συνδέεται στενά με τον σκοπό της αποτροπής της παράνομης εισόδου του ατόμου στη χώρα ή με τον σκοπό της απομάκρυνσης,
- ▶ εάν ο χώρος κράτησης και οι συνθήκες κράτησης ήταν κατάλληλες,²³
- ▶ εάν η διάρκεια της κράτησης υπερβαίνει το ευλόγως απαιτούμενο χρονικό διάστημα για τον επιδιωκόμενο σκοπό.

ii. «Νόμιμη κράτηση»

Όλες οι διαδικασίες που σχετίζονται με την κράτηση μεταναστών θα πρέπει να προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο. Σκοπός αυτής της απαίτησης είναι να αποφευχθεί κάθε κίνδυνος αυθαιρεσίας από τις αρχές. Αυτή η απαίτηση σημαίνει τουλάχιστον ότι η νομική βάση (εθνικό δίκαιο) είναι προσβάσιμη στο κοινό.

Σχετική νομολογία του Δικαστηρίου

Στην υπόθεση *Amuur κατά Γαλλίας*, για παράδειγμα, η κράτηση του αιτούντος στη ζώνη διέλευσης του αεροδρομίου Paris-Orly βασίστηκε σε δύο πράξεις που δεν δημοσιοποιήθηκαν. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι κανένα από αυτά τα κείμενα δεν αποτελούσε «νόμο» επαρκούς «ποιότητας» ώστε να προσφέρει επαρκή νομική προστασία στο εθνικό δίκαιο έναντι αυθαίρετων παρεμβάσεων από δημόσιες αρχές.²⁴

Στην υπόθεση *Mathloom κατά Ελλάδας*, το Δικαστήριο υπογράμμισε επίσης ότι προκειμένου το εθνικό δίκαιο να είναι σύμφωνο με τη Σύμβαση, το χρονικό διάστημα της κράτησης θα πρέπει να είναι πάντα εύλογο για τον σκοπό του μέτρου στέρησης της ελευθερίας.²⁵

Στην υπόθεση *Suso Musa κατά Μάλτας*, οι αρχές είχαν εξουσιοδοτήσει δια νόμου την είσοδο ή την παραμονή μεταναστών εν αναμονή της αίτησης ασύλου. Η επακόλουθη κράτηση του αιτούντος με σκοπό την αποτροπή της παράνομης εισόδου έθεσε ζήτημα νομιμότητας της κράτησης.²⁶

Στην υπόθεση *Nabil και άλλοι κατά Ουγγαρίας*, το Δικαστήριο τόνισε ότι όταν οι αρχές αποφασίζουν να παρατείνουν την αρχική περίοδο κράτησης, δεν θα πρέπει απλώς να επαναλαμβάνουν τα επιχειρήματα βάσει των οποίων αποφασίστηκε η αρχική περίοδος κράτησης του αιτούντος άσυλο.²⁷

iii. «Αναγκαιότητα κράτησης και αναλογικότητα προς τον θεμιτό σκοπό»

Λόγω του έντονα παρεμβατικού χαρακτήρα της, η κράτηση θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνο ως ύστατο μέτρο, όταν είναι απολύτως απαραίτητη, και για το δυνατόν συντομότερο χρονικό διάστημα και αφού διαπιστωθεί μετά από πλήρη και προσεκτική εξέταση ότι τα λιγότερο καταναγκαστικά εναλλακτικά μέτρα θα είναι αναποτελεσματικά στην συγκεκριμένη περίπτωση.

Η καταλληλότερη εναλλακτική λύση για την κράτηση θα είναι το μέτρο που, στις ιδιαίτερες περιστάσεις του ενδιαφερομένου, μπορεί να εφαρμοστεί αποτελεσματικά και να παρέχει τον μικρότερο περιορισμό της ελευθερίας για το εν λόγω άτομο καθώς και το υψηλότερο επίπεδο προστασίας για τα δικαιώματα και τα συμφέροντά του.

Οι εναλλακτικές λύσεις μπορεί να είναι, μεταξύ άλλων, οι εξής:²⁸

- ▶ η εμφάνιση στην αστυνομία ή τις μεταναστευτικές αρχές σε τακτά χρονικά διαστήματα,
- ▶ η παράδοση διαβατηρίου ή ταξιδιωτικού εγγράφου,

- ▶ η προσωρινή άδεια παραμονής στην επικράτεια,
- ▶ η φροντίδα με βάση την οικογένεια για ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά χωρισμένα από την οικογένειά τους,²⁹
- ▶ καταλύματα που παρέχονται από τις αρχές,
- ▶ ανοιχτά ή ημιανοιχτά κέντρα για μετανάστες και αιτούντες άσυλο,
- ▶ συγκεκριμένη κατοικία κατά τη διάρκεια μιας δεδομένης περιόδου,
- ▶ χρηματική εγγύηση με ή χωρίς άλλου είδους εγγυήσεις,
- ▶ απαιτήσεις εγγυητή,
- ▶ υποστήριξη στη διαχείριση υποθέσεων ή σε όσους εργάζονται πάνω στις υποθέσεις,
- ▶ ηλεκτρονική παρακολούθηση, όπως τα «βραχιολάκια».³⁰

Μην ξεχνάτε

Όταν οι εθνικές αρχές στερούν την ελευθερία ενός ατόμου σε οποιοδήποτε χρόνο, είτε κατά την άφιξή του είτε εν αναμονή της απομάκρυνσής του, θα πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι:

- ▶ κάθε στέρηση της ελευθερίας θα δικαιολογείται μόνο για όσο διάστημα βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία απομάκρυνσης. Εάν τέτοιες διαδικασίες δεν κινηθούν με τη δέουσα επιμέλεια, η κράτηση θα παύει να είναι επιτρεπτή σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ.1 εδ.(στ) της Σύμβασης,
- ▶ η κράτηση με σκοπό την απομάκρυνση δεν θα πρέπει να έχει τιμωρητικό χαρακτήρα και θα πρέπει να συνοδεύεται από κατάλληλες ασφαλιστικές δικλείδες,
- ▶ θα πρέπει να εξεταστεί εάν η απομάκρυνση αποτελεί ρεαλιστική προοπτική και εάν η κράτηση με σκοπό την απομάκρυνση δικαιολογείται εξαρχής ή εξακολουθεί να είναι δικαιολογημένη,
- ▶ θα πρέπει να υπάρχουν διαδικαστικές ασφαλιστικές δικλείδες ικανές να αποτρέπουν τον κίνδυνο αυθαίρετης κράτησης εν αναμονή της απέλασης. Αυτές οι ασφαλιστικές δικλείδες μπορεί να περιλαμβάνουν εύλογα χρονικά όρια για την κράτηση, νομικές συμβουλές, διαθεσιμότητα δικαστικού ελέγχου νομιμότητας κ.λπ.

1.2. Ποιος μπορεί να αποφασίσει την κράτηση και τι πρέπει να περιέχει η σχετική απόφαση ή διαταγή;

Οι αποφάσεις ή οι διαταγές κράτησης θα πρέπει να εκδίδονται από τις δικαστικές ή τις αρμόδιες διοικητικές αρχές. Προϋπόθεση γι' αυτό είναι η εθνική νομοθεσία να ορίζει αρμόδιες αρχές για το σκοπό αυτό και να καθορίζει τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται.

1.3. Για πόσο χρονικό διάστημα μπορεί να δικαιολογηθεί η κράτηση;

Η κράτηση θα πρέπει να επιβάλλεται για όσο το δυνατόν συντομότερο χρονικό διάστημα³¹ και σε καμία περίπτωση η κράτηση μεταναστών δεν πρέπει να είναι για απεριόριστο χρονικό διάστημα. Όπως τονίστηκε από το Δικαστήριο, η κράτηση μεταναστών επιτρέπεται μόνο για όσο διάστημα οι διαδικασίες που δικαιολογούν την κράτηση ακολουθούνται με τη δέουσα επιμέλεια.³² Τα άτομα υπό κράτηση θα πρέπει να απελευθερώνονται μόλις παύουν να ισχύουν οι λόγοι κράτησής τους.

Εκτός από τον θεμιτό σκοπό, η διάρκεια της κράτησης εξετάζεται προσεκτικά από το Δικαστήριο υπό το πρίσμα των ιδιαίτερων περιστάσεων και των ευάλωτων χαρακτηριστικών του ατόμου υπό κράτηση³³ και των συνθηκών κράτησής του/της.³⁴ Ανάλογα με τις περιστάσεις, ακόμη και δύο ώρες κράτησης μπορούν, σε ορισμένες περιπτώσεις, να θεωρηθούν στέρση της ελευθερίας κατά την έννοια του άρθρου 5 παρ.1 της Σύμβασης.³⁵

Σχετική νομολογία του Δικαστηρίου

Στην υπόθεση *Louled Massoud κατά Μάλτας*, ο αιτών τοποθετήθηκε σε χώρο κράτησης για περισσότερους από 18 μήνες με σκοπό την απέλαση. Μετά την απόρριψη του αιτήματός του για άσυλο, η πιθανή έλλειψη ρεαλιστικής προοπτικής απέλασής του για τόσο μακρά περίοδο κατέστησε την κράτηση του αιτούντος παράνομη.³⁶

1.4. Ποιες πρόσθετες ασφαλιστικές δικλείδες πρέπει να υπάρχουν για τα ευάλωτα άτομα;

Έχει επιβεβαιωθεί σε πολλές περιπτώσεις ότι η ευαλωτότητα είναι εγγενής της κατάστασης των μεταναστών.³⁷ Προτού ληφθεί απόφαση ή διαταγή κράτησης, η συγκεκριμένη κατάσταση ή η κατάσταση της υγείας του ατόμου θα πρέπει να ελεγχθεί για να εκτιμηθεί εάν η τοποθέτησή του σε κράτηση θα το έθετε σε μια ιδιαίτερος ευάλωτη κατάσταση ή σε κίνδυνο και εάν το άτομο χρήζει ιδιαίτερης φροντίδας, προσοχής ή βοήθειας.³⁸

Η κράτηση ενός ευάλωτου ατόμου δεν θα είναι σύμφωνη με το άρθρο 5 παρ.1 εδ.(στ) της Σύμβασης, εάν ο στόχος που επιδιώκεται από την κράτηση μπορεί να επιτευχθεί με άλλα λιγότερο καταναγκαστικά μέτρα. Αυτό προϋποθέτει ότι οι αρμόδιες αρχές πρέπει να εξετάσουν λύσεις εναλλακτικές της κράτησης υπό το πρίσμα των ειδικών συνθηκών της υπόθεσης του ατόμου. Η έλλειψη ενεργού δράσης και οι καθυστερήσεις κατά τη διεξαγωγή της αξιολόγησης ευαλωτότητας μπορεί να αποτελέσει παράγοντα που εγείρει σοβαρές αμφιβολίες ως προς την καλή πίστη των αρχών.³⁹ Εκτός από το άρθρο 5 παρ.1 εδ.(στ) της Σύμβασης, η κράτηση μεταναστών που είναι ευάλωτα πρόσωπα

μπορεί να εγείρει ζητήματα σύμφωνα με το Άρθρο 3 της Σύμβασης, με ιδιαίτερη προσοχή να δίνεται στις συνθήκες κράτησης, στη διάρκειά της, στα συγκεκριμένα ευάλωτα χαρακτηριστικά του ατόμου και στον αντίκτυπο που θα έχει η κράτηση σε αυτά τα ευάλωτα χαρακτηριστικά.

Η ευαλωτότητα μπορεί να προκύψει λόγω της φυσικής κατάστασης, της κατάστασης υγείας ή των προηγούμενων εμπειριών ενός ατόμου: ως εκ τούτου, οι εκδηλώσεις της ευαλωτότητας και οι υποχρεώσεις αντιμετώπισης της μπορεί να διαφέρουν σημαντικά. Βασιζόμενοι στη νομολογία του Δικαστηρίου, μπορούμε να αναφέρουμε τα εξής παραδείγματα:⁴⁰

- ▶ Παιδιά,⁴¹
- ▶ Ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά χωρισμένα από την οικογένειά τους,⁴²
- ▶ Έγκυες γυναίκες και μητέρες που θηλάζουν,⁴³
- ▶ Ηλικιωμένα άτομα,
- ▶ Μονογονεϊκές οικογένειες με παιδιά,⁴⁴
- ▶ Άτομα με αναπηρία ή με σοβαρές ασθένειες,⁴⁵
- ▶ ΛΟΑΤΙ άτομα,⁴⁶
- ▶ Θύματα εμπορίας ανθρώπων,⁴⁷
- ▶ Θύματα βασανιστηρίων, κακομεταχείρισης, σεξουαλικής βίας και βίας με βάση το φύλο ή ενδοοικογενειακής βίας, σωματικής ή ψυχολογικής φύσης.⁴⁸

Σχετική νομολογία του Δικαστηρίου

Στην υπόθεση *Rahimi κατά Ελλάδος*, οι συνθήκες κράτησης ενός ασυνόδευτου παιδιού σε χώρο κράτησης, ιδίως όσον αφορά τη στέγαση, την υγιεινή και τις υποδομές, ήταν τόσο κακές που υπονόμευαν την ίδια την έννοια της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Επίσης, ο αιτών, λόγω της ηλικίας του και των προσωπικών του περιστάσεων, βρισκόταν σε εξαιρετικά ευάλωτη θέση και οι αρχές δεν είχαν λάβει καθόλου υπόψη τις ατομικές του περιστάσεις όταν τον έθεσαν υπό κράτηση. Ως εκ τούτου, ακόμη κι αν γινόταν αποδεκτό το γεγονός ότι η κράτηση διήρκεσε μόνο δύο ημέρες, οι ίδιες οι συνθήκες κράτησης του αιτούντος ισοδυναμούσαν με εξευτελιστική μεταχείριση κατά παράβαση του Άρθρου 3 της Σύμβασης. Λόγω του νεαρού της ηλικίας του, η παρατυπία της διοικητικής του κατάστασης σε μια χώρα που δεν γνώριζε και το γεγονός ότι ήταν ασυνόδευτος και άρα αφέθηκε να τα βγάλει πέρα μόνος του τον καθιστούσαν σαφώς ως ένα εξαιρετικά ευάλωτο άτομο. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο υπενθύμισε στις ελληνικές αρχές ότι είχαν την υποχρέωση να τον προστατεύσουν και να τον φροντίσουν λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα υπό το πρίσμα των θετικών υποχρεώσεων τους σύμφωνα με το άρθρο 3 της Σύμβασης.⁴⁹

1.5. Διαδικαστικές εγγυήσεις σε περίπτωση κράτησης

Όταν βρίσκονται υπό κράτηση, τα άτομα εξακολουθούν να απολαμβάνουν ένα σύνολο δικονομικών δικαιωμάτων που σχετίζονται με την κράτησή τους. Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 2 της Σύμβασης, έχουν το δικαίωμα να ενημερώνονται, σε γλώσσα που κατανοούν,⁵⁰ για τους λόγους στέρησης της ελευθερίας τους.⁵¹ Αυτό τους επιτρέπει να αμφισβητήσουν ενώπιον δικαστηρίου τις δικονομικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες ώστε η «νομιμότητα» της στέρησης της ελευθερίας τους να είναι σύμφωνη με το άρθρο 5 παρ.1 της Σύμβασης. Τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να εξετάσουν και να αποφασίσουν σχετικά με τη νομιμότητα της κράτησης των ατόμων «γρήγορα» και να διατάξουν την αποφυλάκισή τους εάν η κράτηση δεν είναι νόμιμη.

Σύμφωνα με το άρθρο 13 της Σύμβασης, τα άτομα υπό κράτηση έχουν επίσης δικαίωμα σε αποτελεσματικό μέσο νομικής προστασίας σε σχέση με καταγγελίες που σχετίζονται με τις συνθήκες κράτησής τους.⁵² Για να θεωρηθούν αποτελεσματικά, τέτοια μέσα νομικής προστασίας πρέπει να προσφέρουν τη δυνατότητα βελτίωσης των υλικών συνθηκών της κράτησης και το δικαίωμα σε εκτελεστή αποζημίωση για την παραβίαση που είχε ήδη συμβεί λόγω αυτών των συνθηκών.⁵³

Μην ξεχνάτε

Όταν εξετάζουν εάν πρέπει να ληφθεί απόφαση για κράτηση, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τα ακόλουθα.

- ▶ Έχει η κράτηση νομική βάση στο εθνικό δίκαιο και είναι το εθνικό δίκαιο επαρκώς σαφές και προβλέψιμο για όλους;
- ▶ Λαμβάνεται η απόφαση από αρχή που είναι αρμόδια για την επιβολή του μέτρου κράτησης σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο;
- ▶ Είναι η κράτηση απαραίτητη και ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο σκοπό;
- ▶ Είναι το άτομο σε ευάλωτη κατάσταση;
- ▶ Υπάρχουν άλλες λύσεις εναλλακτικές της κράτησης που να επιτυγχάνουν τα ίδια αποτελέσματα που περιγράφονται παραπάνω; Είναι εύλογο να αποκλειστούν αυτές οι εναλλακτικές λύσεις;
- ▶ Έχουν εξηγηθεί δεόντως η νομική βάση και οι λόγοι της απόφασης κράτησης στο ενδιαφερόμενο άτομο με τρόπο και σε γλώσσα που κατανοεί;
- ▶ Έχει ενημερωθεί το ενδιαφερόμενο άτομο για την πιθανή διάρκεια της κράτησης;
- ▶ Έχει ενημερωθεί το άτομο για τις διαδικασίες προσφυγής ενάντια στην κράτηση και την αντιμετώπισή του κατά τη διάρκεια της κράτησης;
- ▶ Έχει το άτομο πρόσβαση να κινήσει και να εξαντλήσει πλήρως τέτοια μέσα νομικής προστασίας;

Εργαλειοθήκη/περαιτέρω μελέτη

- ▶ Διαδικτυακά μαθήματα HELP Άσυλο και ανθρώπινα δικαιώματα
- ▶ Διαδικτυακά μαθήματα HELP, Εναλλακτικές λύσεις για την κράτηση μεταναστών
- ▶ Διοικούσα Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (CDDH), Εναλλακτικές λύσεις για την κράτηση μεταναστών: καλλιεργώντας αποτελέσματα, Πρακτικός Οδηγός, Ιούνιος 2019
- ▶ Συλλογή Εκθέσεις επισκέψεων, δημόσιες ανακοινώσεις και πρότυπα της CPT
- ▶ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης

Κεφάλαιο 2

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΦΙΞΗ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Η έννοια της άφιξης αναφέρεται στη στιγμή της άφιξης σε έναν χώρο κράτησης. Στους νεοεισερχόμενους στην εγκατάσταση περιλαμβάνονται εκείνοι που φτάνουν για πρώτη φορά στην εγκατάσταση κι εκείνοι που μεταφέρονται από μία εγκατάσταση σε μια άλλη. Κάθε μετανάστης που τίθεται σε κράτηση πρέπει να ερευνηθεί και να καταγραφεί κατά την άφιξή του στον χώρο κράτησης και να ενημερωθεί για τους εσωτερικούς κανόνες του χώρου, καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του κατά τη διάρκεια της κράτησής του. Επίσης, θα πρέπει να προσφέρεται ιατρικός έλεγχος σε όλους τους νεοαφικθέντες κρατούμενους που εισέρχονται σε κέντρο διοικητικής κράτησης, το συντομότερο δυνατό, ιδανικά εντός 24 ωρών από την άφιξή τους.⁵⁴

Σε περιπτώσεις που οι αρμόδιες αρχές δεν ακολουθούν τις διαδικασίες κατά την άφιξη, θα φέρουν το βάρος της απόδειξης για το σεβασμό των δικαιωμάτων του κρατουμένου.⁵⁵

2.1. Έρευνες

Οι αρχές που έχουν την ευθύνη για τη λειτουργία και τη διαχείριση των χώρων κράτησης οφείλουν να διασφαλίζουν ότι όλοι οι κίνδυνοι για την υγεία και την ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένων των απειλών για τη ζωή, είναι μειωμένοι.⁵⁶ Αυτό συμβαδίζει με την υποχρέωση της αρχής βάσει του άρθρου 2 της Σύμβασης να προστατεύει και να προάγει την υγεία και την ευημερία των ατόμων υπό κράτηση και του προσωπικού, ειδικά σε περιπτώσεις όπου υπάρχει προβλέψιμος κίνδυνος.⁵⁷

Αυτό απαιτεί από τις αρχές να λαμβάνουν βασικές και απαραίτητες προφυλάξεις για να αντιμετωπίζουν τυχόν αναγνωρισμένους κινδύνους για την υγεία και την ασφάλεια καθώς και για την πρόληψη καταστάσεων κινδύνου για τη ζωή ή τη σωματική ακεραιότητα.⁵⁸ Κατά την άφιξη στους χώρους κράτησης, είναι σημαντικό οι αρχές να ερευνούν αρχικά τα άτομα υπό συνθήκες που σέβονται και προάγουν την αξιοπρέπεια και την ιδιωτική ζωή του ατόμου, έτσι ώστε να εντοπιστούν και να κατασχεθούν τυχόν αντικείμενα που απαγορεύονται από το νόμο, όπως τα παράνομα όπλα.

2.2. Καταγραφή

Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένα τονίσει τη σημασία της καταγραφής ακριβών πληροφοριών για τα άτομα που στερούνται της ελευθερίας τους προκειμένου η κράτηση να είναι νόμιμη σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ.1 της Σύμβασης καθώς και του σεβασμού στο δικαίωμα του ατόμου να ελέγξει τη νομιμότητα της κράτησης σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ.4 της Σύμβασης.⁵⁹ Συνεπώς, η ακριβής καταγραφή είναι μια σημαντική ασφαλιστική δικλείδα ενάντια στην αυθαίρετη κράτηση και την κράτηση χωρίς επικοινωνία με τον έξω κόσμο.⁶⁰

Τα αρχεία καταγραφής θα πρέπει να καλύπτουν πληροφορίες, μεταξύ άλλων, για:

- ▶ την ταυτότητα του ατόμου (το πλήρες ονοματεπώνυμο, το φύλο, την ημερομηνία γέννησης και την εθνικότητα ή τη χώρα καταγωγής ή το καθεστώς απάτριδος του ατόμου που ταυτοποιείται από έγγραφα ή κατά δήλωση του ατόμου) και άλλες σχετικές πληροφορίες (γλώσσα ομιλίας, πίστη, διατροφικές συνήθειες κ.λπ.),
- ▶ εάν το άτομο έχει υποβάλει αίτηση για διεθνή προστασία/άσυλο,
- ▶ την ημερομηνία, την ώρα και τον τόπο όπου το άτομο στερήθηκε την ελευθερία του/της και το όνομα της αρμόδιας αρχής,
- ▶ την αρχή που διέταξε την κράτηση (η διοικητική ή δικαστική εθνική αρχή που εξέδωσε τη διαταγή κράτησης),
- ▶ τους λόγους (λόγοι κράτησης και σχετική νομική βάση στο εθνικό δίκαιο),
- ▶ τον τόπο κράτησης, την ημερομηνία και την ώρα εισαγωγής στον χώρο καθώς και την αρχή που είναι υπεύθυνη για τον χώρο κράτησης,
- ▶ τυχόν στοιχεία που σχετίζονται με την κατάσταση της υγείας του ενδιαφερομένου και εάν έχει συγκεκριμένες ανάγκες,
- ▶ απογραφή των προσωπικών αντικειμένων του ατόμου (τα υπάρχοντα του ατόμου κατά την είσοδο στον χώρο κράτησης, ιδίως τυχόν τιμαλφή, ηλεκτρονικές συσκευές, αποσκευές, φάρμακα ή μετρητά) και εάν αυτά τα αντικείμενα παραμένουν στην κατοχή του ενδιαφερόμενου ή αποθηκεύονται από τις αρχές),⁶¹
- ▶ κατά περίπτωση, τη μεταφορά προς ή από άλλο χώρο κράτησης (συμπεριλαμβανομένων του αρχικού τόπου κράτησης και της αρχής που είναι υπεύθυνη για τη μεταφορά),
- ▶ κατά περίπτωση, πληροφορίες για συγγενείς ή παιδιά του ενδιαφερόμενου ατόμου, ειδικά εάν κρατούνται περισσότερα από ένα μέλη μιας οικογένειας.⁶²

Η βοήθεια ενός διερμηνέα που μπορεί να επικοινωνήσει σε γλώσσα/διάλεκτο που μπορεί να κατανοήσει το άτομο υπό κράτηση θα πρέπει να προσφέρεται, εάν χρειάζεται, για τη συμπλήρωση του αρχείου καταγραφής. Αυτή η υπηρεσία μπορεί να παρέχεται αυτοπροσώπως ή εξ αποστάσεως μέσω τηλεφώνου και αφορά και άλλες περιπτώσεις στις οποίες χρειάζεται διερμηνέας, π.χ. για υγειονομική περίθαλψη ή νομικές συμβουλές.

Το ενδιαφερόμενο άτομο θα πρέπει να έχει πρόσβαση στο αρχείο.⁶³ Η πρόσβαση μπορεί να διασφαλιστεί παρέχοντας στο άτομο ένα αντίγραφο του αρχείου ή δίνοντάς του φυσική πρόσβαση στο αρχείο κατόπιν αιτήματός του.

Η πρόσβαση στο αρχείο σε τρίτους με έννομο συμφέρον που θεσπίζεται από την εθνική νομοθεσία, όπως οι συγγενείς των ατόμων υπό κράτηση, οι εκπρόσωποί τους, οι δικηγόροι και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που είναι εξουσιοδοτημένες να έχουν πρόσβαση σε αυτό το μητρώο, κατά περίπτωση, θα πρέπει να διασφαλίζεται, με την επιφύλαξη της προστασίας του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των ενδιαφερομένων.

2.3. Πληροφορίες κατά την άφιξη

Θα πρέπει να παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τους εσωτερικούς κανόνες του χώρου κράτησης, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του ενδιαφερόμενου προσώπου, χωρίς καθυστέρηση μετά την άφιξη στον χώρο κράτησης, δηλαδή το δυνατόν συντομότερα.

2.4. Ιατρικός έλεγχος

Από τη στιγμή που τα άτομα τίθενται υπό κράτηση, οι αρμόδιες αρχές είναι υπεύθυνες για οποιαδήποτε κακομεταχείριση υποστούν.⁶⁴ Επομένως, θα πρέπει να προσφέρουν ατομικό ιατρικό έλεγχο τόσο για τη σωματική όσο και για την ψυχική υγεία στους κρατούμενους το συντομότερο δυνατό μετά την άφιξή τους στον χώρο κράτησης.⁶⁵

Οι στόχοι του ιατρικού ελέγχου είναι:

- ▶ να ελέγχει το ενδιαφερόμενο άτομο για τον εντοπισμό μεταδοτικών νοσημάτων με σκοπό την προστασία της δημόσιας υγείας (παραδείγματος χάριν, Covid-19) και, ειδικότερα, της υγείας των άλλων κρατουμένων, του προσωπικού και των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών που αλληλεπιδρούν μαζί τους,
- ▶ να εντοπίζει ιατρικές ανάγκες και ευάλωτα χαρακτηριστικά που απαιτούν ιδιαίτερη ιατρική φροντίδα και προσοχή, ιδίως αναπηρίες, διαταραχές, εγκυμοσύνη ή άλλα θέματα που σχετίζονται με την αναπαραγωγική υγεία, τον εθισμό σε ουσίες, την ηλικία, το τραύμα ή τον κίνδυνο αυτοτραυματισμού,⁶⁶
- ▶ να αξιολογεί και να συμβουλεύει εάν η κράτηση είναι, ή εξακολουθεί να είναι, κατάλληλη από ιατρικής άποψης.⁶⁷

Αυτός ο ιατρικός έλεγχος θα πρέπει να διενεργείται από ιατρό ή πλήρως καταρτισμένο νοσηλευτικό προσωπικό που θα ενημερώνει τον ιατρό το συντομότερο δυνατό μετά την εισαγωγή. Ο ιατρικός έλεγχος δεν πρέπει να παρεμβαίνει αδικαιολόγητα στα θεμελιώδη δικαιώματα του ενδιαφερόμενου ατόμου.

Τα αποτελέσματα του ιατρικού ελέγχου θα πρέπει να καταγράφονται πλήρως. Ο ιατρικός φάκελος θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον πληροφορίες σχετικά με ορατά τραύματα ή δηλώσεις για προηγούμενη κακομεταχείριση, στοιχεία σεξουαλικής κακοποίησης ή άλλων μορφών βίας, συμπεριλαμβανομένης της βίας με βάση το φύλο, που σημειώθηκαν πριν από την εισαγωγή, μεταδοτικά νοσήματα, όπως Covid-19, φυματίωση, ψωρίαση, ιλαρά, ηπατίτιδα ή HIV, χρόνιες ασθένειες, όπως διαβήτης ή επιληψία, ή οποιαδήποτε άλλη πληροφορία παρέχεται οικειοθελώς από τον κρατούμενο.⁶⁸ Οι αρχές θα πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι τα άτομα μπορεί να μην επιθυμούν να μοιραστούν το τραύμα τους στην πρώτη επαφή κατά τη διάρκεια του ιατρικού ελέγχου. Η υγειονομική παρακολούθηση (follow-up) θα πρέπει να είναι διαθέσιμη και να παρέχεται για ζητήματα που εντοπίζονται μέσω του ιατρικού ελέγχου.

Πληροφορίες σχετικά με τραυματισμούς και ισχυρισμούς που συνάδουν με τέτοιους τραυματισμούς, και παραπέμπουν σε κακομεταχείριση, κακοποίηση, σεξουαλική βία ή άλλη βία, θα πρέπει να γνωστοποιούνται άμεσα και συστηματικά στις αρμόδιες εθνικές αρχές, ανεξάρτητα από τις επιθυμίες του ενδιαφερόμενου ατόμου.⁶⁹

Μην ξεχνάτε

Είναι σημαντικό η ευημερία και η ασφάλεια όλων των κρατουμένων να γίνονται σεβαστές από το σημείο άφιξης στον τόπο κράτησης, μέσω της συλλογής και καταγραφής των σχετικών πληροφοριών και της διενέργειας των απαραίτητων διαδικασιών, όπως:

- ▶ να διεξάγεται νόμιμη έρευνα στο άτομο για τον εντοπισμό τυχόν παράνομων αντικειμένων,
- ▶ να τους εξηγούν τα δικαιώματά τους σε γλώσσα που καταλαβαίνουν,
- ▶ να τους εξηγούν τους κανόνες και τις διαδικασίες του τόπου κράτησης σε γλώσσα που καταλαβαίνουν,
- ▶ να καταγράφονται βασικές πληροφορίες, όπως η ταυτότητά τους, οι ανάγκες υγείας, οι θρησκευτικές ανάγκες και τα στοιχεία της υπόθεσής τους,
- ▶ να πραγματοποιείται ένας ολοκληρωμένος ιατρικός έλεγχος εντός 24 ωρών από την άφιξη, χρησιμοποιώντας πολιτισμικά ευαίσθητες αξιολογήσεις και λαμβάνοντας υπόψη την πιθανότητα ιστορικού βασανιστηρίων ή τραύματος.

Εργαλειοθήκη/περαιτέρω μελέτη

- ▶ Συλλογή Εκθέσεις επισκέψεων, δημόσιες ανακοινώσεις και πρότυπα της CPT
- ▶ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης
- ▶ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), Διεθνής συμμαχία για την κράτηση: Εργαλείο ελέγχου ευάλωτων χαρακτηριστικών: ένα εργαλείο για συστήματα ασύλου και μετανάστευσης, 2016
- ▶ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας: Αντιμετώπιση των προκλήσεων υγείας στην κράτηση μεταναστών και εναλλακτικές δυνατότητες κράτησης: οδηγός εφαρμογής σε επίπεδο χώρας, 2022

Κεφάλαιο 3

ΔΙΑΔΟΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η πρόσβαση στην επικοινωνία με τον έξω κόσμο αποτελεί μέρος των προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα που ισχύουν σε κάθε κατάσταση στέρησης της ελευθερίας και θα πρέπει να θεωρείται ως ένα από τα βασικά στοιχεία για την αξιολόγηση των συνθηκών της κράτησης των μεταναστών.⁷⁰

3.1. Διάδοση πληροφοριών σε κρατούμενους

Οι κρατούμενοι θα πρέπει να γνωρίζουν τη νομική τους κατάσταση και τις συνθήκες κράτησης, συμπεριλαμβανομένων των υποκειμενικών δικαιωμάτων που απολαμβάνουν και των καθηκόντων τους κατά τη διάρκεια της κράτησής τους.⁷¹

i. Πληροφορίες κατά τη στέρηση της ελευθερίας

Από την πρώτη κιόλας στιγμή που λαμβάνεται απόφαση για στέρηση της ελευθερίας ενός ατόμου, οι εθνικές αρχές πρέπει να ενημερώνουν τον ενδιαφερόμενο, σε γλώσσα που κατανοεί, για τους λόγους της σύλληψής του και τη σχετική νομική βάση.

Οι πληροφορίες για τους λόγους για τους οποίους κρατείται το άτομο θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν λεπτομερέστερες.⁷² Οι πληροφορίες επομένως θα πρέπει να αναφέρονται στη συγκεκριμένη ατομική κατάσταση του ενδιαφερόμενου και θα πρέπει τουλάχιστον να περιλαμβάνουν:

- ▶ γιατί συλλαμβάνεται ή κρατείται,
- ▶ για ποιους λόγους κρατείται,
- ▶ ποιος αποφάσισε την κράτησή του/της,
- ▶ την πιθανή διάρκεια της κράτησής του/της,
- ▶ τον τόπο κράτησης.

Εκτός από τους λόγους κράτησης, το άτομο που κρατείται θα πρέπει επίσης να ενημερώνεται για τα δικονομικά του δικαιώματα, ιδίως:

- ▶ το δικαίωμα σε νομική βοήθεια και εκπροσώπηση,
- ▶ το δικαίωμα να αιτηθεί άσυλο ή άλλες μορφές διεθνούς ή εθνικής προστασίας και προστασίας κατά της απομάκρυνσης,

- ▶ το δικαίωμα επικοινωνίας με τις προξενικές αρχές ή/και με πρόσωπο της επιλογής του/της,
- ▶ το δικαίωμα πρόσβασης σε διερμηνέα,
- ▶ το δικαίωμα ακρόασης και ουσιαστικής προβολής της απόφασης ή της διαταγής κράτησης ενώπιον ανεξάρτητης αρχής ή δικαστηρίου.

ii. Πληροφορίες κατά την άφιξη στον χώρο κράτησης

Τα άτομα υπό κράτηση θα πρέπει να ενημερώνονται για τους εσωτερικούς κανόνες, τόσο προφορικά όσο και γραπτά. Οι εσωτερικοί κανόνες του χώρου θα πρέπει κατά κύριο λόγο να έχουν ενημερωτικό χαρακτήρα και να αφορούν το ευρύτερο φάσμα θεμάτων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που σχετίζονται με την καθημερινή ζωή στην κράτηση.⁷³

Οι πληροφορίες που παρέχονται για τους εσωτερικούς κανόνες πρέπει να καλύπτουν, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- ▶ χρήση δημόσιων εγκαταστάσεων, όπως αίθουσες αναψυχής, βιβλιοθήκες, υπαίθριους χώρους, καπνιστήρια, καφετέριες, κουζίνες ή εγκαταστάσεις υγιεινής,
- ▶ πρόγραμμα γευμάτων,
- ▶ προσωπικά αντικείμενα που μπορούν να παρακρατηθούν και να αποθηκευτούν από τη διοίκηση για λόγους ασφαλείας,
- ▶ πειθαρχικές διαδικασίες και μέτρα έκτακτης ανάγκης,
- ▶ ρόλος των μελών του προσωπικού (ψυχαγωγικές δραστηριότητες, καθαριότητα, διοίκηση, κ.λπ.),
- ▶ καθεστώς εξωτερικών επισκέψεων.

Τα άτομα υπό κράτηση θα πρέπει να γνωρίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους εντός του χώρου κράτησης, ιδίως:

- ▶ το δικαίωμα να λαμβάνουν πληροφορίες και να επικοινωνούν με τον έξω κόσμο, για παράδειγμα με τους συγγενείς, τους αντιπροσώπους και τους δικηγόρους τους,
- ▶ το δικαίωμα να δέχονται επισκέψεις,
- ▶ το δικαίωμα πρόσβασης σε επαρκή υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε ψυχολογική ή ψυχιατρική φροντίδα,
- ▶ το δικαίωμα να υποβάλουν καταγγελία για κακομεταχείριση ή οποιοδήποτε θέμα σχετίζεται με τις συνθήκες κράτησής τους, συμπεριλαμβανομένων συγκεκριμένων μορφών βίας και διακρίσεων με βάση το φύλο,
- ▶ την υποχρέωση να σέβονται τους εσωτερικούς κανόνες,
- ▶ την υποχρέωση να απέχουν από οποιαδήποτε μορφή βίας κατά άλλων ατόμων υπό κράτηση, προσωπικού ή τρίτων,
- ▶ την υποχρέωση να σέβονται την ιδιωτική ζωή των άλλων κρατουμένων.

Στα άτομα υπό κράτηση θα πρέπει να παρέχονται τα στοιχεία επικοινωνίας με κατάλληλους συνομιλητές και τις διαθέσιμες υπηρεσίες.

iii. Πληροφόρηση κατά τη διάρκεια της κράτησης

Κατά τη διάρκεια της κράτησής τους, τα άτομα υπό κράτηση θα πρέπει να ενημερώνονται δεόντως για την πρόοδο της διαδικασίας, ιδίως:

- ▶ τον έλεγχο της νομιμότητας ή/και των συνθηκών κράτησης,
- ▶ την πορεία της αίτησής τους για άσυλο ή διεθνή προστασία,
- ▶ τον έλεγχο της νομιμότητας τυχόν απομάκρυνσής τους και τις σχετικές λεπτομέρειες,
- ▶ την πρόοδο οποιασδήποτε διαδικασίας απομάκρυνσης,
- ▶ πιθανή επανένωσή τους με άλλα μέλη της οικογένειας.

iv. Πληροφόρηση κατά την αποφυλάκιση

Όταν έρχεται η ώρα να αποφυλακιστούν, οι αρχές ενθαρρύνονται να παρέχουν στα άτομα πρακτικά δελτία πληροφοριών για τη χώρα υποδοχής (για παράδειγμα, αριθμούς τηλεφώνου έκτακτης ανάγκης και στοιχεία επικοινωνίας ξενώνων φιλοξενίας και σχετικών ΜΚΟ, αντιπροσώπων, δικηγόρων κ.λπ.).

3.2. Πώς να ενημερώνετε τους κρατούμενους

Οι κρατούμενοι μπορούν να παραμένουν ενήμεροι με γενικά μέσα παροχής πληροφοριών και με ατομικά μέσα παροχής πληροφοριών. Η αποτελεσματική χρήση και των δύο αυτών μέσων θα πρέπει να επιτρέπει στον κρατούμενο να κατανοήσει την κατάσταση του.

i. Γενικά μέσα παροχής πληροφοριών εντός του χώρου κράτησης

Η παροχή πληροφοριών με γενικά μέσα μπορεί να επιτευχθεί με τη διανομή φυλλαδίων σε όλους τους κρατούμενους τη στιγμή της άφιξής τους στον χώρο κράτησης και με την προβολή πληροφοριών δημόσια εντός του χώρου κράτησης ανά πάσα στιγμή.

Οι πληροφορίες που παρέχονται με γενικά μέσα θα πρέπει να είναι διαθέσιμες σε ευρέως ομιλούμενες γλώσσες, όπως αγγλικά, γαλλικά, αραβικά, ρωσικά, κινέζικα, ισπανικά, ουρντού ή φαρσί. Ωστόσο, οι αρχές είναι εκείνες που βρίσκονται στην καλύτερη θέση να αποφασίσουν για τη χρήση άλλων γλωσσών για γενικές πληροφορίες σε κάθε χώρο κράτησης.

ii. Ατομικά μέσα παροχής πληροφοριών

Εκτός από τα γενικά μέσα παροχής πληροφοριών που περιγράφονται παραπάνω, οι αρχές θα πρέπει να παρέχουν ατομικές πληροφορίες σε όλους τους κρατούμενους. Αυτή η υποχρέωση αποκτά ακόμα πιο επιτακτικό χαρακτήρα όταν το ενδιαφερόμενο άτομο έχει δυσκολίες στην ανάγνωση, τη γλώσσα ή την κατανόηση, είναι θύμα βίας ή εμπορίας ανθρώπων ή είναι ευάλωτο ή έχει νοητικές αναπηρίες. Όταν πρόκειται για παιδιά, οι πληροφορίες θα πρέπει να μεταφέρονται με τρόπο προσαρμοσμένο στην ηλικία και την ωριμότητά τους, σε γλώσσα που μπορούν να κατανοήσουν, και η οποία σέβεται το φύλο και τα πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά.⁷⁴ Κατά την παροχή των σχετικών πληροφοριών πρέπει να εξασφαλίζεται η παρουσία διερμηνέα, ανάλογα με την περίπτωση.

Όλες οι αποφάσεις, συμπεριλαμβανομένων των προσωρινών, που λαμβάνονται σε σχέση με την κράτηση ή την αποφυλάκιση, τις συνθήκες κράτησης, την αίτηση ασύλου και άλλες διαδικασίες, καθώς και οι τρόποι εκτέλεσης τέτοιων αποφάσεων, θα πρέπει να κοινοποιούνται μεμονωμένα στον ενδιαφερόμενο, είτε οι εν λόγω διαδικασίες έχουν κινηθεί από το ίδιο το άτομο για δικό του λογαριασμό είτε για λογαριασμό προσώπων που υπάγονται στην ευθύνη του.⁷⁵

3.3. Εξωτερική επικοινωνία

Είναι απαραίτητο οι κρατούμενοι να μπορούν να επικοινωνούν με τον έξω κόσμο. Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να διευκολύνουν αυτή την επικοινωνία, θέτοντας σε εφαρμογή όλα τα πρακτικά μέτρα που απαιτούνται για την επίτευξη αυτού του στόχου. Αυτού του είδους η επικοινωνία θα περιόριζε ορισμένες από τις αρνητικές επιπτώσεις που προκαλεί η κράτηση.

Με ποιους μπορούν να επικοινωνούν οι κρατούμενοι;

Θα πρέπει να επιτρέπεται στους κρατούμενους να επικοινωνούν σε τακτική βάση με οποιονδήποτε βρίσκεται εκτός του χώρου κράτησης.

Με ποιον τρόπο θα πρέπει να μπορούν να επικοινωνούν;

Οι αρμόδιες αρχές είναι εκείνες που βρίσκονται στην καλύτερη θέση για να αποφασίσουν ποια είναι τα πιο αποτελεσματικά μέσα για τη διασφάλιση της επικοινωνίας των κρατουμένων με τον έξω κόσμο. Τα μέσα αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν:

- ▶ πρόσβαση σε τηλεφωνικούς θαλάμους (με δυνατότητα αγοράς τηλεφωνικών καρτών),
- ▶ πρόσβαση σε σταθερά τηλέφωνα (σε ειδικά δωμάτια),
- ▶ χρήση κινητών τηλεφώνων⁷⁶ (συμπεριλαμβανομένων των κλήσεων μέσω διαδικτύου),⁷⁷
- ▶ σύνδεση στο διαδίκτυο (wi-fi) ή πρόσβαση σε αίθουσα υπολογιστών,
- ▶ παράδοση επιστολών χωρίς καθυστέρηση καθώς και παροχή χαρτιού και μολυβιών.

Η επικοινωνία με τον έξω κόσμο δεν πρέπει να παρακολουθείται ή να αλλιώνεται καθ' οιονδήποτε τρόπο (λογοκρισία), αλλά να γίνεται με σεβασμό στην ιδιωτική ζωή των κρατούμενων (για παράδειγμα, μη καταγραφή επισκέψεων ή τηλεφωνικών κλήσεων, απόλυτη απαγόρευση ανάγνωσης e-mail ή επιστολών και άλλα παρεμβατικά μέτρα). Ωστόσο, οι αρμόδιες αρχές μπορούν να περιορίσουν τη δυνατότητα επικοινωνίας των κρατούμενων όταν υπάρχουν επιτακτικοί λόγοι που σχετίζονται με την τάξη και την ασφάλεια. Τέτοιοι περιορισμοί μπορεί να περιλαμβάνουν έναν καθορισμένο μέγιστο χρόνο χρήσης του διαδικτύου ή του υπολογιστή για κάθε άτομο, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση για όλους τους κρατούμενους σε αυτά τα μέσα επικοινωνίας, ελέγχους στις επικοινωνίες σχετικά με απαγορευμένα αντικείμενα (ναρκωτικά, όπλα κ.λπ.) ή τον αποκλεισμό της πρόσβασης σε απαγορευμένους ιστότοπους. Σε κάθε περίπτωση, οι περιορισμοί δεν θα πρέπει να εφαρμόζονται ως πειθαρχικό μέτρο ή με τρόπο που υπονομεύει ή καθιστά αναποτελεσματική την απόλαυση του δικαιώματος στην επικοινωνία.

ι. Επισκέψεις

Θα πρέπει να επιτρέπεται στους κρατούμενους να δέχονται επισκέψεις από οποιοδήποτε άτομο της επιλογής τους. Το κέντρο κράτησης θα πρέπει να έχει εύλογη πρόσβαση ώστε να είναι εφικτές οι τακτικές επισκέψεις από μέλη της οικογένειας (έγγαμες σχέσεις, εξωσυζυγικές σχέσεις ή *de facto* σχέσεις),⁷⁸ φίλους, ομάδες υποστήριξης της κοινότητας και δικηγόρους.⁷⁹ Θα πρέπει να προσφέρεται στα άτομα η δυνατότητα να δέχονται επισκέψεις πολλές φορές την εβδομάδα.

Τα άτομα θα πρέπει να ενημερώνονται ότι μπορούν να αρνηθούν τις επισκέψεις. Οι επισκέπτες, ιδιαίτερα τα μέλη της οικογένειας, δεν θα πρέπει να επιτρέπεται αυτόματα να πραγματοποιούν επισκέψεις, χωρίς την προηγούμενη συναίνεση του ατόμου που κρατείται. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για άτομα που έχουν υποστεί βία με βάση το φύλο ή ενδοοικογενειακή βία.⁸⁰

Οι συνθήκες του επισκεπτηρίου θα πρέπει να σέβονται την ιδιωτική ζωή και να λαμβάνουν χώρα σε ανοιχτό περιβάλλον (για παράδειγμα, δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται γυάλινα χωρίσματα και οθόνες).⁸¹ Το πλαίσιο και οι διαδικασίες που διέπουν τα επισκεπτήρια θα πρέπει να συμβάλλουν πειραυτέρω σε ένα ευνοϊκό περιβάλλον επισκέψεων (για παράδειγμα, χρήση στρογγυλού τραπεζιού για σεβασμό της ιδιωτικής ζωής). Τέτοια μέτρα θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το βέλτιστο συμφέρον των παιδιών και να προσαρμόζονται ανάλογα,⁸² για παράδειγμα, τα δωμάτια επίσκεψης μπορεί να περιλαμβάνουν χώρο παιχνιδιού για παιδιά.

Κάποιοι περιορισμοί μπορεί να είναι απαραίτητοι για λόγους τάξης και ασφάλειας. Για παράδειγμα, ο αριθμός των επισκεπτηρίων ή των επισκεπτών μπορεί να είναι περιορισμένος ή τα επισκεπτήρια να επιτρέπονται μόνο σε συγκεκριμένες ώρες. Περιορισμοί μπορεί επίσης να επιβληθούν για λόγους δημόσιας υγείας (όπως τα μέτρα πρόληψης για την Covid-19) ή για λόγους δημόσιας τάξης. Οι επισκέψεις μπορεί να υπόκεινται σε έγκριση. Τυχόν περιορισμοί στα δικαιώματα επίσκεψης ενός συγκεκριμένου ατόμου θα πρέπει να είναι κατ' εξαίρεση, εάν κριθεί απαραίτητο, και να αποφασίζονται βάσει ατομικής αξιολόγησης.⁸³ Τέτοιοι περιορισμοί δεν πρέπει να εφαρμόζονται ως πειθαρχικά μέτρα ή με τρόπο που υπονομεύει την ουσία του

δικαιώματος στις επισκέψεις.

ii. Επικοινωνία με τρίτους

Οι κρατούμενοι έχουν το δικαίωμα να επικοινωνούν χωρίς αθέμιτους περιορισμούς:

- ▶ με τον/την δικηγόρο τους ή άλλο πρόσωπο με τα κατάλληλα προσόντα,
- ▶ με τις εθνικές αρχές της χώρας τους για βοήθεια από το προξενείο (κατόπιν αιτήματος),
- ▶ με εθνικούς οργανισμούς και φορείς (εθνικά ιδρύματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διαμεσολαβητές, επίτροποι),
- ▶ με εποπτικούς φορείς (όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) ή εθνικοί μηχανισμοί πρόληψης),
- ▶ με διεθνείς οργανισμούς όπως η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ICRC) ή εκπρόσωποι της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), συμπεριλαμβανομένων οργανισμών που έχουν εξουσιοδοτηθεί από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες βάσει συμφωνίας και οι οποίοι εργάζονται στην επικράτεια του κράτους για λογαριασμό της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες,
- ▶ με αντίστοιχες μη κυβερνητικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα και είναι διαπιστευμένες από το κράτος υποδοχής.

Η πρόσβαση αυτή περιλαμβάνει δωρεάν επικοινωνία και επισκέψεις από αυτούς τους φορείς και οργανισμούς.

Επιπλέον, κάθε κρατούμενος έχει το δικαίωμα να υποβάλει ατομική αίτηση ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, συμπεριλαμβανομένης της αίτησης για προσωρινά μέτρα. Αυτό το δικαίωμα υποβολής αιτήσεων δεν πρέπει να παρακωλύεται ή να παρεμποδίζεται με κανέναν τρόπο. Οποιαδήποτε παρεμπόδιση επικοινωνίας ή οποιαδήποτε μορφή πίεσης για απόσυρση ή τροποποίηση της καταγγελίας ενός ατόμου παραβιάζει το δικαίωμα για αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος υποβολής αίτησης.⁸⁴

Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι η πρόσβαση στα μέσα υποβολής αίτησης είναι αποτελεσματική, για παράδειγμα:

- ▶ όλες οι επιστολές πρέπει να προωθούνται αμέσως χωρίς να ανοίγονται,⁸⁵
- ▶ θα πρέπει να παρέχεται βοήθεια ώστε οι κρατούμενοι να έχουν πρόσβαση στα σχετικά έγγραφα και αντίγραφα αυτών,⁸⁶
- ▶ θα πρέπει να διευκολύνεται η πραγματοποίηση όλων των απαραίτητων ιατρικών εξετάσεων,⁸⁷

Στο πλαίσιο της κράτησης μεταναστών, η υποβολή επείγουσας αίτησης για προσωρινά μέτρα είναι ιδιαίτερα σημαντική όταν η απομάκρυνση ενός ατόμου εκκρεμεί ήδη (σχεδιασμένη ή προγραμματισμένη). Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο

αιτών αντιμετωπίζει συχνά πραγματικό κίνδυνο σοβαρής, μη αναστρέψιμης βλάβης εάν δεν ληφθούν και δεν τηρηθούν τα προσωρινά μέτρα.

Μην ξεχνάτε

Για να διασφαλιστεί ότι οι κρατούμενοι έχουν πλήρη επίγνωση της νομικής τους κατάστασης και των δικαιωμάτων τους, είναι σημαντικό να τους παρέχονται βασικές πληροφορίες σχετικά με αυτά τα θέματα τόσο κατά την άφιξή τους στον χώρο κράτησης όσο και στη συνέχεια, όταν είναι απαραίτητο ή κατόπιν αιτήματος, όπως:

- ▶ πρόσβαση σε δικηγόρο,
- ▶ δικαίωμα νομικής εκπροσώπησης,
- ▶ δωρεάν πρόσβαση σε διερμηνέα,
- ▶ τους λόγους κράτησης και άρνησης χρηματικής εγγύησης μετανάστη,
- ▶ το δικαίωμα προσφυγής κατά της απόφασης κράτησης ή της συνέχισης της κράτησης,
- ▶ ενημερώσεις σχετικά με την πορεία της υπόθεσης μετανάστευσής τους,
- ▶ το δικαίωμα ελεύθερης επικοινωνίας με τις προξενικές αρχές,
- ▶ το δικαίωμα επικοινωνίας με τον έξω κόσμο και πληροφορίες για τηλεφωνικές υπηρεσίες,
- ▶ διαδικασίες υγείας και ασφάλειας,
- ▶ τους κανόνες του τόπου κράτησης,
- ▶ πειθαρχικά και έκτακτα μέτρα,
- ▶ τον ρόλο του προσωπικού και των ανεξάρτητων εποπτικών φορέων,
- ▶ το καθεστώς επισκέψεων,
- ▶ τους μηχανισμούς υποβολής καταγγελίας,
- ▶ το πρόγραμμα γευμάτων,
- ▶ την χρήση υπαίθριων χώρων, βιβλιοθηκών, καπνιστηρίων και κουζινών,
- ▶ τις διαθέσιμες εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες,
- ▶ την χρήση εγκαταστάσεων υγιεινής.

Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική πρόσβαση των κρατουμένων στην επικοινωνία με τον έξω κόσμο, οι αρμόδιες αρχές ενθαρρύνονται:

- ▶ να διευκολύνουν την πρόσβαση σε δωρεάν συνδέσεις wi-fi τουλάχιστον στους κοινόχρηστους χώρους των χώρων κράτησης,
- ▶ να παρέχουν στους κρατούμενους τη δυνατότητα να αγοράζουν κάρτες κινητής τηλεφωνίας χωρίς περιορισμούς,
- ▶ να υποδεικνύουν με σαφή και εμφανή τρόπο την ταχυδρομική

διεύθυνση του χώρου κράτησης όπου μπορούν να απευθύνονται οι ταχυδρομικές υπηρεσίες,

- ▶ να υποδεικνύουν με σαφή και εμφανή τρόπο τα στοιχεία επικοινωνίας (διεύθυνση, e-mail, αριθμούς τηλεφώνου) των αρμόδιων νομικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των δικηγορικών συλλόγων, των σχετικών ΜΚΟ που παρέχουν κοινωνική, ψυχολογική και νομική υποστήριξη σε κρατούμενους και των προξενικών υπηρεσιών των χωρών προέλευσης των ενδιαφερομένων προσώπων,
- ▶ να διασφαλίζουν τη διανομή των επιστολών εντός του χώρου κράτησης με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο,
- ▶ να διασφαλίζουν ότι υπάρχουν διαθέσιμοι διερμηνείς,
- ▶ να διανέμουν και να αναρτούν μεταφράσεις των κανόνων του χώρου κ.λπ.,
- ▶ να παρέχουν χαρτί και μολύβια.

Εργαλειοθήκη/περαιτέρω μελέτη

- ▶ Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, *Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη*, Νοέμβριος 2010
- ▶ Συλλογή Εκθέσεις επισκέψεων, δημόσιες ανακοινώσεις και πρότυπα της CPT
- ▶ Συμβούλιο της Ευρώπης, *Πώς να μεταφέρετε φιλικές προς τα παιδιά πληροφορίες σε παιδιά μετανάστες: Εγχειρίδιο για επαγγελματίες πρώτης γραμμής*, 2018
- ▶ Διαδικτυακά μαθήματα HELP σχετικά με ανήλικους πρόσφυγες και μετανάστες

Κεφάλαιο 4

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΤΟΜΩΝ ΥΠΟ ΚΡΑΤΗΣΗ

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει επιβεβαιώσει στη νομολογία του ότι οι συνθήκες διοικητικής κράτησης δεν πρέπει να παραβιάζουν το άρθρο 3 της Σύμβασης.⁸⁸ Σύμφωνα με το άρθρο αυτό τα κράτη δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να υποβάλλουν κανένα άτομο σε βασανιστήρια και απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία, και πρέπει να προστατεύουν τη σωματική και ψυχική ευημερία των κρατουμένων.⁸⁹ Προκειμένου να συμμορφωθούν με τις υποχρεώσεις των κρατών μελών που απορρέουν από τη Σύμβαση, είναι σημαντικό οι αρμόδιες αρχές να διασφαλίζουν ότι οι συνθήκες κράτησης των μεταναστών πληρούν τα ελάχιστα πρότυπα.⁹⁰ Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οι συνθήκες κράτησης θα μπορούσαν να καταστήσουν την κράτηση αδικαιολόγητη δυνάμει του άρθρου 5 παρ.1 της Σύμβασης.

Οι συνθήκες κράτησης αναφέρονται σε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως η υγειονομική περίθαλψη, η καθαριότητα και η υγιεινή, η τροφή και το πόσιμο νερό, η ένδυση και τα κλινοσκεπάσματα, οι δραστηριότητες αναψυχής και ψυχαγωγίας.

Δεδομένου ότι η κράτηση μεταναστών δεν έχει τον ίδιο σκοπό με τη φυλάκιση στο πλαίσιο της ποινικής δικαιοσύνης, τα άτομα που κρατούνται θα πρέπει να απολαμβάνουν κάποιες μορφής ελευθερία εντός του χώρου κράτησης υπό ένα ανοιχτό καθεστώς. Αυτό συνεπάγεται ότι οι εγκαταστάσεις κράτησης θα πρέπει να διαθέτουν επαρκή χώρο ώστε τα άτομα να κυκλοφορούν ελεύθερα και με ασφάλεια. Επίσης, θα πρέπει να αποφεύγεται η επιβολή περιορισμών στη μετακίνησή τους, εκτός εάν οι περιορισμοί αυτοί δικαιολογούνται για λόγους τάξης και ασφάλειας βάσει μιας δίκαιης αξιολόγησης κινδύνου που πραγματοποιείται σύμφωνα με το εθνικό και διεθνές δίκαιο.⁹¹

4.1. Κατάλληλες εγκαταστάσεις

i. Κέντρα κράτησης

Οι χώροι κράτησης πρέπει να είναι ασφαλείς, να τηρούν τους κανόνες υγιεινής⁹² και να προστατεύουν τα άτομα υπό κράτηση από αναξιοπρεπή και απάνθρωπη μεταχείριση. Για την προώθηση και τήρηση αυτών των προτύπων, θα πρέπει να διασφαλίζονται τα εξής:

- ▶ ασφαλής και κατάλληλη δομικός σχεδιασμός με διάταξη που δεν παραπέμπει σε εγκλεισμό ή φυλακή⁹³ (για παράδειγμα, τα δωμάτια δεν πρέπει να είναι σαν κελιά με βαριές πόρτες, το προσωπικό δεν πρέπει να φέρει όργανα σωματικής καταστολής, τα τρόφιμα δεν πρέπει να διανέμονται μέσω θυρίδας φαγητού, οι ψηλοί τοίχοι θα πρέπει να αποφεύγονται κ.λπ.),
- ▶ ανοιχτό καθεστώς⁹⁴ και αποφυγή περιορισμών στη μετακίνηση εκτός εάν δικαιολογείται από την ανάγκη διατήρησης της τάξης και της ασφάλειας,
- ▶ αποφυγή συνωστισμού με την ύπαρξη και την τήρηση ενός ορίου στον αριθμό των ατόμων που μπορούν να φιλοξενηθούν ταυτόχρονα στο κέντρο κράτησης,⁹⁵
- ▶ κατά τη διάρκεια της νύχτας, δυνατότητα απενεργοποίησης του τεχνητού φωτός ή αποκλεισμού του φυσικού φωτός και δυνατότητα ύπνου χωρίς παράλογα επίπεδα θορύβου,
- ▶ φιλοξενία των γυναικών χωριστά από τους άνδρες με εγγυημένη την ιδιωτικότητα και των δύο ομάδων,⁹⁶
- ▶ ασφαλείς εγκαταστάσεις για την αποθήκευση ρούχων, μετρητών και άλλων προσωπικών αντικειμένων, όπως προσωπικούς χώρους που κλειδώνουν (ερμάρια),⁹⁷
- ▶ ικανότητα παραλαβής και αποθήκευσης των ιδιωτικών εγγράφων και της αλληλογραφίας τους με ασφάλεια⁹⁸ (είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι τα άτομα υπό κράτηση μπορεί να αναζητούν νομική συμβουλή ή να συμμετέχουν σε νομικές διαδικασίες. Είναι, επομένως, αναμενόμενο ότι θα ανταλλάσσουν αλληλογραφία με τους νόμιμους εκπροσώπους τους. Αυτού του είδους η αλληλογραφία, συμπεριλαμβανομένων των επιστολών και εγγράφων που αποστέλλονται και λαμβάνονται από δικηγόρους, υπόκεινται στο δικηγορικό απόρρητο και δεν μπορούν να ερευνηθούν ή να κατασχεθούν),⁹⁹
- ▶ επαρκής επίπλωση,¹⁰⁰ φωτισμός (συμπεριλαμβανομένου του φυσικού φωτός), θέρμανση, κλιματισμός, κυκλοφορία καθαρού αέρα και συστήματα εξαερισμού,¹⁰¹
- ▶ επαρκείς και επαρκώς διαθέσιμες εγκαταστάσεις για ανάπαυση και τις ανάγκες της φύσης,¹⁰²
- ▶ απολυμασμένοι χώροι διαβίωσης που είναι σε καλή κατάσταση,¹⁰³
- ▶ έγκαιρη αναγνώριση και αντιμετώπιση βλαβών,¹⁰⁴
- ▶ επαρκής χώρος για άσκηση, συμπεριλαμβανομένων και εξωτερικών εγκαταστάσεων,¹⁰⁵ με χώρους κατάλληλα εξοπλισμένους και προσαρμοσμένους για σκοπούς άσκησης,¹⁰⁶

- ▶ τα ζευγάρια τοποθετούνται μαζί όταν συναινούν και τα δύο άτομα,¹⁰⁷
- ▶ η αρχή της οικογενειακής ενότητας θα πρέπει να γίνεται σεβαστή εκτός εάν δεν είναι προς το συμφέρον ενός μέλους της οικογένειας (για παράδειγμα, σε περιπτώσεις ισχυρισμών/ενδείξεων ενδοοικογενειακής βίας).¹⁰⁸

Σχετική νομολογία του Δικαστηρίου

Στην υπόθεση *Turdikhojaen κατά Ουκρανίας*,¹⁰⁹ ο ενάγων ισχυρίστηκε ότι οι συνθήκες φυλάκισής του είχαν κακό εξαιρεισμό και υπήρχε έλλειψη προσωπικού χώρου. Το Δικαστήριο διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης που απορρέει από την κράτηση του προσφεύγοντος σε κελί που παρείχε λιγότερο από 2 m² προσωπικού χώρου.

Στην υπόθεση *Dougoz κατά Ελλάδας*,¹¹⁰ το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η κράτηση ενός ατόμου σε συνθήκες συνωστισμού, χωρίς εγκαταστάσεις ύπνου και με υπερβολική διάρκεια κράτησης, παραβίαζε το άρθρο 3 της Σύμβασης.

ii. Άλλοι χώροι κράτησης

Όταν κρατούνται άτομα σε εγκαταστάσεις που δεν έχουν σχεδιαστεί ειδικά για το σκοπό αυτό, για λόγους πέρα από τη σφαίρα ελέγχου των αρχών, θα πρέπει να λαμβάνονται όλα τα μέτρα για να διασφαλίζεται ότι το χρονικό διάστημα της κράτησης είναι το ελάχιστο δυνατό.

Για όσο διάστημα συνεχίζεται η κράτηση, στους κρατούμενους θα πρέπει να παρέχονται:

- ▶ γεύματα και πόσιμο νερό,
- ▶ επαρκής υγειονομική περίθαλψη,
- ▶ κατάλληλα μέσα για ύπνο,
- ▶ κατάλληλα εξοπλισμένες εγκαταστάσεις υγιεινής και πλυσίματος,
- ▶ πρόσβαση σε ανοιχτό χώρο,
- ▶ πρόσβαση στις αποσκευές του/της και σε άλλα προσωπικά αντικείμενα, εκτός αν υπάρχουν λόγοι δημόσιας ασφάλειας.

Φυλακές

Οι φυλακές δεν είναι κατάλληλοι χώροι για άτομα που κρατούνται σε μεταναστευτικό πλαίσιο¹¹¹, καθώς έχουν σχεδιαστεί για τη στέγαση ατόμων που κατηγορούνται ή έχουν καταδικαστεί για ποινικά αδικήματα.¹¹² Ως εκ τούτου, οι φυλακές είναι χώροι προστατευμένοι, καταπιεστικοί και τιμωρητικοί. Άτομα σε διοικητική κράτηση μπορούν να κρατηθούν σε μια συνηθισμένη φυλακή μόνο όταν υπάρχουν επιτακτικοί λόγοι για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, την ασφάλεια ή την προστασία

άλλων ατόμων που τελούν υπό διοικητική κράτηση. Μια τέτοια κράτηση θα πρέπει να αποφασίζεται μόνο μετά από προσεκτική εξέταση όλων των πτυχών μιας υπόθεσης. Άτομο που κρατείται σε φυλακή θα πρέπει να κρατείται για το συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα και σύμφωνα με την αρχή του διαχωρισμού από τον γενικό πληθυσμό των φυλακών και της εξαιρέσης από το γενικό καθεστώς των φυλακών.¹¹³

Αστυνομικό τμήμα

Τα αστυνομικά τμήματα και τα αρχηγεία της αστυνομίας είναι επίσης ανεπαρκείς εγκαταστάσεις κράτησης μεταναστών, εκτός εάν χρησιμοποιούνται για το συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα, όπως στην αρχή (μετά τη στερήση της ελευθερίας ενός ατόμου) ή στο τέλος της περιόδου κράτησης (αμέσως πριν την απομάκρυνση).¹¹⁴

Ζώνες διέλευσης

Ομοίως, οι ζώνες διέλευσης, τα κέντρα υποδοχής αεροδρομίων και οι εγκαταστάσεις κράτησης στα σημεία εισόδου είναι ακατάλληλες εγκαταστάσεις κράτησης μεταναστών όταν χρησιμοποιούνται χωρίς έλεγχο¹¹⁵ και άδεια από το νόμο.¹¹⁶

Εγκαταστάσεις έκτακτης ανάγκης

Οι εγκαταστάσεις έκτακτης ανάγκης καλύπτουν ειδικές περιπτώσεις όπου σε σύντομο χρονικό διάστημα εμφανίζεται μια εξαιρετικά απότομη αύξηση των μεταναστευτικών ροών, η οποία δημιουργεί οργανωτικές, υλικοτεχνικές και δομικές δυσκολίες για το κράτος υποδοχής.¹¹⁷ Αυτές οι εξαιρετικές περιστάσεις μπορεί να προκύψουν βάσει απρόβλεπτων παραγόντων και επομένως να είναι πέρα από τον έλεγχο των αρχών. Επομένως, η έλλειψη οικονομικών πόρων από μόνη της δεν αποτελεί επαρκή λόγο για την κράτηση ατόμων σε τέτοιες εγκαταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Χώροι που δεν έχουν σχεδιαστεί ειδικά για σκοπούς διοικητικής κράτησης μπορεί να περιλαμβάνουν σχολικά κτίρια ή αθλητικά κέντρα, εκθεσιακούς χώρους, στρατιωτικές εγκαταστάσεις, νοσοκομεία, ξενοδοχεία ή πλοία. Ωστόσο, τέτοιοι χώροι δεν πρέπει ποτέ να χρησιμοποιούνται για άτομα που βρίσκονται σε κατάσταση ευαλωτότητας.

Μεταφορά

Κατά τη μεταγωγή ή τη μεταφορά κρατουμένων από το ένα μέρος στο άλλο, είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι οι υλικές συνθήκες είναι ασφαλείς και προστατευμένες.¹¹⁸ Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την εφαρμογή των εξής μέτρων:¹¹⁹

- ▶ να διασφαλίζεται ότι όλα τα ταξίδια, ανεξαρτήτου απόστασης, παρακολουθούνται πάντα από εξειδικευμένο προσωπικό,¹²⁰
- ▶ να χρησιμοποιούνται οχήματα που είναι κατάλληλα σχεδιασμένα για το συγκεκριμένο ταξίδι,¹²¹ εξοπλισμένα με τις απαραίτητες συσκευές ασφαλείας, όπως ζώνες ασφαλείας¹²² και μηχανισμούς κλειδώματος έκτακτης ανάγκης,¹²³ και τα οποία διαθέτουν χωρίσματα ή κουβούκλια με εύλογο ύψος¹²⁴ και

μέγεθος λαμβάνοντας υπόψη τη διάρκεια του ταξιδιού¹²⁵ ώστε να εξασφαλίζεται επαρκής προσωπικός χώρος,¹²⁶

- ▶ να παρέχονται δωρεάν εγκαταστάσεις υγιεινής σε μεγάλα ταξίδια,¹²⁷
- ▶ να επιτρέπεται στα άτομα να ικανοποιούν τις ανάγκες της φύσης με ιδιωτικότητα, υγιεινή και αξιοπρέπεια,
- ▶ να παρέχεται δωρεάν φρέσκο και καθαρό πόσιμο νερό, όπως προβλέπεται, και φαγητό σε κατάλληλα διαστήματα όταν πρόκειται για μεγάλα ταξίδια,
- ▶ να υπάρχει μέριμνα για τυχόν ιατρικές παθήσεις ή/και ευάλωτα χαρακτηριστικά που έχει ένα άτομο,¹²⁸
- ▶ να προστατεύονται τα άτομα από οποιαδήποτε κακομεταχείριση, συμπεριλαμβανομένης της βίας με βάση το φύλο, της κλοπής, των επιθέσεων ή της παρενόχλησης.¹²⁹

4.2. Τροφή, πόσιμο νερό, ρουχισμός και κλινοσκεπάσματα

i. Τροφή και πόσιμο νερό

Δεδομένου ότι οι κρατούμενοι βρίσκονται υπό τον αποκλειστικό έλεγχο των αρχών καθ' όλη τη διάρκεια της κράτησής τους, οι αρχές είναι υπεύθυνες για την κάλυψη των βασικών διατροφικών και βιοποριστικών αναγκών τους.¹³⁰ Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την εφαρμογή των ακόλουθων μέτρων, τα οποία δεν αποτελούν εξαντλητικό κατάλογο:

- ▶ να έχουν πάντα διαθέσιμο φρέσκο και καθαρό πόσιμο νερό σε όλο τον χώρο κράτησης, και κατά τη διάρκεια της νύχτας,¹³¹
- ▶ να τους παρέχονται τουλάχιστον τρία δωρεάν γεύματα καλής ποιότητας,¹³² κάθε μέρα σε επαρκή χρονικά διαστήματα και σε επαρκείς μερίδες με τουλάχιστον ένα γεύμα να σερβίρεται ζεστό,¹³³
- ▶ τα γεύματα πρέπει να ελέγχονται και να εγκρίνονται από ειδικευμένους διαιτολόγους. Το φαγητό που σερβίρεται στους κρατούμενους δεν πρέπει να είναι μονότονο και πρέπει να αλλάζει σε εύλογα χρονικά διαστήματα,
- ▶ τα γεύματα πρέπει να προετοιμάζονται και να σερβίρονται με υγιεινό τρόπο, με τους χώρους της κουζίνας να καθαρίζονται καθημερινά και να υπόκεινται συχνά σε βαθύ καθαρισμό, εκπαιδεύοντας το προσωπικό που χειρίζεται τα τρόφιμα σε βασικά μέτρα υγιεινής των τροφίμων σύμφωνα με τα εθνικά πρότυπα,
- ▶ να επιτρέπεται στους κρατούμενους να αγοράζουν επιπλέον τρόφιμα και ποτά σε δίκαιες τιμές που δεν υπερβαίνουν αυτές της εξωτερικής κοινότητας. Για παράδειγμα, παρέχοντας καφετέριες, καταστήματα που προσφέρουν τρόφιμα και βασικά μη εδώδιμα είδη ή μηχανήματα αυτόματης πώλησης,
- ▶ να καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε τα γεύματα να προετοιμάζονται και να σερβίρονται σύμφωνα με ειδικές διατροφικές απαιτήσεις, για παράδειγμα, για λόγους υγείας, ηλικίας,¹³⁴ θρησκείας,¹³⁵ vegan και χορτοφαγικής διατροφής ή άλλες διατροφικές ανάγκες (για παράδειγμα, οι θηλάζουσες μητέρες ή οι διαβητικοί μπορεί να χρειαστεί να τρώνε διαφορετικά γεύματα ή τα παιδιά θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να τρώνε σνακ μεταξύ των γευμάτων),¹³⁶

- ▶ να υπάρχουν επαρκείς εγκαταστάσεις τροφοδοσίας,¹³⁷ με τακτική διανομή καθαρών και ατομικών μαχαιροπίρουνων για κάθε άτομο,¹³⁸
- ▶ να παρέχεται επαρκής χώρος για φαγητό στους κρατούμενους,¹³⁹ με αρκετά τραπέζια και καρέκλες για τον αριθμό των κρατουμένων στη συγκεκριμένη περίπτωση.¹⁴⁰

Σχετική νομολογία του Δικαστηρίου

Η υπόθεση *R.R. και άλλοι κατά Ουγγαρίας* αφορούσε μια σειρά από φερόμενες ως παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε βάρος μιας οικογένειας Ιρανών/Αφγανών, μία από τις οποίες αφορούσε την παροχή τροφίμων. Ένας από τους αιτούντες υποστήριξε ότι επιβαρύνθηκε ο ίδιος με την ευθύνη να θρέψει τον εαυτό του, πράγμα που σημαίνει ότι κατά τη διάρκεια της κράτησής του σε μια ζώνη διέλευσης έπρεπε να πάρει φαγητό από την οικογένειά του, να εκλιπαρήσει άλλους για φαγητό και να αναζητήσει υπολείμματα σε κάδους για να επιβιώσει. Σε σχέση με αυτόν τον ισχυρισμό, το Δικαστήριο διαπίστωσε παραβίαση του Άρθρου 3 της Σύμβασης για μη παροχή τροφής στον αιτούντα κατά τη διάρκεια της κράτησής του στη ζώνη διέλευσης και χωρίς αξιολόγηση των αναγκών του.

ii. Ρουχισμός και κλινοσκεπάσματα

Οι κρατούμενοι χρειάζονται πρόσβαση και σε άλλα είδη οικιακής χρήσης, όπως επαρκή ρουχισμό, υποδήματα και κλινοσκεπάσματα για να εξασφαλίσουν την αξιοπρέπεια και την ευημερία τους.¹⁴¹ Το να μπορούν να επιλέγουν και να φορούν τα δικά τους ρούχα, συμπεριλαμβανομένων των εσωρούχων και των υποδημάτων, διατηρεί την προσωπική τους αυτονομία και ταυτότητα και μπορεί να αποτρέψει το αίσθημα εγκλεισμού. Είναι, επομένως, σημαντικό να επιτρέπεται στους ανθρώπους να φορούν, να κρατούν και να καθαρίζουν τα ρούχα και τα υποδήματά τους κατά τη διάρκεια της κράτησής τους, με την επιφύλαξη δικαιολογημένων και νόμιμων λόγων τάξης και ασφάλειας. Αυτές οι συνθήκες μπορούν να ενθαρρυνθούν λαμβάνοντας τα ακόλουθα μέτρα:

- ▶ να παρέχεται στους κρατούμενους, όταν είναι απαραίτητο, μια σειρά κατάλληλων ρούχων και υποδημάτων σε επαρκή ποσότητα, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες τους ανάλογα με τη διάρκεια της κράτησής τους.¹⁴² Ο ρουχισμός θα πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιηθεί για ύπνο, άσκηση, ακροάσεις σε δικαστήρια καθώς και για καθημερινή χρήση ανάλογα με τις κλιματολογικές συνθήκες,
- ▶ να παρέχεται στους κρατούμενους επαρκής αποθηκευτικός χώρος για να αποθηκεύουν τα ρούχα και τα υποδήματά τους,
- ▶ να παρέχονται συχνά οι απαραίτητοι πόροι, όπως εγκαταστάσεις πλυντηρίων για το πλύσιμο και το στέγνωμα των ρούχων σε λογικά διαστήματα, καθώς και αντικατάσταση ρούχων όταν είναι απαραίτητο,¹⁴³
- ▶ να προσφέρεται ανάπαυση και φαγητό καθώς και η δυνατότητα οι κρατούμενοι να πλυθούν και να αλλάξουν ρούχα μετά από ένα μεγάλο ταξίδι για να εμφανιστούν ενώπιον δικαστηρίου.¹⁴⁴

Επιπροσθέτως, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ότι ορισμένοι κρατούμενοι μπορεί να μην έχουν τα μέσα να αγοράσουν ρούχα ή ρούχα κατάλληλα για τις καιρικές συνθήκες και το κλίμα. Τέτοιες περιπτώσεις μπορούν να εντοπιστούν μέσω της δήλωσης ενός κρατούμενου, αλλά το προσωπικό θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη ότι ο κρατούμενος ενδέχεται να μην εγείρει ένα τέτοιο ζήτημα από μόνος του. Επομένως, είναι σημαντικό το προσωπικό να θέτει ερωτήματα εντός ενός λογικού πλαισίου εάν υποπτεύεται ότι ένας κρατούμενος δεν έχει πρόσβαση σε επαρκή ρουχισμό.

Η δυνατότητα ανάπαυσης και ύπνου για αρκετές ώρες χωρίς ενόχληση είναι ζωτικής σημασίας για την ευημερία των κρατουμένων και συγκεκριμένα για τη σωματική και ψυχολογική τους υγεία. Για να διασφαλιστεί ότι έχουν επαρκείς πόρους για ανάπαυση και ύπνο σε καθημερινή βάση, είναι σημαντικό να παρέχονται δωρεάν σε κάθε κρατούμενο τα ακόλουθα:¹⁴⁵

- ▶ επαρκής χώρος για ύπνο και ξεκούραση, συμπεριλαμβανομένων χωριστών και ασφαλών χώρων ύπνου για μόνες γυναίκες, με ή χωρίς παιδιά,¹⁴⁶
- ▶ ξεχωριστά κρεβάτια και στρώματα σε καλή κατάσταση,
- ▶ ξεχωριστό ράντζο σε καλή κατάσταση εάν η διάρκεια κράτησης είναι μικρότερη από 24 ώρες,
- ▶ καθαρά σεντόνια και λευκά είδη ανά τακτά και εύλογα χρονικά διαστήματα (μια φορά την εβδομάδα, για παράδειγμα) κατά τη διάρκεια της κράτησής τους.

4.3. Ελευθερία σκέψης, συνείδησης, θρησκείας και πεποιθήσεων

Κάθε κρατούμενος έχει το δικαίωμα να ασκεί τις θρησκευτικές και μη θρησκευτικές του πεποιθήσεις,¹⁴⁷ ιδιωτικά ή δημόσια.¹⁴⁸ Σε αυτό περιλαμβάνονται τα προσωπικά και ηθικά πιστεύω τους.¹⁴⁹ Οι κίνδυνοι άδικης παρέμβασης σε αυτό το δικαίωμα μπορούν να μειωθούν επιτρέποντας και, εάν χρειαστεί, διευκολύνοντας, την πρακτική των πεποιθήσεών τους.¹⁵⁰ Ακολουθεί μια μη εξαντλητική λίστα για τον τρόπο με τον οποίο ένα άτομο μπορεί να ασκήσει τις πεποιθήσεις του:¹⁵¹

- ▶ διατήρηση και αλλαγή πεποίθησης,¹⁵²
- ▶ λατρεία, προσευχή ή διαλογισμός,¹⁵³
- ▶ τήρηση μιας συγκεκριμένης διατροφικής απαίτησης,¹⁵⁴
- ▶ εορτασμός και τήρηση βασικών νηστειών, εορτών ή ιερών περιόδων.

Είναι χρήσιμο να καταδείξουμε πώς οι χώροι κράτησης που βρίσκονται σε λειτουργία μπορεί να είναι σε θέση να διευκολύνουν την ικανότητα των ατόμων να ασκούν τις πεποιθήσεις τους, με την επιφύλαξη νομικώς δικαιολογημένων παρεμβάσεων¹⁵⁵ (για παράδειγμα, εάν η συμπεριφορά τους ισοδυναμεί με παρενόχληση, απειλές ή άλλες ποινικές πράξεις¹⁵⁶):

- ▶ να διασφαλίζεται ότι τα άτομα υπό κράτηση μπορούν να δηλώσουν την πίστη τους στο στάδιο της καταγραφής, ώστε το προσωπικό να γνωρίζει τις συγκεκριμένες πεποιθήσεις και τις ανάγκες τους,
- ▶ να υπάρχει σεβασμός και να διευκολύνονται οι ειδικές απαιτήσεις ως προς την πίστη των κρατουμένων σχετικά με το ντύσιμο και τη διατροφή τους,¹⁵⁷

- ▶ να προστατεύονται τα θρησκευτικά αντικείμενα ή/και τα τεχνουργήματα από καταστροφή ή απομάκρυνση,¹⁵⁸
- ▶ να επιτρέπεται η διενέργεια θρησκευτικών τελετουργιών, λατρείας, προσευχής και διαλογισμού σύμφωνα με την εν λόγω πεποίθηση,¹⁵⁹ και να διευκολύνεται η τελετουργική πλήση όταν απαιτείται από την πεποίθηση,
- ▶ να παρέχονται κατάλληλοι χώροι για λατρεία, προσευχή και διαλογισμό,¹⁶⁰
- ▶ να επιτρέπεται η διοργάνωση ή συμμετοχή σε θρησκευτικές λειτουργίες ή τελετές,¹⁶¹
- ▶ όταν το πρόγραμμα στον τόπο κράτησης (όπως επισκέψεις από δικηγόρο ή από οικογένεια, εκδηλώσεις ή εκπαιδευτικές υπηρεσίες) συμπίπτει με τη λατρεία, την προσευχή, τον διαλογισμό ή βασικές νηστείες και ιερές περιόδους, να γίνονται κατάλληλες προσαρμογές ώστε να διασφαλίζεται ότι αυτές οι δραστηριότητες μπορούν να πραγματοποιούνται παράλληλα με την άσκηση των παραπάνω δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τις πεποιθήσεις των κρατούμενων,¹⁶²
- ▶ να προστατεύονται οι κρατούμενοι από επιθέσεις, ταπείνωση ή απειλές, συμπεριλαμβανομένης της θρησκευτικής και φυλετικής κακοποίησης ή της βίας με βάση το φύλο ή με σεξουαλικά κίνητρα.¹⁶³

4.4. Δραστηριότητες αναψυχής και ψυχαγωγίας

Για την προστασία και την προαγωγή της ευημερίας των κρατούμενων, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι έχουν την ευκαιρία και τις εγκαταστάσεις να συμμετέχουν σε δραστηριότητες αναψυχής και ψυχαγωγίας δωρεάν.¹⁶⁴ Αυτό θα επιτρέψει στα άτομα υπό κράτηση να είναι απασχολημένα, να αναπτύξουν τις δεξιότητες και τις γνώσεις τους, να ασκηθούν και να βελτιώσουν τη φυσική τους κατάσταση, αλλά και να κοινωνικοποιηθούν.

Αυτές οι δραστηριότητες θα πρέπει να είναι διαθέσιμες ανεξάρτητα από τη διάρκεια κράτησης ενός ατόμου, λαμβάνοντας υπόψη ότι όσο μεγαλύτερη είναι η περίοδος κράτησης, τόσο πιο ανεπτυγμένες θα πρέπει να είναι οι δραστηριότητες.¹⁶⁵ Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων και εγκαταστάσεων που μπορούν να προσφέρονται στα άτομα υπό κράτηση, όπως:

- ▶ αθλητισμός (γυμναστήριο, άσκηση σε εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους, ομαδικά αθλήματα κ.λπ.),
- ▶ κοινωνικο-πολιτιστικές δραστηριότητες (τέχνες και χειροτεχνίες, μουσική, ανάγνωση, θέατρο κ.λπ.),
- ▶ χρήση υπαίθριων χώρων με καθαρό αέρα, φυσικό φως¹⁶⁶ και επαρκή μέσα προστασίας από κακές καιρικές συνθήκες ή αναζήτηση σκιάς και κάλυψης από τον ήλιο,¹⁶⁷
- ▶ επιτραπέζια παιχνίδια και τράπουλες,
- ▶ πρόσβαση σε στοχευμένες δραστηριότητες όπως μαθήματα γλώσσας, μαθήματα πληροφορικής/υπολογιστή, κηπουρική, τέχνες και χειροτεχνίες, μουσική, δεξιότητες μαγειρικής και «πολιτιστικές κουζίνες» ή μαθήματα ανάγνωσης,
- ▶ πρόσβαση σε τηλεόραση,¹⁶⁸ ραδιόφωνο,¹⁶⁹ υπολογιστή και, όταν είναι δυνατόν, στο διαδίκτυο,¹⁷⁰ εφημερίδες και βιβλία,¹⁷¹

- ▶ πρόσβαση σε ένα προσωπικό κινητό τηλέφωνο σύμφωνα με τις επιταγές της τάξης και της ασφάλειας, και παροχή επαρκούς αριθμού κοινόχρηστων τηλεφώνων ανάλογα με τον αριθμό των κρατούμενων, με συμβατές συσκευές φόρτισης που επιτρέπουν στα υπό κράτηση άτομα να επικοινωνούν με όσους θέλουν.

4.5. Καθαριότητα και υγιεινή

Για να διασφαλίζεται ότι όλα τα άτομα που βρίσκονται υπό κράτηση τυγχάνουν ανθρώπινης μεταχείρισης, αντιμετωπίζονται με αξιοπρέπεια και δεν υπονομεύεται η ευημερία τους, είναι σημαντικό να έχουν εγγυημένη πρόσβαση σε βασική προσωπική και οδοντική υγιεινή.¹⁷² Για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει να παρέχονται δωρεάν στους κρατούμενους βασικά είδη προσωπικής υγιεινής ανά τακτά χρονικά διαστήματα,¹⁷³ ώστε να έχουν τα μέσα για να προσέχουν την προσωπική τους καθαριότητα και υγιεινή.¹⁷⁴

Η παροχή σε ένα άτομο που κρατείται για πάνω από 24 ώρες ενός βασικού κιτ ειδών υγιεινής δωρεάν και η ανανέωσή του σε εύλογα χρονικά διαστήματα ώστε να αναπληρώνονται οι προμήθειες που έχουν εξαντληθεί συμβάλλει στην διασφάλιση ότι η πρόσβασή του σε τέτοια μέσα είναι συνεχής.¹⁷⁵ Ανάλογα με το φύλο, την ηλικία ή τις ατομικές ανάγκες ενός ατόμου υπό κράτηση, ένα τέτοιο κιτ θα πρέπει να περιλαμβάνει επαρκείς ποσότητες ειδών υγιεινής, όπως:

- ▶ χαρτί υγείας ή πρόσβαση σε νερό σύμφωνα με το πλαίσιο και τις πολιτισμικές επιταγές,
- ▶ σαπούνι,
- ▶ σαμπουάν,
- ▶ οδοντόκρεμα και οδοντόβουρτσα,
- ▶ σερβιέτες,
- ▶ είδη ξυρίσματος (σύμφωνα με αιτιολογημένους λόγους που αφορούν την τάξη και την ασφάλεια),
- ▶ καθαρές και στεγνές πετσέτες.

Για τη διατήρηση της καθημερινής καθαριότητας και της υγιεινής τους, τα άτομα υπό κράτηση θα πρέπει επίσης να έχουν ελεύθερη και τακτική πρόσβαση σε επαρκείς εγκαταστάσεις υγιεινής (ντους, νιπτήρα και τουαλέτα). Αυτό μπορεί να διασφαλιστεί παρέχοντας:

- ▶ ελεύθερη και τακτική πρόσβαση σε ντους,¹⁷⁷
- ▶ ελεύθερη πρόσβαση σε τουαλέτες ανά πάσα στιγμή,¹⁷⁸ συμπεριλαμβανομένης της νύχτας,¹⁷⁹ και χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση,¹⁸⁰
- ▶ εγκαταστάσεις πλυσίματος με ζεστό και κρύο νερό,¹⁸¹
- ▶ εγκαταστάσεις υγιεινής σε καλή κατάσταση,¹⁸² και ασφαλείς στη χρήση,¹⁸³ π.χ. νιπτήρες, νεροχύτες, βρύσες κ.λπ.,
- ▶ ξεχωριστά ντους¹⁸⁴ και τουαλέτες με πόρτες για προστασία της

ιδιωτικής ζωής,¹⁸⁵ ξεχωριστά για άνδρες και γυναίκες,

- ▶ ατομικά ντους και αρκετός χώρος για να αλλάζουν ρούχα με σεβασμό στην ιδιωτική ζωή, εκτός του οπτικού πεδίου άλλων ανθρώπων,
- ▶ τουαλέτες κατασκευασμένες με επαρκείς υδραυλικές εγκαταστάσεις,¹⁸⁶
- ▶ επαρκή αριθμός σε τουαλέτες, ντους και νιπτήρες ανάλογα με τον αριθμό των κρατουμένων που μοιράζονται την εγκατάσταση,¹⁸⁷
- ▶ εγκαταστάσεις υγιεινής που λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και τα ευάλωτα χαρακτηριστικά των ανθρώπων, όπως π.χ. να είναι προσβάσιμες σε αναπηρικά αμαξίδια.

Εκτός από τα παραπάνω μέτρα, τα άτομα υπό κράτηση χρειάζονται επιπλέον πόρους και υπηρεσίες για να διατηρούν το περιβάλλον διαβίωσής τους καθαρό και απολυμασμένο. Κατ' ελάχιστον, αυτές οι ανάγκες μπορούν να καλυφθούν με τα ακόλουθα βήματα:

- ▶ παροχή του βασικού εξοπλισμού και ειδών για να πλένουν και να στεγνώνουν τα ρούχα τους,¹⁸⁸
- ▶ παροχή των απαραίτητων προϊόντων και του απαραίτητου εξοπλισμού για να διατηρούν τον χώρο φιλοξενίας τους καθαρό,
- ▶ απόρριψη σκουπιδιών και άλλων απορριμμάτων τακτικά και με ασφάλεια,¹⁸⁹
- ▶ απολύμανση με υποκαπνισμό των κελιών, των κλινοσκεπασμάτων και των χώρων αποθήκευσης τροφίμων όταν είναι απαραίτητο και σύμφωνα με τους εθνικούς κανονισμούς.

4.6. Ειδικές περιπτώσεις

Κατά κανόνα, τα άτομα με ευάλωτα χαρακτηριστικά δεν πρέπει να τίθενται υπό κράτηση. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις στις οποίες ευάλωτα άτομα τίθενται υπό κράτηση για λόγους έσχατης ανάγκης, όταν δηλαδή δεν υπάρχει κατάλληλη εναλλακτική λύση για την κράτηση και πληρούνται τα νομικά κριτήρια κράτησης λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις του ευάλωτου ατόμου, οι εγκαταστάσεις κράτησης πρέπει να προσαρμόζονται επαρκώς για να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες τους, ώστε να μπορεί να προστατεύεται και να προάγεται η ευημερία τους.¹⁹⁰

Οι συνθήκες θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και περιστάσεις του ενδιαφερομένου και θα πρέπει να αναζητούνται οι κατάλληλες λύσεις για κάθε περίπτωση ξεχωριστά. Σε περιπτώσεις όπου οι συνθήκες κράτησης δεν λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και περιστάσεις του ενδιαφερομένου, το Δικαστήριο έκρινε συχνά ότι οι συνθήκες κράτησης για άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις πληρούσαν το ελάχιστο επίπεδο αυστηρότητας που απαιτείται για να φθάσουν το όριο του άρθρου 3 της Σύμβασης.¹⁹¹ Τα παραδείγματα που ακολουθούν δεν προσφέρουν εξαντλητικό κατάλογο όλων αυτών των ατόμων, αλλά παρουσιάζουν βασικά παραδείγματα συγκεκριμένων περιπτώσεων.

ι. Παιδιά

Συγκεκριμένα στο πλαίσιο της διοικητικής κράτησης, τα διεθνή πρότυπα προβλέπουν ότι, κατά κανόνα, θα πρέπει να αποφεύγεται η κράτηση παιδιών, είτε πρόκειται για παιδιά χωρισμένα από την οικογένειά τους είτε για παιδιά που ταξιδεύουν με την οικογένειά τους. Αυτό συμβαίνει διότι το να κρατείται ένα παιδί αποκλειστικά και μόνο λόγω της έλλειψης καθεστώτος μετανάστευσης ή διαμονής ούτε προστατεύει ούτε προάγει τα συμφέροντά του παιδιού,¹⁹² τα οποία πρέπει να αντιμετωπίζονται ως πρωταρχικό μέλημα σε οποιαδήποτε λήψη αποφάσεων.¹⁹³

Τα παιδιά έχουν συγκεκριμένες ανάγκες και δικαιώματα σε σύγκριση με τους ενήλικες. Για παράδειγμα, κάθε παιδί έχει τα δικαιώματα που προβλέπονται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ακόμη και αν στερηθεί την ελευθερία του.¹⁹⁴ Εάν ένα παιδί εντοπιστεί σε κέντρο κράτησης, θα προκύψει η ανάγκη για συγκεκριμένες πράξεις και ενέργειες. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο είναι σημαντικό τα μέλη του προσωπικού να εντοπίζουν τα παιδιά όσο το δυνατόν γρηγορότερα και να λαμβάνουν άμεσα μέτρα για να τα προστατεύσουν και να προετοιμάσουν τη μεταφορά τους σε εγκατάσταση κατάλληλη για τη φιλοξενία παιδιών. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τα ακόλουθα βήματα:

- ▶ εάν η ηλικία ενός ατόμου δεν είναι βέβαιη αλλά υπάρχει οποιοσδήποτε λόγος να πιστεύεται ότι είναι παιδί, πρέπει να θεωρείται ότι είναι παιδί¹⁹⁵ και να του παρέχονται οι ειδικές προστασίες και δικαιώματα που έχουν τα παιδιά, έως ότου διαπιστωθεί ότι πρόκειται για ενήλικο μέσω της διαδικασίας αξιολόγησης ηλικίας,¹⁹⁶
- ▶ όταν υπάρχουν εύλογες αμφιβολίες για την ηλικία ενός ατόμου, πρέπει να δρομολογηθεί αξιολόγηση ηλικίας χωρίς καθυστέρηση, με τη συγκατάθεση του ατόμου μετά από ενημέρωσή του. Αυτή η αξιολόγηση ηλικίας πρέπει να ακολουθεί τη σωστή διαδικασία σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, χρησιμοποιώντας μια διεπιστημονική προσέγγιση, βασισμένη σε γνώσεις, μεθόδους και πρακτικές που βασίζονται σε τεκμηριωμένα στοιχεία, και η οποία έχει επίκεντρο το παιδί,¹⁹⁷
- ▶ οι νομικοί και τεκμηριωμένοι αντικειμενικοί λόγοι που οδήγησαν στο αποτέλεσμα της αξιολόγησης ηλικίας να κοινοποιούνται στο άτομο που αξιολογήθηκε το συντομότερο δυνατό, με τρόπο φιλικό προς τα παιδιά,¹⁹⁸
- ▶ το άτομο να ενημερωθεί για το δικαίωμά του να προσφύγει κατά των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης ηλικίας, για τυχόν ισχύουσες προθεσμίες και για τον τρόπο πρόσβασης σε αυτά τα μέτρα νομικής προστασίας.¹⁹⁹

Για να διασφαλίζεται η προστασία και προαγωγή της ευημερίας του παιδιού, είναι σημαντικό να παρέχονται στο παιδί οι ακόλουθες εγγυήσεις εν αναμονή της άμεσης επανεξέτασης της κράτησής του:

- ▶ θα πρέπει να διενεργηθεί μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση των αναγκών

των παιδιών, ειδικά για να γίνει κατανοητό εάν υπάρχουν επείγουσες ανάγκες, όπως εάν το παιδί έχει πέσει θύμα οποιασδήποτε μορφής εκμετάλλευσης, σεξουαλικής, εργασιακής ή εγκληματικής,

- ▶ καταλύματα κατάλληλα για παιδιά, προσαρμοσμένα στις ανάγκες και την ηλικία των παιδιών, ξεχωριστά από μη συγγενείς ενήλικες, με κατάλληλες συνθήκες που διασφαλίζουν την προστασία των παιδιών,
- ▶ τακτική επαφή και επισκέψεις από τους αρμόδιους κηδεμόνες του παιδιού²⁰⁰ ή/και κοινωνικούς λειτουργούς,²⁰¹
- ▶ σε περιπτώσεις συνοδευόμενων παιδιών, να αποφεύγεται ο χωρισμός των οικογενειών εκτός εάν είναι προς το συμφέρον του παιδιού,²⁰²
- ▶ να λαμβάνονται μέτρα προς αναζήτηση κατάλληλων εναλλακτικών λύσεων, μη περιοριστικών της ελευθερίας.²⁰³

Απαιτούνται περαιτέρω ειδικές ενέργειες σε περιπτώσεις που αφορούν ασυνόδευτα παιδιά ή παιδιά χωρισμένα από την οικογένειά τους, όπως:

- ▶ να λαμβάνονται άμεσα και κατάλληλα μέτρα για τον εντοπισμό της οικογένειας του παιδιού και την επανένωση τους,²⁰⁴
- ▶ να αποφεύγεται η κράτηση του παιδιού μαζί με τον ενήλικο πληθυσμό,²⁰⁵ και να προστατεύεται το παιδί από οποιαδήποτε μορφή κακομεταχείρισης ή κακοποίησης, συμπεριλαμβανομένης της βίας με βάση το φύλο, της εμπορίας ανθρώπων και των σύγχρονων μορφών δουλειάς,²⁰⁶
- ▶ να αποφεύγεται ο χωρισμός αδελφών,
- ▶ να διεξάγεται μια αρχική συνέντευξη και αξιολόγηση της ευημερίας με έναν ειδικευμένο επαγγελματία σε γλώσσα που κατανοεί το παιδί,
- ▶ να παρέχεται άμεση και δωρεάν πρόσβαση σε νομική εκπροσώπηση,²⁰⁷ και έναν αρμόδιο κηδεμόνα²⁰⁸ που μπορεί να προάγει τα συμφέροντα του παιδιού,
- ▶ να παρέχονται αποτελεσματικοί και προσβάσιμοι μηχανισμοί καταγγελίας για παιδιά (π.χ. μέσω των διαμεσολαβητών).

Εάν ένα παιδί εντοπιστεί υπό κράτηση, εν αναμονή της άμεσης επανεξέτασης της κράτησής του και της προστασίας του, είναι ζωτικής σημασίας για την ευημερία και την ανάπτυξη του παιδιού να διασφαλιστεί ότι κατά τη διάρκεια της κράτησής του έχει ελεύθερη και απεριόριστη πρόσβαση σε δραστηριότητες κατάλληλες για την ηλικία του.²⁰⁹ Αυτές περιλαμβάνουν την παροχή επαρκών εσωτερικών και εξωτερικών χώρων και εγκατεστημένο με ασφάλεια εξοπλισμό παιχνιδιού.²¹⁰

Επίσης, είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση πρέπει να διασφαλίζεται ανά πάσα στιγμή, ώστε να μειώνονται περαιτέρω κίνδυνοι για την ανάπτυξη και την ευημερία του.²¹¹ Αυτό προάγεται αποτελεσματικότερα διασφαλίζοντας τα εξής:

- ▶ ότι το παιδί μπορεί να συνεχίσει το αντίστοιχο επίπεδο εκπαίδευσης που είναι κατάλληλο για την ηλικία του,²¹²

- ▶ εξειδικευμένο διδακτικό προσωπικό για την παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών που καλύπτουν όλα τα απαραίτητα μαθήματα,²¹³
- ▶ δωρεάν και επαρκείς πόρους καθώς και τις εγκαταστάσεις που απαιτούνται για να συνεχίσει το παιδί την υποχρεωτική εκπαίδευσή του (π.χ. γραφική ύλη, κατάλληλος χώρος μάθησης και μελέτης, οδηγοί μελέτης, βιβλία και μια κατάλληλα εξοπλισμένη παιδική βιβλιοθήκη).

Εργαλειοθήκη/περαιτέρω μελέτη

- ▶ Διαδικτυακά μαθήματα HELP [Ανήλικοι πρόσφυγες και μετανάστες](#)
- ▶ Διαδικτυακά μαθήματα HELP [Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων](#)
- ▶ Συμβούλιο της Ευρώπης, «Προώθηση φιλικών προς τα παιδιά προσεγγίσεων στον τομέα της μετανάστευσης - Πρότυπα, καθοδήγηση και τρέχουσες πρακτικές
- ▶ Συμβούλιο της Ευρώπης Europe, «Πώς να μεταφέρετε φιλικές προς τα παιδιά πληροφορίες σε παιδιά μετανάστες: Εγχειρίδιο για επαγγελματίες πρώτης γραμμής», 2018
- ▶ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO), [Όλα όσα πρέπει να γνωρίζετε για την αξιολόγηση ηλικίας](#), Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο, 2022
- ▶ Πρακτικός οδηγός της EASO για τον εντοπισμό οικογενειών, 2016
- ▶ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), 2021 [Κατευθυντήριες γραμμές για τη διαδικασία βέλτιστων συμφερόντων της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες: Αξιολόγηση και Προσδιορισμός του Βέλτιστου Συμφέροντος του Παιδιού](#), Μάιος 2021
- ▶ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM), UNICEF, [«Ασφάλεια και αξιοπρέπεια για ανήλικους πρόσφυγες και μετανάστες: Συστάσεις για εναλλακτικές μορφές κράτησης και κατάλληλης φροντίδας στην Ευρώπη»](#), Ιούλιος 2022
- ▶ Συλλογή [Εκθέσεις επισκέψεων, δημόσιες ανακοινώσεις και πρότυπα της CPT](#)

ii. Έγκυες και μητέρες που θηλάζουν

Κατά κανόνα, η κράτηση εγκύων και θηλαζουσών μητέρων θα πρέπει να αποφεύγεται.²¹⁴ Όταν μια έγκυος εντοπίζεται υπό κράτηση, θα πρέπει να καλύπτονται οι ανάγκες της προ και μετά τοκετού ενώ η κράτησή της επανεξετάζεται αμέσως.²¹⁵ Για παράδειγμα, μια έγκυος γυναίκα θα χρειάζεται γενικά, με την επιφύλαξη ειδικών συμβουλών από γιατρό και εξειδικευμένο

δαιτολόγο:

- ▶ μια ισορροπημένη διατροφή που περιλαμβάνει υψηλά επίπεδα πρωτεΐνης, δημητριακών, φρέσκων φρούτων και λαχανικών,²¹⁶
- ▶ μη εδώδιμα προϊόντα όπως προβλέπεται (κατάλληλα κλινოსκεπάσματα και εγκαταστάσεις ανάπαυσης, θεραπείες για την πρωινή αδιαθεσία, ρούχα εγκυμοσύνης κ.λπ.),
- ▶ τακτική και διαρκή πρόσβαση σε εξειδικευμένο ιατρό για να παρακολουθεί και να αντιμετωπίζει τις ανάγκες υγείας και εγκυμοσύνης της.²¹⁷

Εάν μια έγκυος επιθυμεί να ζητήσει άμβλωση, είναι σημαντικό να έχει άμεση πρόσβαση σε επαρκείς συμβουλές σχετικά με την αναπαραγωγική υγεία καθώς και περίθαλψη σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.²¹⁸

iii. Θύματα εμπορίας ανθρώπων και σύγχρονων μορφών δουλείας

Κατά κανόνα, η διοικητική κράτηση θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και σύγχρονων μορφών δουλείας θα πρέπει να αποφεύγεται,²¹⁹ λαμβάνοντας υπόψη την υποχρέωση των κρατών μελών να σέβονται την αρχή της μη τιμωρίας τέτοιων θυμάτων.²²⁰ Οι αρχές πρέπει να εντοπίζουν και να λαμβάνουν εύλογα μέτρα για την προστασία των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και σύγχρονων μορφών δουλείας (που περιλαμβάνουν τη σεξουαλική, εγκληματική και εργασιακή εκμετάλλευση).²²¹ Αυτό ισχύει στον βαθμό κατά τον οποίο ο υπεύθυνος φορέας γνωρίζει ή θα έπρεπε να γνωρίζει ότι ένα τέτοιο θύμα βρίσκεται στη δικαιοδοσία του. Ο υπεύθυνος φορέας πρέπει να ακολουθεί τις αντίστοιχες πολιτικές και τους αντίστοιχους νόμους από τους οποίους διέπεται για να εντοπίσει και να παραπέμψει το πιθανό θύμα στον φορέα που είναι υπεύθυνος για την αξιολόγηση της κατάστασής του και την παροχή κάθε κατάλληλης υποστήριξης και προστασίας. Οι ενδείξεις ότι ένα άτομο έχει πέσει θύμα ποικίλλουν, αλλά μπορεί να περιλαμβάνουν μερικά από τα ακόλουθα:²²²

- ▶ έλλειψη ταξιδιωτικών ή/και ταυτοποιητικών εγγράφων,
- ▶ σωματικοί τραυματισμοί που δεν συνάδουν με την ισχυριζόμενη αιτία,²²³
- ▶ λήψη υπερβολικά μεγάλου αριθμού τηλεφωνικών κλήσεων ή/και μηνυμάτων κειμένου,
- ▶ απροθυμία να συνεργαστεί με τις αρχές,
- ▶ ιστορικό ανεξήγητων κενών χρονικών διαστημάτων,
- ▶ ποινικό μητρώο, συμπεριλαμβανομένων αδικημάτων που σχετίζονται με κλοπή, απάτη, παραγωγή, κατοχή ή/και προμήθεια ναρκωτικών και επιθετικών όπλων,

- ▶ άτομα που βρίσκονται σε συνθήκες οικιακής δουλειάς ή καταναγκαστικού γάμου, οίκους ανοχής ή καταναγκαστικής πορνείας, καθώς και εργάτες χωρίς χαρτιά.

Τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων και των σύγχρονων μορφών δουλειάς θα πρέπει να κρατούνται μόνο μετά από ενεργή εξέταση λύσεων εναλλακτικών της κράτησης και μόνο εάν πληρούνται τα νομικά κριτήρια για νόμιμη κράτηση. Εάν ένα τέτοιο θύμα εντοπιστεί σε κέντρο κράτησης²²⁴, το προσωπικό θα πρέπει να διασφαλίσει ότι προστατεύονται οι σωματικές και ψυχολογικές του ανάγκες καθώς και οι ανάγκες ευημερίας του εν αναμονή της επανεξέτασης της απόφασης ή της διαταγής κράτησης.²²⁵ Για το σκοπό αυτό, είναι σημαντικό να ακολουθούνται τα επόμενα βήματα σε όλες τις περιπτώσεις:

- ▶ άμεση παραπομπή στην αρμόδια και ορισθείσα κρατική αρχή που είναι υπεύθυνη για την επίσημη αναγνώριση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, εφαρμογή μιας περιόδου ανάρρωσης και αναστοχασμού και παροχή βοήθειας και προστασίας στα θύματα, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες τους,²²⁶
- ▶ έγκαιρη αξιολόγηση τυχόν αναγκών σωματικής ή/και ψυχικής υγείας²²⁷ και κατάλληλη παροχή υγειονομικής περίθαλψης,²²⁸
- ▶ κατάλληλη και ασφαλή στέγαση και υλική βοήθεια,²²⁹
- ▶ πληροφορίες σχετικά με τη διαθέσιμη υποστήριξη και, με την επιφύλαξη της συγκατάθεσης του ατόμου υπό κράτηση, την άμεση παραπομπή του σε διαπιστευμένες ΜΚΟ και υπηρεσίες υποστήριξης.

iv. Θύματα βασανιστηρίων, κακομεταχείρισης και βίας με βάση το φύλο ή τον γενετήσιο προσανατολισμό

Οι χώροι διοικητικής κράτησης είναι πιθανό να δεχθούν θύματα βασανιστηρίων και άλλης μορφής κακομεταχείρισης και είναι σημαντικό οι αρχές και το προσωπικό να γνωρίζουν τις υποχρεώσεις τους απέναντι σε αυτά τα άτομα.²³⁰ Τα βασανιστήρια και η κακομεταχείριση περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα πράξεων που μπορεί να περιλαμβάνουν σωματική, ψυχολογική και σεξουαλική κακοποίηση, για παράδειγμα:

- ▶ βιασμός και σεξουαλική επίθεση,²³¹
- ▶ ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων,²³²
- ▶ αναγκαστική στέρωση/άμβλωση,²³³
- ▶ βία που διαπράττεται για λόγους «τιμής»,²³⁴

Εάν εντοπιστεί ένα πιθανό θύμα βασανιστηρίων ή άλλης μορφής κακομεταχείρισης, εν αναμονή της άμεσης επανεξέτασης της καταλληλότητάς του για κράτηση, είναι κρίσιμης σημασίας να αξιολογηθεί αμέσως για τυχόν ανάγκες σωματικής ή/και ψυχικής υγείας και να υπάρξει η κατάλληλη μεταχείριση και υποστήριξη που απαιτεί η κατάσταση του.

ν. Άτομα με αναπηρία

Λόγω των ιδιαίτερων δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες (μακροχρόνιες σωματικές, νοητικές, ψυχικές ή αισθητηριακές παθήσεις), η διαβίωση σε ένα κέντρο κράτησης είναι, σε γενικές γραμμές, δύσκολη. Οι συνθήκες κράτησης πρέπει να διασφαλίζουν την απόλαυση ή την άσκηση των δικαιωμάτων σε ίση βάση με τους άλλους.²³⁵

Οι ιδιαίτερες ανάγκες των κρατουμένων με αναπηρία μπορεί να είναι η πρόσβαση σε υπαίθριους χώρους, χώρους αναψυχής και εγκαταστάσεις υγιεινής με αναπηρικό αμαξίδιο και προσαρμοσμένα κρεβάτια για άτομα σε αναπηρικά αμαξίδια,²³⁶ η δυνατότητα επικοινωνίας στη νοηματική γλώσσα²³⁷ και η δυνατότητα μετακίνησης στους διάφορους χώρους για άτομα με προβλήματα όρασης.

Οι προσαρμογές στις εγκαταστάσεις κράτησης και η βοήθεια διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες βρίσκονται σε ίση βάση με τους άλλους, ότι διευκολύνεται η αυτονομία τους και διασφαλίζεται η ευημερία και η αξιοπρέπεια τους.²³⁸ Για παράδειγμα, η δυνατότητα των ατόμων να μετακινούνται ελεύθερα εντός του χώρου κράτησης με αναπηρικό αμαξίδιο συμβάλλει στην αυτονομία τους, ενώ η δυνατότητα να χρησιμοποιούν τις εγκαταστάσεις υγιεινής μόνα τους διασφαλίζει την αξιοπρέπεια τους.²³⁹ Τα άτομα δεν πρέπει να βασίζονται σε άλλα άτομα υπό κράτηση, αλλά να λαμβάνουν βοήθεια, ιδίως σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, αποκλειστικά από το προσωπικό ή εξειδικευμένους εργαζόμενους.²⁴⁰ Επιπλέον, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή ώστε να διασφαλίζεται ότι οι πληροφορίες σχετικά με την κράτηση, οι εσωτερικοί κανόνες και οι διαδικασίες είναι προσβάσιμες για τα άτομα με αναπηρία.

Μην ξεχνάτε

Οι αρχές πρέπει να είναι σε θέση να εντοπίζουν και να ανταποκρίνονται άμεσα στις ανάγκες των ευάλωτων ατόμων που βρίσκονται υπό κράτηση. Ένας μη εξαντλητικός κατάλογος ευάλωτων κρατουμένων περιλαμβάνει:

- ▶ ασυνόδευτα παιδιά, παιδιά χωρισμένα από την οικογένειά τους, οικογένειες με παιδιά, μονογονεϊκές οικογένειες με παιδιά,
- ▶ έγκυες ή μητέρες που θηλάζουν,
- ▶ θύματα εμπορίας ανθρώπων και σύγχρονων μορφών δουλείας,
- ▶ θύματα βίας με βάση το φύλο,
- ▶ θύματα βασανιστηρίων ή άλλης μορφής κακομεταχείρισης,
- ▶ ηλικιωμένα άτομα,
- ▶ άτομα με σωματικές ή ψυχικές αναπηρίες ή ασθένειες,
- ▶ ΛΟΑΤΙ άτομα.

Όταν εντοπιστεί ένα ευάλωτο άτομο και εν αναμονή της άμεσης επανεξέτασης της κράτησής του, οι αρχές είναι σημαντικό να:

- ▶ ακολουθούν τις σχετικές διαδικασίες προστασίας και παραπομπής σε ποινική διερεύνηση, όπως απαιτείται από το εθνικό και διεθνές δίκαιο για τη συγκεκριμένη κατάσταση,
- ▶ εξετάζουν ιατρικά το άτομο για τυχόν ιδιαίτερες ανάγκες σωματικής ή ψυχικής υγείας και να παρέχουν οποιαδήποτε απαιτούμενη θεραπεία ή/και υποστήριξη.

Εργαλειοθήκη/περαιτέρω μελέτη

- ▶ Κατευθυντήριες γραμμές της EASO για τις συνθήκες υποδοχής: επιχειρησιακά πρότυπα και δείκτες, 2016
- ▶ Δείκτες για την εμπορία ανθρώπων, Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για την Καταπολέμηση των Ναρκωτικών και του Εγκλήματος
- ▶ Γενική σύσταση υπ' αριθ. 38 (2020) για την εμπορία γυναικών και κοριτσιών στο πλαίσιο της παγκόσμιας μετανάστευσης Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
- ▶ Καθοδηγητικό σημείωμα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση, Ομάδα Εμπειρογνομόνων για τη Δράση Κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (GRETA), 2021
- ▶ Βοήθεια για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων Ομάδα Εμπειρογνομόνων για τη Δράση Κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (GRETA), 2019
- ▶ Εμπορία παιδιών, Ομάδα Εμπειρογνομόνων για τη Δράση Κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (GRETA), 2018
- ▶ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM)-UNHCR, Έγγραφο-πλαίσιο για την ανάπτυξη πρότυπων λειτουργικών διαδικασιών για τη διευκόλυνση του εντοπισμού και της προστασίας των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, Ιούνιος 2020

Κεφάλαιο 5

ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ

Ολα τα άτομα υπό κράτηση έχουν δικαίωμα στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο σωματικής και ψυχικής υγείας. Η κράτηση επιβάλλει ένα καθήκον μέριμνας στο κράτος, το οποίο πρέπει να αντιμετωπίζει τα ζητήματα υγείας του κρατούμενου ως μέρος του δικαιώματός του στην υγεία. Αυτό απαιτεί όχι μόνο την παροχή επαρκών υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης, αλλά και την τήρηση των ελάχιστων προτύπων υγιεινής και καθαριότητας, ώστε να αποφεύγεται η εξάπλωση ασθενειών, λοιμώξεων και άλλων νοσημάτων.

Οι κρατούμενοι βασίζονται σε εκείνους που διαχειρίζονται την εγκατάσταση για τη φροντίδα των ιατρικών και υγειονομικών τους αναγκών. Η υγειονομική περίθαλψη αναφέρεται σε υπηρεσίες που σχετίζονται με την αξιολόγηση, τη θεραπεία και τη φροντίδα της ψυχικής ή/και σωματικής υγείας ενός ατόμου.

Σύμφωνα με την αρχή της ισοτιμίας στην περίθαλψη, οι κρατούμενοι δικαιούνται ιατρική περίθαλψη σε συνθήκες συγκρίσιμες με αυτές που απολαμβάνουν οι ασθενείς στην εξωτερική κοινωνία και χωρίς διακρίσεις λόγω της νομικής τους κατάστασης.²⁴¹

5.1. Πρόσβαση σε επαρκή υγειονομική περίθαλψη

Η πρόσβαση σε επαρκή υγειονομική περίθαλψη συνεπάγεται έγκαιρη και ακριβή διάγνωση και φροντίδα, που ορίζεται κατά περίπτωση υπό τακτική και συστηματική επίβλεψη,²⁴² μια ολοκληρωμένη θεραπευτική στρατηγική και συνεχή αντιμετώπιση με στόχο τη θεραπεία της νόσου ενός ατόμου ή, όπου δεν υπάρχει θεραπεία, την πρόληψη της επιδείνωσης και τη σταθεροποίηση και την υποστήριξη της κατάστασής του, και όχι την αντιμετώπιση των προβλημάτων υγείας σε συμπτωματική βάση.²⁴³ Για να είναι εγγυημένη η πρόσβαση των ατόμων σε «επαρκή» υγειονομική περίθαλψη,²⁴⁴ οι αρμόδιες αρχές ενθαρρύνονται να διασφαλίζουν τις ακόλουθες ελάχιστες υπηρεσίες για όλους τους κρατούμενους δωρεάν:²⁴⁵

- ▶ ιατρικός έλεγχος κατά την άφιξη, που διεξάγεται από ιατρούς,²⁴⁶ για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση τυχόν σωματικών ή ψυχικών ασθενειών ή παθήσεων, καθώς και τραυματισμών που μπορεί να έχουν προκληθεί κατά τη σύλληψη ή την κράτηση, ή για τον εντοπισμό τυχόν κινδύνων από μολυσματικές ή μεταδοτικές νόσους,

- ▶ ιατρικός έλεγχος όποτε είναι απαραίτητο κατά τη διάρκεια της κράτησης καθώς και στο σημείο αποφυλάκισης ή επιστροφής,
- ▶ η κατάλληλη και καλής ποιότητας ιατρική περίθαλψη θα πρέπει να είναι διαθέσιμη, προσβάσιμη και αποδεκτή μετά τον ιατρικό έλεγχο, συμπεριλαμβανομένης της παροχής τυχόν σχετικών πληροφοριών που είναι απαραίτητες για τον ενδιαφερόμενο,
- ▶ επείγουσα υγειονομική περίθαλψη και απαραίτητη θεραπεία για σωματικές και ψυχολογικές ασθένειες από ιατρούς,²⁴⁷
- ▶ πρόσβαση σε ραντεβού, αξιολογήσεις και θεραπείες για παθήσεις ή/και συμπτώματα που δεν είναι άμεσα απειλητικά για τη ζωή, όπως ζητήματα σεξουαλικής υγείας, κοινά κρυολογήματα, λοιμώξεις, αϋπνία, άγχος κ.λπ.,²⁴⁸
- ▶ πρόσβαση σε ειδικευμένους οδοντιάτρους, οπτικούς και γυναικολόγους,²⁴⁹
- ▶ διαθεσιμότητα ιατροτεχνολογικών βοηθημάτων, όπως αναπηρικά αμαξίδια, πατερίτσες ή λευκά μπαστούνια,
- ▶ ραντεβού, αξιολόγηση ή θεραπεία όποτε απαιτείται κατά τη διάρκεια του προσυμπρωματικού ελέγχου για ιατρικό πρόβλημα, δωρεάν πιστοποιημένος και αμερόληπτος διερμηνέας που μιλά μια γλώσσα που κατανοεί ο κρατούμενος.²⁵⁰

5.2. Υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης

Οι υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης σε συνθήκες κράτησης θα πρέπει πάντα να ευθυγραμμίζονται με τη γενική υγειονομική διοίκηση του κράτους.²⁵¹ Αυτό προϋποθέτει ότι όλες οι απαραίτητες ιατρικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των έγκαιρων χειρουργικών επεμβάσεων,²⁵² της ψυχιατρικής περίθαλψης²⁵³ και τυχόν απαραίτητων εξειδικευμένων θεραπειών, παρέχονται στα άτομα υπό κράτηση²⁵⁴ σε επαρκές και κατάλληλο επίπεδο και, όταν απαιτείται, σε εξειδικευμένα νοσοκομεία.²⁵⁵

Είναι σημαντικό για τους επαγγελματίες υγείας να φροντίζουν τα εξής:

- ▶ κατά τη διάρκεια των ιατρικών εξετάσεων, όλες οι υπάρχουσες σωματικές ή ψυχικές ασθένειες ή/και τραυματισμοί, στους οποίους περιλαμβάνονται τα συμπτώματα στέρησης μετά από χρήση ναρκωτικών ή αλκοόλ και οι τραυματισμοί που σχετίζονται με βία με βάση το φύλο,²⁵⁶ καθώς και το άγχος ή ασθένεια που προκύπτει από τη στέρηση της ελευθερίας, θα πρέπει να διαγνωστούν,
- ▶ οι διαγνώσεις πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο έγκαιρες και ακριβείς,²⁵⁷
- ▶ μετά τη διάγνωση, οι επαγγελματίες υγείας πρέπει να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη θεραπεία της διαγνωσμένης ασθένειας ή/και τραυματισμού,²⁵⁸ να βοηθήσουν στην ανάρρωση ή/και να αποτρέψουν οποιαδήποτε επιδείνωση που θα μπορούσε να αποφευχθεί,²⁵⁹
- ▶ η θεραπεία και η ανάρρωση απαιτούν τη συνεπή και ορθή εφαρμογή

κατάλληλου θεραπευτικού σχεδίου και στη συνέχεια, ένα κατάλληλο σχέδιο μέριμνας μετά τη θεραπεία,²⁶⁰

- ▶ οι υφιστάμενες ιατρικές θεραπείες πρέπει να συνεχίζονται σε επαρκές επίπεδο, όπως απαιτείται,
- ▶ ο ιατρικός φάκελος ενός κρατούμενου θα πρέπει να είναι διαθέσιμος στους ιατρούς σε περίπτωση μεταφοράς,
- ▶ οι υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης θα πρέπει να παρέχονται σε συνθήκες που σέβονται και διατηρούν την ευπρέπεια, την ιδιωτική ζωή, την αξιοπρέπεια και το ιατρικό απόρρητο των κρατουμένων.

Είναι ζωτικής σημασίας να παρέχονται στους κρατούμενους τα ευρήματα ή/και τα αποτελέσματα της εξέτασής τους, με τρόπο και σε γλώσσα που κατανοούν, τόσο εκείνοι όσο και οι δικηγόροι τους, υπό τον όρο ότι το άτομο υπό κράτηση συναινεί πλήρως στην εν λόγω γνωστοποίηση.²⁶¹ Σε περιπτώσεις που οι επαγγελματίες υγείας ανησυχούν ότι ένα άτομο δεν μπορεί να επικοινωνήσει πλήρως λόγω γλωσσικών εμποδίων, θα πρέπει να παρέχεται διερμηνέας ή μεταφραστής χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

Η πλήρης πληροφόρηση σχετικά με την ιατρική θεραπεία απαιτεί πλήρεις και ολοκληρωμένες πληροφορίες σχετικά με τη διάγνωση, τον σκοπό και τη φύση της προτεινόμενης θεραπείας, καθώς και τις πιθανές συνέπειές της και τους ενδεχόμενους κινδύνους και παρενέργειες από τη χορήγηση ή την άρνηση της θεραπείας. Οι πληροφορίες θα πρέπει να είναι επαρκώς σαφείς και κατανοητές ώστε το ενδιαφερόμενο άτομο να αξιολογεί πλήρως την αναγκαιότητα της προσφερόμενης θεραπείας και να συναινεί ελεύθερα.²⁶² Το ενδιαφερόμενο άτομο θα πρέπει επίσης να μπορεί να αρνηθεί να δώσει τη συγκατάθεσή του/της για την προτεινόμενη θεραπεία ελεύθερα, χωρίς οποιαδήποτε πίεση από οποιονδήποτε.

Η συγκατάθεση μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, να είναι ρητή (προφορική ή γραπτή) ή σιωπηρή.

Κατ' εξαίρεση, σε επείγοντα περιστατικά, εάν δεν μπορεί να ληφθεί η κατάλληλη συγκατάθεση για μια θεραπεία που θα σώσει τη ζωή του, η απαραίτητη ιατρική περίθαλψη θα πρέπει να πραγματοποιείται ανεξάρτητα από τη βούληση του ατόμου προς όφελος της υγείας του/της.²⁶³ Σε τέτοιες περιπτώσεις, η ιατρική περίθαλψη περιορίζεται σε ιατρικά απαραίτητες πράξεις που δεν μπορούν να καθυστερήσουν και δεν επεκτείνονται σε μη επείγουσες καταστάσεις, όπως αυτές που σχετίζονται με την αναπαραγωγική υγεία.²⁶⁴

Για να διασφαλίζεται ότι η υγειονομική περίθαλψη παρέχεται με διαφάνεια που επιτρέπει την ορθή παρακολούθηση και τον ορθό έλεγχο των πρακτικών και των υπηρεσιών, είναι σημαντικό οι ιατροί να γράφουν ένα σύγχρονο και ακριβές σημείωμα μετά από κάθε επίσκεψη, εξέταση και κύκλο θεραπείας.²⁶⁵ Αυτό μπορεί να επιτυγχάνεται διασφαλίζοντας ότι τα αρχεία περιλαμβάνουν τα εξής:

- ▶ πλήρη καταγραφή αντικειμενικών ιατρικών ευρημάτων μετά από κατάλληλη και ενδελεχή εξέταση,²⁶⁶
- ▶ ακριβή καταγραφή των παραπόνων του ασθενούς,
- ▶ το προτεινόμενο σχέδιο θεραπείας μετά την αξιολόγηση,
- ▶ παροχή εντύπων συγκατάθεσης.

5.3. Πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης

Αποτελεσματική υπηρεσία υγειονομικής περίθαλψης σε χώρο κράτησης μπορεί να παρασχεθεί μόνο εάν η μονάδα είναι στελεχωμένη με επαρκή αριθμό ειδικευμένων ιατρών. Η διάρκεια και η συχνότητα της παρουσίας των ιατρών μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τον αριθμό και τις ανάγκες των ατόμων που βρίσκονται υπό κράτηση καθώς και τη συχνότητα των νέων αφίξεων. Εάν είναι σε θέση να παρέχουν την απαραίτητη θεραπεία, η παρουσία παραϊατρικού ή νοσηλευτικού προσωπικού μπορεί να είναι επαρκής. Εάν η υγειονομική περίθαλψη παρέχεται από παραϊατρικό ή νοσηλευτικό προσωπικό, θα πρέπει να εξασφαλίζεται η τακτική επίβλεψη από ιατρούς. Για επείγοντα περιστατικά, οι επαγγελματίες υγείας θα πρέπει να είναι διαθέσιμοι οποιαδήποτε στιγμή της ημέρας και της νύχτας. Διαφορετικά, οι τακτικές ιατρικές επισκέψεις μπορούν να περιοριστούν σε ορισμένες τακτικές ώρες επισκέψεων.

Οι υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης μπορούν να παρέχονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, όπως ιδιωτικές εταιρείες ή μη κυβερνητικούς ή διεθνείς οργανισμούς. Το σημαντικό είναι οι επαγγελματίες υγείας να είναι επαγγελματίες και δεοντολογικά ανεξάρτητοι (είτε είναι υπάλληλοι των χώρων κράτησης είτε όχι) και να βασίζονται στις αποφάσεις τους στις ανάγκες υγείας των ατόμων που βρίσκονται υπό διοικητική κράτηση.²⁶⁷ Η ανεξαρτησία των επαγγελματιών υγείας πρέπει να είναι σεβαστή και το υπόλοιπο προσωπικό του χώρου κράτησης πρέπει να είναι συμμορφώνεται με τις συστάσεις τους. Είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι δεν θεωρούνται υπεύθυνοι για την εξέταση των οικονομικών και πρακτικών συνεπειών των απαραίτητων ιατρικών υπηρεσιών, καθώς αυτό θα μπορούσε να δημιουργήσει σύγκρουση συμφερόντων.²⁶⁸

Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη οι εξής απαραίτητες ενέργειες:

- ▶ να προσλαμβάνεται τουλάχιστον ένας γενικός ιατρός και κατάλληλα εκπαιδευμένο υγειονομικό προσωπικό για να εργαστούν στο κέντρο κράτησης,
- ▶ να επιτρέπεται, όταν είναι εφικτό, στα άτομα να ζητούν βοήθεια από ιατρό της επιλογής τους, λαμβάνοντας υπόψη ότι σε αυτήν την περίπτωση τα ίδια τα άτομα ενδέχεται να πρέπει να επιβαρυνθούν με το σχετικό κόστος,²⁶⁹
- ▶ να διασφαλίζεται πρόσβαση σε ειδικευμένο ιατρό ανά πάσα στιγμή χωρίς καθυστέρηση για επείγοντα ιατρικά περιστατικά,²⁷⁰
- ▶ να διασφαλίζεται ότι κάθε νοσοκομείο ή τμήμα υγειονομικής περίθαλψης εντός του χώρου κράτησης είναι πάντα επαρκώς στελεχωμένο και διαθέτει επαρκείς πόρους για να παρέχει σε όλους τους ασθενείς επαρκή και κατάλληλη φροντίδα και θεραπεία, συμπεριλαμβανομένης της

ψυχολογικής φροντίδας.

Εάν ένα άτομο χρειάζεται εξειδικευμένη ιατρική αξιολόγηση, διαγνωστικές εξετάσεις²⁷¹ ή/και θεραπεία, θα πρέπει να παραπεμφθεί ή/και να μεταφερθεί σε ειδικό ή δημόσιο νοσοκομείο, εάν δεν είναι διαθέσιμη στην κράτηση η αντίστοιχη ειδικότητα.²⁷² Για το σκοπό αυτό, οι χώροι κράτησης πρέπει να επαρκώς στελεχωμένοι ώστε να διασφαλίζεται ότι οι απαραίτητες μεταφορές στα νοσοκομεία μπορούν να πραγματοποιηθούν χωρίς καθυστέρηση.²⁷³

5.4. Αντιμετώπιση συγκεκριμένων καταστάσεων και αναγκών

Στους χώρους κράτησης, ορισμένα άτομα μπορεί να έχουν ιδιαίτερες ανάγκες υγείας ή συγκεκριμένα ευάλωτα χαρακτηριστικά. Όταν εντοπίζονται τέτοια άτομα, εν αναμονή της άμεσης επανεξέτασης της κράτησής τους, οι ανάγκες τους θα πρέπει να αποτελούν πρωταρχικό μέλημα. Απαιτείται:²⁷⁴

- ▶ εξέταση του κατά πόσο μπορεί να παρασχεθεί επαρκής ιατρική περίθαλψη σε άτομο με ιδιαίτερες ανάγκες υγείας υπό κράτηση,²⁷⁵
- ▶ η παροχή υγειονομικής περίθαλψης να είναι κατάλληλη για οποιεσδήποτε ιδιαίτερες ανάγκες του κάθε φύλου. Για παράδειγμα, κατόπιν αιτήματος ενός ατόμου υπό κράτηση, θα πρέπει να παρέχεται υγειονομικό προσωπικό του ίδιου φύλου, εάν είναι δυνατόν,²⁷⁶
- ▶ τακτική παρακολούθηση,
- ▶ διασφάλιση ότι η επαρκής ιατρική υποστήριξη ανταποκρίνεται στις ιδιαίτερες ανάγκες των ευάλωτων χαρακτηριστικών του ατόμου υπό κράτηση.²⁷⁷

i. Άτομα με αναπηρία

Εάν ένα άτομο με αναπηρία εντοπιστεί υπό κράτηση, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην άμεση επανεξέταση της καταλληλότητάς του για κράτηση δεδομένων των αναγκών υγείας του.²⁷⁸ Στο διάστημα που μεσολαβεί και για να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τα ελάχιστα διεθνή πρότυπα στο πλαίσιο της υγειονομικής περίθαλψης σε χώρο κράτησης, θα πρέπει να ληφθούν τα εξής μέτρα:

- ▶ παροχή κατάλληλης φροντίδας και ιατρικής περίθαλψης,²⁷⁹
- ▶ διασφάλιση ότι τα άτομα υποβάλλονται σε άμεσο ιατρικό έλεγχο και αξιολόγηση κατά την άφιξή τους στο κέντρο κράτησης,²⁸⁰ καθώς και σε τακτικές εξετάσεις όπως απαιτείται στη συνέχεια,
- ▶ διασφάλιση ότι τα ισχύοντα ειδικά μέτρα και η καθημερινή παροχή υποστήριξης γίνονται μόνο από ιατρούς και όχι από άλλους κρατούμενους ή ανειδίκευτο προσωπικό.²⁸¹

Τα άτομα με ανάγκες ψυχικής υγείας ή αναπηρίες²⁸² και τα άτομα με τάσεις αυτοτραυματισμού ή/και αυτοκτονίας πρέπει να λαμβάνουν άμεση και συνεχή εξειδικευμένη ιατρική φροντίδα²⁸³ και να έχουν εγγυημένη πρόσβαση σε επαρκείς συμβουλευτικές υπηρεσίες,²⁸⁴ εν αναμονή της επανεξέτασης της κράτησής τους. Η υγειονομική περίθαλψη ατόμων με ανάγκες ψυχικής υγείας

και τάσεις αυτοτραυματισμού ή/και αυτοκτονίας²⁸⁵ μπορεί να βελτιωθεί λαμβάνοντας υπόψη τις ακόλουθες ερωτήσεις.

- ▶ Υπάρχει επαρκής αριθμός προσωπικού εκπαιδευμένου σε θέματα ψυχικής υγείας, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων που σχετίζονται με την βία με βάση το φύλο;
- ▶ Είναι επαρκή τα συστήματα και οι διαδικασίες για την αξιολόγηση, τον εντοπισμό και την παρακολούθηση ατόμων με αυτές τις ιδιαίτερες ανάγκες;²⁸⁶
- ▶ Όταν οι κρατούμενοι με ανάγκες ψυχικής υγείας δεν είναι σε θέση να εξηγήσουν τα συμπτώματα και τα συναισθήματά τους με τρόπο κατανοητό, είναι το προσωπικό εκπαιδευμένο ώστε να εντοπίζει και να ανταποκρίνεται κατάλληλα σε τέτοιες καταστάσεις;²⁸⁷
- ▶ Υπάρχει συνέχεια στη φροντίδα όταν το άτομο λάμβανε προηγούμενης θεραπείας στην εξωτερική κοινότητα;
- ▶ Λαμβάνουν τα άτομα επαρκή υποστήριξη, προσοχή και ιατρική βοήθεια;
- ▶ Υπάρχει στρατηγική πρόληψης της αυτοκτονίας και διαχείρισης του αυτοτραυματισμού;
- ▶ Παρέχεται δωρεάν πρόσβαση σε συμβουλευτικές υπηρεσίες και διαζώσης ή/και μέσω τηλεφωνικών γραμμών υποστήριξης;
- ▶ Υπάρχουν κιτ πρώτων βοηθειών για έκτακτες ανάγκες σε όλο τον χώρο κράτησης και είναι επαρκής ο αριθμός τους; Έχει εκπαιδευτεί το προσωπικό ώστε να γνωρίζει πώς να χρησιμοποιεί αυτόν τον εξοπλισμό;
- ▶ Έχει συγκροτηθεί μια διεπιστημονική προσέγγιση για τους κρατούμενους; (Συντονισμός μεταξύ διαφορετικών ομάδων: κοινωνικές, ψυχολογικές, ιατρικές, ασφάλειας, διαχείρισης κ.λπ.).
- ▶ Έχουν οι κρατούμενοι πρόσβαση σε εξειδικευμένη θεραπεία, όπως ψυχιατρική θεραπεία, εάν απαιτείται, σε εξειδικευμένα ιδρύματα ή δημόσια νοσοκομεία, ανάλογα με την περίπτωση;

ii. Ηλικιωμένα άτομα

Τα ηλικιωμένα άτομα είναι πιθανό να παρουσιάζουν συγκεκριμένες ανάγκες υγείας, γεγονός που τους καθιστά ακόμη πιο ευάλωτους σε έναν χώρο κράτησης. Εν αναμονή της άμεσης επανεξέτασης της κράτησής τους με βάση τα ευάλωτα χαρακτηριστικά τους, τα άτομα προχωρημένης ηλικίας χρειάζονται κατάλληλες και ευαίσθητες ως προς το φύλο υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης που λαμβάνουν υπόψη την ηλικία τους και τις σχετικές ιατρικές τους ανάγκες.²⁸⁸

iii. Παιδιά

Τα παιδιά θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε συγκεκριμένες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης που λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών, την ηλικία και το φύλο τους. Η παροχή υπηρεσιών υγειονομικής

περίθαλψης ειδικά για τα παιδιά συνεπάγεται πρόσβαση σε παιδιάτρους, ειδικούς υγείας, κοινωνικούς λειτουργούς και ειδικούς στην ανάπτυξη των παιδιών. Τα παιδιά θα πρέπει να ενημερώνονται με τρόπο φιλικό και κατάλληλο για την ηλικία τους σχετικά με τη διάγνωση και την προτεινόμενη θεραπεία. Πριν από οποιαδήποτε θεραπεία θα πρέπει να είναι σε θέση να δίνουν συγκατάθεση κατόπιν ενημέρωσης. Εάν δεν είναι σε θέση να δώσουν συγκατάθεση κατόπιν ενημέρωσης, θα πρέπει να κανονιστεί η λήψη συγκατάθεσης από τους γονείς τους, ή στην περίπτωση παιδιών χωρισμένων από την οικογένειά τους ή ασυνόδευτων παιδιών, από νόμιμο κηδεμόνα.²⁸⁹

iv. Έγκυες και θηλάζουσες γυναίκες

Οι έγκυες και οι θηλάζουσες γυναίκες χρειάζονται πρόσβαση σε επαρκείς και εξειδικευμένες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, όπως κατάλληλη και επαρκή υγειονομική περίθαλψη προ και μετά του τοκετού που παρέχεται και παρακολουθείται από ειδικούς επαγγελματίες υγείας (μαίες, γενικούς ιατρούς, μαιευτήρες, παιδιάτρους, χειριστές υπερηχογράφων, νοσηλευτές νεογνών, κ.λπ.).²⁹⁰ Αυτές οι υπηρεσίες πρέπει να είναι ολοκληρωμένες και να παρέχουν επαρκείς συμβουλές για τη συνολική υγεία των γυναικών, συμπεριλαμβανομένων των διατροφικών τους αναγκών.²⁹¹

v. Θύματα σεξουαλικής βίας ή βίας με βάση το φύλο, βασανιστηρίων ή άλλης μορφής κακομεταχείρισης

Τα θύματα σεξουαλικής βίας ή βίας με βάση το φύλο, βασανιστηρίων ή άλλων μορφών κακομεταχείρισης - στα οποία μπορούν να περιλαμβάνονται και άντρες και γυναίκες - χρειάζονται πρόσβαση σε κατάλληλες και εξειδικευμένες υπηρεσίες υγείας εν αναμονή της άμεσης επανεξέτασης της κράτησής τους. Οι υπηρεσίες αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν:

- ▶ αντιμετώπιση τυχόν ψυχολογικού τραύματος ή/και σωματικού τραυματισμού,²⁹² συμπεριλαμβανομένων των σεξουαλικώς μεταδιδόμενων νοσημάτων ή/και ασθενειών, καθώς και φροντίδα της σεξουαλικής υγείας,
- ▶ άμεση ιατροδικαστική αξιολόγηση και συλλογή αποδεικτικών στοιχείων σε περιπτώσεις εικαζόμενης σεξουαλικής βίας, εν αναμονή της άμεσης επανεξέτασης της κράτησης,
- ▶ θεραπεία τραύματος και συμβουλευτική ψυχικής υγείας,²⁹³
- ▶ πρόληψη αυτοκτονιών και αυτοτραυματισμού.

vi. Θύματα εμπορίας ανθρώπων και σύγχρονων μορφών δουλείας

Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων και των σύγχρονων μορφών δουλείας ενδέχεται να παρουσιάζουν ιδιαίτερες ανάγκες υγείας που απαιτούν πρόσθετες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης εν αναμονή της άμεσης επανεξέτασης της κράτησής τους. Οι υπηρεσίες αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν:

- ▶ άμεση αξιολόγηση τυχόν αναγκών σωματικής ή/και ψυχικής υγείας,²⁹⁴

- ▶ κατάλληλη παροχή υγειονομικής περίθαλψης,²⁹⁵ συμπεριλαμβανομένης της φροντίδας ψυχικής υγείας, της φροντίδας τραυμάτων, της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, της άμεσης ιατρικής υποστήριξης και της συλλογής ιατροδικαστικών στοιχείων σε περιπτώσεις βιασμού και σεξουαλικής επίθεσης, της παροχής συμβουλευτικής και συμβουλών.²⁹⁶

vii. Άτομα σε παρατεταμένη κράτηση

Τα άτομα που κρατούνται για παρατεταμένο χρονικό διάστημα²⁹⁷ είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στην ανάπτυξη σωματικών ή/και ψυχολογικών προβλημάτων υγείας ή στην επιδείνωση οποιωνδήποτε προϋπαρχουσών ασθενειών.²⁹⁸ Η παρεχόμενη υγειονομική περίθαλψη θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση των κρατουμένων και να ανταποκρίνεται στις αντίστοιχες ανάγκες τους.

viii. Άτομα σε ιατρική απομόνωση και каранτίνα

Προκειμένου να αποτραπεί η εξάπλωση μεταδοτικών ή μολυσματικών ασθενειών (όπως η Covid-19) σε άλλα άτομα υπό κράτηση, οι αρμόδιες αρχές μπορούν να εξετάσουν το ενδεχόμενο του φυσικού διαχωρισμού των ακόλουθων ατόμων:

- ▶ όσων έχουν επιβεβαιωμένες μεταδοτικές ή μολυσματικές ασθένειες (ιατρική απομόνωση),
- ▶ όσων είναι ύποπτοι ότι ή κινδυνεύουν να έχουν μεταδοτικές ή μολυσματικές ασθένειες είτε λόγω επαφής με άτομα που πάσχουν από τέτοιες ασθένειες είτε λόγω της γενικής κατάστασης υγείας (καραντίνα).

Ένας κρατούμενος μπορεί να τεθεί σε ιατρική απομόνωση όταν η μεταδοτική ή μολυσματική ασθένεια από την οποία πάσχει ή ενδέχεται να πάσχει επιβεβαιωθεί από επαγγελματία υγείας. Ένα άτομο μπορεί να τεθεί σε каранτίνα είτε κατά την άφιξή του στον χώρο κράτησης (λόγω της γενικής κατάστασης υγείας σε μια συγκεκριμένη περιοχή) είτε κατά τη διάρκεια της κράτησης (σε περίπτωση στενής επαφής με άτομα που έχουν ή υπάρχουν υποψίες ότι έχουν μεταδοτικές ή μολυσματικές ασθένειες).

Και στις δύο περιπτώσεις, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι σε αντίθεση με την απομόνωση που χρησιμοποιείται ως πειθαρχικό μέτρο, η ιατρική απομόνωση και η каранτίνα δεν έχουν τιμωρητικό χαρακτήρα και πρέπει να εξυπηρετούν τον αποκλειστικό σκοπό της προστασίας της υγείας ενός ατόμου. Όταν εφαρμόζεται η ιατρική απομόνωση και η каранτίνα, τα άτομα που επηρεάζονται θα πρέπει να λαμβάνουν ολοκληρωμένη πληροφόρηση για τον σκοπό και τη διάρκειά τους, σε γλώσσα που καταλαβαίνουν. Μόνο δικαιώματα των οποίων η απόλαυση είναι ασυμβίβαστη με τη φύση μιας ασθένειας μπορούν να περιοριστούν σε σχέση με τα άτομα που κρατούνται σε απομόνωση ή каранτίνα (όπως οι οικογενειακές επισκέψεις).

Παρότι είναι θεμιτό και εύλογο να αναστέλλονται οι μη απαραίτητες δραστηριότητες, τα θεμελιώδη δικαιώματα των κρατουμένων που βρίσκονται

σε απομόνωση ή καραντίνα θα πρέπει να γίνονται απολύτως σεβαστά. Επίσης, τυχόν περιορισμοί στην επαφή με τον έξω κόσμο, συμπεριλαμβανομένων των επισκέψεων, θα πρέπει να αντισταθμίζονται από αυξημένη πρόσβαση σε εναλλακτικά μέσα επικοινωνίας (όπως τηλεφωνική ή διαδικτυακή επικοινωνία).²⁹⁹

Είναι υψίστης σημασίας η διάρκεια της ιατρικής απομόνωσης και της καραντίνας να μην υπερβαίνει τα εγγενή χρονικά πλαίσια για τις αντίστοιχες ασθένειες. Θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι:

- ▶ ένα άτομο που βρίσκεται σε ιατρική απομόνωση θα πρέπει να αποδεσμευτεί αμέσως μόλις επιβεβαιωθεί η πλήρης ανάρρωσή του από ειδικευμένο ιατρό,
- ▶ ένα άτομο που κρατείται σε καραντίνα θα πρέπει να αποδεσμευτεί εάν δεν εμφανίσει τα σχετικά συμπτώματα που είναι ύποπτα για μια ασθένεια σε μια αντίστοιχη χρονική περίοδο.

Κατά τη διάρκεια της κράτησης σε ιατρική απομόνωση ή καραντίνα, τα άτομα θα πρέπει να υπόκεινται σε τακτικούς ιατρικούς και ψυχολογικούς ελέγχους με στόχο την αξιολόγηση της κατάστασης της υγείας τους. Σε περιπτώσεις όπου ένα άτομο σε καραντίνα εμφανίζει συμπτώματα μεταδοτικής ή μολυσματικής ασθένειας, θα πρέπει να τίθεται σε απομόνωση χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

Ανάλογα με τη φύση μιας ασθένειας, τα απομονωμένα άτομα μπορεί να κρατούνται σε απομόνωση, ενώ αυτό μπορεί να μην συμβαίνει πάντα στην καραντίνα. Όταν τα άτομα που βρίσκονται σε καραντίνα κρατούνται μαζί, οι αρχές πρέπει να διασφαλίζουν ότι:

- ▶ οι χώροι στέγασης αερίζονται καλά και είναι επαρκώς διαχωρισμένοι από τους χώρους που δεν βρίσκονται σε καραντίνα,
- ▶ η είσοδος στον χώρο της καραντίνας περιορίζεται στο εξουσιοδοτημένο προσωπικό και συνοδεύεται από σχετικά μέτρα (όπως η χρήση μάσκας, γαντιών ή ειδικών στολών),
- ▶ στους χώρους στέγασης δεν υπάρχει συνωστισμός και υπάρχει σεβασμός στην κοινωνική αποστασιοποίηση.

Τα άτομα που βρίσκονται σε απομόνωση ή καραντίνα ενδέχεται να υποβληθούν σε υποχρεωτικές εξετάσεις πριν από την αποδέσμευσή τους, ανάλογα με τη φύση της επιβεβαιωμένης ή υποψιαζόμενης νόσου.

ix. Άτομα σε απεργία πείνας

Η απεργία πείνας είναι σύνηθες φαινόμενο σε καταστάσεις όπου οι άνθρωποι στερούνται την ελευθερία τους. Οι απεργίες πείνας μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τα άτομα που στερούνται την ελευθερία τους για την επίτευξη διαφόρων στόχων, όπως η απελευθέρωση ή η διαμαρτυρία για τις ενέργειες ή τις αποφάσεις των αρμόδιων αρχών.

Οι αρμόδιες αρχές έχουν καθήκον να μεριμνούν για τα άτομα που βρίσκονται

υπό κράτηση. Αυτό το καθήκον μέριμνας περιλαμβάνει την προστασία της ζωής ενός κρατούμενου, όπως την πρόληψη της αυτοκτονίας και οποιασδήποτε άλλης πράξης του ατόμου που ενδέχεται να προκαλέσει θάνατο ή μη αναστρέψιμη σωματική βλάβη. Ένας κρατούμενος που έχει ξεκινήσει απεργία πείνας θα πρέπει να ενημερώνεται για τα δικαιώματά του και τις πιθανές συνέπειες της απεργίας πείνας στην υγεία του και θα πρέπει να υπόκειται σε τακτικούς ιατρικούς και ψυχολογικούς ελέγχους με σκοπό να διαπιστωθεί η κατάσταση της υγείας του.

Η απόφαση σίτισης ενάντια στη θέληση του κρατουμένου που βρίσκεται σε απεργία πείνας μπορεί κατ' αρχήν να δικαιολογηθεί προκειμένου το άτομο να μην υποστεί μη αναστρέψιμη σωματική βλάβη ή θάνατο.³⁰⁰ Παρεμβάσεις σε περίπτωση απεργίας πείνας, ιδίως με τη μορφή αναγκαστικής σίτισης, δεν πρέπει να στοχεύουν στην αποθάρρυνση του απεργού από το να συνεχίσει τη διαμαρτυρία του. Η αντιμετώπιση των κρατουμένων που βρίσκονται σε απεργία πείνας (ή δίψας) και το ζήτημα της αναγκαστικής σίτισης είναι πολύ ευαίσθητα θέματα που εγείρουν πολλά θεμελιώδη ερωτήματα, ιδίως νομικής, ιατρικής, δεοντολογικής και ηθικής φύσεως.³⁰¹ Συνεπώς, το προσωπικό που ασχολείται με άτομα που στερούνται την ελευθερία τους θα πρέπει να έχει την τεχνογνωσία και τις δεξιότητες για να αντιμετωπίσει απεργίες πείνας.

Η αναγκαστική σίτιση, όταν είναι νομικά δικαιολογημένη, θα πρέπει να παρέχεται με τρόπο που σέβεται πλήρως την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και με την παρουσία ιατρού ή άλλου ιατρικού εμπειρογνώμονα. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση της αναγκαστικής σίτισης δεν πρέπει να είναι άσκοπα επώδυνες και πρέπει να εφαρμόζονται με επιδεξιότητα και ελάχιστη δύναμη. Σε γενικές γραμμές, η αναγκαστική σίτιση θα πρέπει να παραβιάζει τη σωματική ακεραιότητα του απεργού πείνας όσο το δυνατόν λιγότερο. Οποιαδήποτε λύση περιλαμβάνει σωματικό περιορισμό θα πρέπει να περιορίζεται αυστηρά σε αυτόν που είναι απαραίτητος για να διασφαλιστεί η εκτέλεση της αναγκαστικής σίτισης. Τέτοιου είδους περιορισμός θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ιατρικό ζήτημα.³⁰² Μέθοδοι όπως ο περιορισμός του απεργού με χειροπέδες ή η πρόκληση έντονου πόνου κατά τη χορήγηση τροφής θα πρέπει αδιαμφισβήτητα να αποφεύγονται.

Η τοποθέτηση ενός απεργού πείνας (ή δίψας) σε διαχωριστικό κελί ή σε κελί απομόνωσης δεν πρέπει να είναι συστηματική και δεν πρέπει ποτέ να αποφασίζεται ως τιμωρητικό μέτρο. Τυχόν τέτοιο μέτρο θα πρέπει να εξετάζεται με μοναδικό σκοπό την καλύτερη παρακολούθηση του ενδιαφερομένου³⁰³ και δεν θα πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα τιμωρητικού χαρακτήρα (όπως η τοποθέτηση του ατόμου σε κελί χωρίς έπιπλα ή εξοπλισμό ή θέρμανση ή ο εξαναγκασμός του να φοράει ρούχα που δεν σχίζονται). Το άτομο θα πρέπει να επωφελείται από ένα καθημερινό πρόγραμμα όσο το δυνατόν πιο φυσιολογικό (συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε εγκαταστάσεις ντους, της υπαίθριας άσκησης και της αναψυχής).³⁰⁴

5.5. Ιατρικά αρχεία και απόρρητο

Το ιατρικό απόρρητο διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην παροχή ικανοποιητικών υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης. Όλοι οι ασθενείς έχουν το δικαίωμα να έχουν τις ιατρικές επισκέψεις, τις αξιολογήσεις και τις θεραπείες τους ιδιωτικά και με απόλυτη εμπιστευτικότητα. Αυτό το πρότυπο ισχύει στους χώρους κράτησης και προϋποθέτει την τήρηση τους ιατρικού απορρήτου για όλα τα άτομα που βρίσκονται υπό κράτηση³⁰⁵ με τρόπο συνεπή και για τους ασθενείς της κοινότητας.³⁰⁶ Πρέπει να λαμβάνονται μέτρα που διασφαλίζουν ότι τηρείται το ιατρικό απόρρητο όλων των ασθενών. Αυτά τα μέτρα περιλαμβάνουν:

- ▶ Κατά τη διάρκεια μιας ιατρικής επίσκεψης ή/και εξέτασης δεν πρέπει να είναι παρόντα ή σε απόσταση που μπορούν να ακούν ή να βλέπουν άτομα που δεν είναι επαγγελματίες υγείας.
- ▶ Εάν, για εξαιρετικούς λόγους, απαιτείται η παρουσία ενός μέλους του προσωπικού, π.χ. για λόγους ασφαλείας, αυτό το μέλος του προσωπικού θα πρέπει να είναι του ίδιου φύλου και η διαδικασία πρέπει ανά πάσα στιγμή να διασφαλίζει το ιατρικό απόρρητο, τον σεβασμό στην ιδιωτική ζωή και την αξιοπρέπεια του ασθενούς (μπορεί να πραγματοποιηθεί εντός του οπτικού πεδίου ενός μέλους του προσωπικού ασφαλείας, αλλά εκτός του ακουστικού του πεδίου).
- ▶ Μεταφραστές και διερμηνείς μπορούν να παρίστανται κατά τη διάρκεια της επίσκεψης ή της εξέτασης μόνο κατόπιν αιτήματος των ιατρών ή του ασθενούς.
- ▶ Οι ψηφιακοί ή/και φυσικοί ιατρικοί φάκελοι των ασθενών πρέπει να αποθηκεύονται σε ασφαλές και προστατευμένο μέρος και δεν θα πρέπει να είναι προσβάσιμοι σε μη υγειονομικό προσωπικό.³⁰⁷
- ▶ Οι ασθενείς θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στους ιατρικούς τους φακέλους κατόπιν αιτήματος.
- ▶ Οι ιατρικοί φάκελοι των ασθενών μπορούν να σταλούν σε τρίτους μόνο με την πλήρη συγκατάθεση του ασθενούς μετά από ενημέρωση.³⁰⁸
- ▶ Σε περίπτωση επείγουσας ιατρικής ανάγκης (και επαπειλούμενης βλάβης), μπορεί να επιτραπεί στο μη υγειονομικό προσωπικό η πρόσβαση σε ιατρικούς φακέλους (για παράδειγμα, σε περιπτώσεις επιληψίας ή αιμορροφιλίας) με σεβασμό στο απόρρητο.
- ▶ Σε περιπτώσεις που ένα άτομο μεταφέρεται σε άλλο χώρο κράτησης, το ιατρικό απόρρητο θα πρέπει να τηρείται.
- ▶ Μετά την απελευθέρωση ή την εκτέλεση μιας εντολής απομάκρυνσης, θα πρέπει να δοθεί στον ενδιαφερόμενο αντίγραφο του ιατρικού του φακέλου.
- ▶ Οι διεθνείς, ευρωπαϊκές και εθνικές συστάσεις για τη δημόσια υγεία πρέπει να τηρούνται σε κάθε επιδημία/πανδημία.

5.6. Τεκμηρίωση και αναφορά ισχυρισμών, υποψιών και ιατρικών στοιχείων για κακομεταχείριση

Είναι πολύ πιθανό οι επαγγελματίες υγείας στους χώρους κράτησης να συναντήσουν άτομα που έχουν υποστεί κάποιας μορφής κακομεταχείριση. Σε αυτό μπορεί να περιλαμβάνεται εμπορία ανθρώπων και σύγχρονες μορφές δουλείας, βία με βάση το φύλο ή σεξουαλική βία, κακομεταχείριση ή/και βασανιστήρια, είτε πριν είτε κατά τη διάρκεια της κράτησής τους.³⁰⁹ Σε αυτές τις περιπτώσεις, είναι πολύ σημαντικό και προς όφελος των ασθενών οι επαγγελματίες υγείας να εντοπίζουν τυχόν ενδείξεις κακομεταχείρισης, είτε θεωρούν ότι έχει συμβεί πριν είτε κατά τη διάρκεια της διοικητικής κράτησης ενός ατόμου.

Το προσωπικό θα πρέπει να θυμάται ότι μερικές φορές ένα άτομο μπορεί να μην γνωρίζει καν ότι είναι θύμα κακομεταχείρισης - ή μπορεί να αρνείται ότι είναι θύμα. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε παράγοντες που σχετίζονται με το φύλο, κοινωνικούς, πολιτισμικούς ή/και θρησκευτικούς παράγοντες που ενδέχεται να επηρεάζουν τη στάση του ατόμου ως προς το να θεωρεί τον εαυτό του θύμα ή λόγω των φόβων του ότι μπορεί να κινδυνεύει αν κάνει αναφορά ή καταγγελία για όσα του έχουν συμβεί.

Εξετάζοντας προσεκτικά εάν υπάρχουν ενδείξεις βασανιστηρίων ή/και άλλης μορφής κακομεταχείρισης, οι επαγγελματίες υγείας μπορούν να αυξήσουν την πιθανότητα εντοπισμού των θυμάτων. Οι ενδείξεις αυτών των ευάλωτων χαρακτηριστικών μπορεί να περιλαμβάνουν:

- ▶ δήλωση του ίδιου του θύματος,
- ▶ σωματικές βλάβες, μεταξύ άλλων παλιά και επουλωμένα σημάδια και ουλές,
- ▶ σωματικές βλάβες που δεν συνάδουν με την εξήγηση του ατόμου,
- ▶ εμφάνιση αγωνίας, άγχους, επιφυλάξεων ή φόβου,
- ▶ εκδήλωση συμπτωμάτων κακής ψυχικής υγείας,
- ▶ αυτοτραυματισμός ή/και απόπειρες αυτοκτονίας,
- ▶ τάσεις για αυτοτραυματισμό ή/και απόπειρα αυτοκτονίας,
- ▶ απροθυμία να συνεργαστεί με επαγγελματίες υγείας ή να εξηγήσει την κατάστασή του - η άρνηση των βασανιστηρίων ή/και της κακομεταχείρισης μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να είναι θετική ένδειξη,
- ▶ ιστορικό ανεξήγητων κενών περιόδων,
- ▶ ιστορικό ποινικών αδικημάτων που σχετίζονται με κλοπή, έγγραφα ταυτότητας, ναρκωτικά ή οπλοφορία επιθετικών όπλων.

Εάν ένας επαγγελματίας υγείας ανησυχεί ότι ο ασθενής του μπορεί να πέσει θύμα οποιασδήποτε μορφής κακομεταχείρισης, πρέπει να διασφαλίσει ότι αυτό καταγράφεται αμέσως, πλήρως και με ακρίβεια και αναφέρεται στις αρμόδιες αρχές, ώστε να ληφθούν όλα τα κατάλληλα μέτρα χωρίς καθυστέρηση για να προστατευτεί το άτομο υπό κράτηση.³¹⁰

5.7. Δημόσια υγεία

Κατά τη διάρκεια μιας επιδημίας ή πανδημίας, η υγειονομική περίθαλψη κατά την

κράτηση πρέπει να είναι προσαρμοσμένη ώστε να διασφαλίζει ότι η εξάπλωση μολυσματικών ασθενειών ή/και νοσημάτων εμποδίζεται, περιορίζεται και μετριάζεται και ότι αποτρέπεται ο κίνδυνος περαιτέρω εξάπλωσης.³¹¹ Είναι σημαντικό τα μέτρα που λαμβάνονται για την εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεων να είναι νομικά δικαιολογημένα και να εφαρμόζονται κατά τρόπο που δεν δημιουργεί διακρίσεις.³¹² Με την επιφύλαξη των ιδιαίτερων αναγκών που αφορούν τη δημόσια υγεία, τα κατάλληλα μέτρα και πόροι που παρέχονται δωρεάν μπορεί να περιλαμβάνουν:

- ▶ ισότιμη πρόσβαση στις πληροφορίες,³¹³
- ▶ μέσα ατομικής προστασίας,³¹⁴
- ▶ προϊόντα υγιεινής όπως σαπούνι, απορρυπαντικά και απορρυπαντικό σε σκόνη,³¹⁵
- ▶ διαδικασίες ιατρικού ελέγχου και τακτικές εξετάσεις με τη συγκατάθεση των κρατουμένων ή σε συμμόρφωση με την εθνική νομοθεσία και με σεβασμό στο ιατρικό τους απόρρητο,³¹⁶
- ▶ απομόνωση ατόμων, σε συνθήκες που πληρούν τα πρότυπα του διεθνούς δικαίου,³¹⁷ αν υπάρχουν υποψίες ότι είναι φορείς μολυσματικών ή/και μεταδοτικών ασθενειών κατά την περίοδο της μόλυνσης,
- ▶ έγκαιρη, επαρκή και δωρεάν θεραπεία στα άτομα αυτά από ειδικευμένους ιατρούς,
- ▶ διαθέσιμα εγκεκριμένα εμβόλια σε κάθε άτομο που επιθυμεί να εμβολιαστεί, δίνοντας προτεραιότητα σε αυτά που χαρακτηρίζονται από το υγειονομικό προσωπικό ως ομάδες υψηλού κινδύνου,³¹⁸
- ▶ επαρκής χώρος για την τήρηση τυχόν κανόνων κοινωνικής αποστασιοποίησης.³¹⁹

Σε τέτοιες περιπτώσεις, τα άτομα υπό κράτηση που είναι ιδιαίτερα ευάλωτα, για παράδειγμα λόγω της ηλικίας τους ή μιας προϋπάρχουσας ασθένειας ή νοσήματος, θα πρέπει να προστατεύονται επαρκώς ώστε να μην κολλήσουν.³²⁰ Αν κολλήσουν την ασθένεια, θα χρειαστούν πρόσβαση σε άμεση και επαρκή υγειονομική περίθαλψη.³²¹

Όταν οι αρμόδιες αρχές καταφεύγουν στην απομόνωση ατόμων για να αντιμετωπίσουν μια κατάσταση που αφορά τη δημόσια υγεία, όπως μια επιδημία ή πανδημία, και αν κάτι τέτοιο είναι νομικά δικαιολογημένο,³²² είναι σημαντικό να τηρούνται τα ελάχιστα διεθνή πρότυπα κράτησης και η κράτηση να μην μετατρέπεται κατ' ουσίαν σε απομόνωση ή σε κάποιας μορφής κακομεταχείριση.³²³ Σε αυτό το πλαίσιο, είναι ζωτικής σημασίας να σημειωθεί ότι ένα άτομο δεν πρέπει να απομονώνεται απλώς και μόνο επειδή είναι φορέας του ιού HIV.

Μην ξεχνάτε

Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να διενεργούν ιατρικές εξετάσεις σύμφωνα με μια σαφή διαδικασία, η οποία έχει καθοριστεί εκ των προτέρων, και όλοι οι επαγγελματίες υγείας θα πρέπει να είναι δεόντως εκπαιδευμένοι σε αυτήν. Μερικά κρίσιμα σημεία που

αφορούν τέτοιες εξετάσεις είναι:

- ▶ οι ιατρικές εξετάσεις πρέπει να γίνονται από επαγγελματίες υγείας,
- ▶ όταν είναι δυνατόν, γυναίκες ιατροί/νοσηλεύτριες θα πρέπει να είναι διαθέσιμες για τις γυναίκες,
- ▶ τα ενδιαφερόμενα άτομα θα πρέπει να ενημερώνονται δεόντως για τη διαδικασία, τις μεθόδους και τους λόγους της ιατρικής εξέτασης,
- ▶ το ενδιαφερόμενο άτομο θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να εκφράζει τις απόψεις και τις σκέψεις του για κάθε πτυχή της ιατρικής εξέτασης,
- ▶ η ιατρική εξέταση θα πρέπει να υιοθετεί τις λιγότερο παρεμβατικές μεθόδους για τη λήψη των απαραίτητων ιατρικών πληροφοριών,
- ▶ οι μέθοδοι ιατρικής εξέτασης θα πρέπει να σέβονται το κοινωνικό και βιολογικό φύλο, την ηλικία, τα εθνοτικά, πολιτισμικά, θρησκευτικά ή άλλα χαρακτηριστικά του ατόμου που υποβάλλεται στην εξέταση,
- ▶ το αποτέλεσμα της ιατρικής εξέτασης θα πρέπει να κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο το συντομότερο δυνατό. Το αποτέλεσμα μπορεί επίσης να κοινοποιηθεί στην αρμόδια αρχή μόνο εάν υπάρχει νόμιμος λόγος για κάτι τέτοιο ή με τη συγκατάθεση του κρατούμενου,
- ▶ τα δεδομένα που λαμβάνονται μέσω της ιατρικής εξέτασης θα πρέπει να διατηρούνται, να αντιμετωπίζονται σαν εμπιστευτικές πληροφορίες και να προστατεύονται καταλλήλως,
- ▶ τα ενδιαφερόμενα άτομα θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα σε αποτελεσματικά μέσα νομικής προστασίας για οποιαδήποτε αξίωση έχουν σε σχέση με την ιατρική εξέταση και θα πρέπει να ενημερώνονται καταλλήλως για το δικαίωμα αυτό,
- ▶ οι ιατρικές εξετάσεις πρέπει να είναι δωρεάν. Ωστόσο, εάν το ενδιαφερόμενο άτομο ζητήσει συμπληρωματικές εξετάσεις από εξωτερικό ιατρό, ενδέχεται να επωμιστεί το κόστος αυτών.

Εργαλειοθήκη/περαιτέρω μελέτη

- ▶ Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (OHCHR), *Οδηγός κράτησης: Διοικητική κράτηση μεταναστών*, 2006
- ▶ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), *Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης*, 2012
- ▶ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), *Διεθνής Συμμαχία για Θέματα Κράτησης: Εργαλείο ελέγχου ευαλωτότητας - ένα εργαλείο για συστήματα ασύλου και μετανάστευσης*
- ▶ Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (OHCHR), *Οδηγός COVID-19: OHCHR και COVID-19*
- ▶ Συλλογή Εκθέσεις επισκέψεων, δημόσιες ανακοινώσεις και πρότυπα της CPT
- ▶ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας: *Αντιμετώπιση των προκλήσεων υγείας στην κράτηση μεταναστών και εναλλακτικές δυνατότητες κράτησης: οδηγός εφαρμογής σε επίπεδο χώρας*, 2022

Κεφάλαιο 6

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Η αποτελεσματικότητά και ο επαγγελματισμός του προσωπικού θα πρέπει να βελτιώνεται και να διασφαλίζεται μέσω της λειτουργίας δίκαιων, διαφανών και συνεπών διαδικασιών πρόσληψης, εκπαιδευτικών προγραμμάτων, πειθαρχικών συστημάτων και συστημάτων υποβολής παραπόνων.

Θα πρέπει να επιτρέπεται στο προσωπικό να γνωστοποιεί στον εργοδότη τυχόν ανησυχίες ή ανάγκες που αφορούν τη δουλειά χωρίς να διακινδυνεύει την εργασιακή του ασφάλεια. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την εφαρμογή μιας κατάλληλης πολιτικής παρακολούθησης και αξιολόγησης που ασχολείται με ζητήματα ευημερίας του προσωπικού, καθορίζοντας δείκτες και προβλέποντας κατάλληλες διαδικασίες όπως τακτικές αξιολογήσεις προσωπικού, ευκαιρίες ανατροφοδότησης κατά τη διάρκεια της απασχόλησης, συνεντεύξεις εξόδου στο τέλος της απασχόλησης και παροχή υπηρεσιών υποστήριξης ή/και παραπομπής όπου χρειάζεται, π.χ. μετά από έναν έλεγχο για την υγεία στην εργασία.

6.1. Προσωπικό και εκπαίδευση

i. Πρόσληψη και επιλογή

Όλο το προσωπικό που εργάζεται σε χώρους κράτησης πρέπει να επιλέγεται προσεκτικά και ο αριθμός του να είναι επαρκής, ώστε να είναι ατομικά και συλλογικά σε θέση να λειτουργεί την εγκατάσταση σύμφωνα με τα ελάχιστα διεθνή πρότυπα για τις συνθήκες διοικητικής κράτησης και τη μεταχείριση των κρατουμένων.³²⁴

Το προσωπικό που εργάζεται σε χώρους διοικητικής κράτησης θα πρέπει να επιλέγεται προσεκτικά, λαμβάνοντας υπόψη το ιδιαίτερο πλαίσιο της εργασίας τους σε περιβάλλον που δεν σχετίζεται με τη φυλάκιση και την τιμωρία. Η ύπαρξη κριτηρίων για τους υποψηφίους στις διαδικασίες επιλογής θα συμβάλει στο να διασφαλίζεται ότι εφαρμόζεται πάντα ένα συνεπές και ενδεδειγμένο πρότυπο αξιολόγησης, έτσι ώστε να προσλαμβάνονται οι καταλληλότεροι υποψήφιοι.³²⁵

Μεταξύ άλλων, αυτά τα κριτήρια μπορεί να περιλαμβάνουν:

- ▶ λευκό ποινικό μητρώο και απόδειξη της ακεραιότητας του χαρακτήρα τους,
- ▶ γλωσσικές δεξιότητες (να είναι σε θέση να επικοινωνεί αποτελεσματικά με άλλα μέλη του προσωπικού),³²⁶
- ▶ διαπροσωπικές δεξιότητες και κατάλληλη προσωπικότητα,³²⁷
- ▶ πολιτισμικά ευαίσθητες δεξιότητες επικοινωνίας,³²⁸
- ▶ εργασιακή εμπειρία με άτομα διαφορετικών πολιτισμικών ή θρησκευτικών καταβολών,
- ▶ ικανότητα αποτελεσματικής εργασίας σε περιβάλλον που υπάρχει πίεση,
- ▶ ισορροπία στην εκπροσώπηση ανδρών και γυναικών υποψηφίων,³²⁹
- ▶ διαθεσιμότητα προσωπικού του ίδιου φύλου με κατάλληλη αναλογία φύλου μεταξύ του προσωπικού και του κρατούμενου πληθυσμού.

Θα πρέπει να εργάζεται επαρκής αριθμός προσωπικού συνεχώς (συμπεριλαμβανομένης της νύχτας) για να διασφαλίζονται τα δικαιώματα των ατόμων υπό κράτηση. Ανάλογα με το αν στον χώρο κράτησης βρίσκονται και άντρες και γυναίκες, το αντίστοιχο προσωπικό θα πρέπει, όταν είναι δυνατόν, να είναι παρόν συνεχώς (συμπεριλαμβανομένης της νύχτας) σε επαρκή αριθμό ώστε να ανταποκρίνεται στις ιδιαίτερες ανάγκες όλων των ατόμων που βρίσκονται υπό διοικητική κράτηση.³³⁰

ii. Εκπαίδευση

Για να διασφαλιστεί ότι όλο το προσωπικό γνωρίζει πλήρως τα καθήκοντά του και είναι σε θέση να τα εκτελεί όλα όσο εργάζεται στον χώρο κράτησης, είναι σημαντικό να εκπαιδεύεται συνεχώς, καθ' όλη τη διάρκεια της απασχόλησής του, ώστε να είναι εξοικειωμένο με τα ακόλουθα θέματα:

- ▶ τις εθνικές και διεθνείς συμφωνίες που σχετίζονται με τον ρόλο τους, τις συνθήκες κράτησης και τη μεταχείριση των κρατουμένων,³³¹
- ▶ τον κώδικα δεοντολογίας,
- ▶ τα καθήκοντα όλων των μελών του προσωπικού, συμπεριλαμβανομένου του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο της κράτησης,
- ▶ τους νόμους για την προστασία των δεδομένων και των πληροφοριών,³³² συμπεριλαμβανομένων των κανόνων περί εμπιστευτικότητας,³³³
- ▶ πρώτες βοήθειες,
- ▶ τις διαδικασίες υγείας και ασφάλειας,
- ▶ τις στρατηγικές διαχείρισης κρίσεων, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών έκτακτης ανάγκης,
- ▶ τις διαδικασίες γνωστοποίησης δυσλειτουργιών (whistleblowing), καταγγελιών και υποβολής παραπόνων για το προσωπικό,

- ▶ να αναγνωρίζουν πιθανά συμπτώματα άγχους, σωματικής ή/και ψυχικής υγείας και κινδύνου αυτοτραυματισμού και αυτοκτονίας, καθώς και τις απαραίτητες ενέργειες αντιμετώπισης, όπως παραπομπές σε ειδικούς και άλλες υπηρεσίες υποστήριξης,³³⁴
- ▶ τις ιδιαίτερες ανάγκες των ευάλωτων ομάδων,
- ▶ πολιτισμική συνείδηση, θρησκευτική ανεκτικότητα και ευαισθησία,
- ▶ διαπροσωπική³³⁵ και διαπολιτισμική επικοινωνία,³³⁶
- ▶ τις πολιτικές και τους κανόνες που σχετίζονται με τη διατήρηση της τάξης, της ασφάλειας, την πειθαρχία και τα μέσα καταστολής, συμπεριλαμβανομένων των συνεπειών της μη συμμόρφωσης με αυτούς τους κανόνες ή πολιτικές,³³⁷
- ▶ να κατανοούν ζητήματα διαφορετικότητας, όπως η κοινωνική, πολιτισμική, γλωσσική και θρησκευτική πολυμορφία, θέματα που σχετίζονται με τη βία κατά των γυναικών, την εμπορία ανθρώπων, την ισότητα των φύλων και τα διαπολιτισμικά ζητήματα,³³⁸ καθώς και τις ιδιαίτερες ανάγκες των ευάλωτων ατόμων.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι γνώσεις και οι δεξιότητες του προσωπικού ενημερώνονται και ανανεώνονται συνεχώς, είναι σημαντικό να παρέχονται δωρεάν μη υποχρεωτικά μαθήματα κατάρτισης όσο το δυνατόν πιο τακτικά. Το αρμόδιο προσωπικό, ιδίως το προσωπικό πρώτης γραμμής που έρχεται σε άμεση επαφή με άτομα υπό κράτηση, το προσωπικό υγειονομικής περίθαλψης και το προσωπικό με συγκεκριμένα καθήκοντα και ευθύνες σε σχέση με ευάλωτα άτομα, θα πρέπει επίσης να λάβει εκπαίδευση σχετικά με τον έλεγχο και τον εντοπισμό των ευάλωτων ατόμων και των αναγκών τους καθώς και σχετικά με την παραπομπή τους σε κατάλληλες υπηρεσίες βοήθειας. Άλλα μέλη του προσωπικού, όπως εκείνα που δεν έρχονται σε άμεση επαφή με τα άτομα υπό κράτηση, δεν είναι απαραίτητο να λάβουν ειδική εκπαίδευση σχετικά με το πώς να εντοπίζουν τις ευάλωτες ομάδες και μπορούν να παρακολουθήσουν αυτά τα μαθήματα κατάρτισης σε εθελοντική βάση.

iii. Επαγγελματικές υποχρεώσεις

Τα καθήκοντα, οι κώδικες δεοντολογίας και οι υποχρεώσεις των μελών του προσωπικού στους χώρους κράτησης θα ποικίλλουν ανάλογα με τις συγκεκριμένες θέσεις τους και τις όποιες επαγγελματικές ή/και ρυθμιστικές υποχρεώσεις που ενδέχεται να έχουν. Πέρα από τυχόν άλλες επαγγελματικές, ρυθμιστικές ή/και συμβατικές υποχρεώσεις στις οποίες θα υπόκεινται ήδη τα μέλη του προσωπικού, όλα τα μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι πληρούν τα ακόλουθα ελάχιστα κοινά πρότυπα:³³⁹

- ▶ καθήκον φροντίδας απέναντι σε όλα τα άτομα υπό κράτηση,
- ▶ την πλήρη προστασία, προαγωγή και σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των ατόμων υπό κράτηση, κάτι που προϋποθέτει ότι οι συνθήκες κράτησης και η μεταχείριση των ατόμων ευθυγραμμίζονται με τα ελάχιστα διεθνή πρότυπα,³⁴⁰

- ▶ μεταχείριση όλων ατόμων υπό κράτηση με σεβασμό,³⁴¹
- ▶ να μην ενθαρρύνουν, ασκούν ή ανέχονται, άμεσα ή έμμεσα, τα βασανιστήρια ή την κακομεταχείριση ή τη βία με βάση το φύλο, οποιασδήποτε μορφής κατά οποιουδήποτε ατόμου υπό κράτηση από οποιονδήποτε, είτε από μέλος του προσωπικού είτε από άλλο άτομο υπό κράτηση σε οποιοδήποτε συνθήκες,³⁴² καθώς και να αμφισβητούν και να αναφέρουν στις αρχές τέτοιες συμπεριφορές,³⁴³
- ▶ να σέβονται την πολυφωνία και τη διαφορετικότητα, χωρίς διακρίσεις εις βάρος κανενός ατόμου υπό κράτηση βάσει τυχόν προστατευόμενων χαρακτηριστικών που μπορεί να έχει,³⁴⁴ καθώς και να αμφισβητούν και να αναφέρουν στις αρχές τέτοιες συμπεριφορές,³⁴⁵
- ▶ να λαμβάνουν πλήρως υπόψη την ανάγκη εναντίωσης και καταπολέμησης όλων των μορφών μισαλλοδοξίας (ρατσισμός, σεξισμός, θρησκευτική μισαλλοδοξία, ξενοφοβία, ομοφοβία και τρανσφοβία) και να προάγουν την ευαισθησία ως προς το φύλο και την πρόληψη της σεξουαλικής βίας και της βίας με βάση το φύλο, σύμφωνα με τους κανόνες εμπιστευτικότητας που κατοχυρώνονται είτε στην εθνική νομοθεσία είτε απορρέουν από διεθνή πρότυπα, διατηρώντας την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών που λαμβάνουν λόγω της επίσημης ιδιότητάς τους,
- ▶ να μην εμπλέκονται σε ακατάλληλες σχέσεις ή δυναμικές προσωπικού-κρατουμένου, π.χ. σεξουαλικές σχέσεις, εκμετάλλευση οποιοδήποτε είδους ή χειριστικές ή καταχρηστικές συμπεριφορές.

Εάν ένα μέλος του προσωπικού έχει λόγους να πιστεύει ότι κάποιο άτομο υπό κράτηση ήταν ή πρόκειται να γίνει θύμα πράξης βασανιστηρίων ή άλλων μορφών κακομεταχείρισης ή οποιασδήποτε άλλης μορφής βίας, το θέμα θα πρέπει να αναφέρεται αμέσως στις αρμόδιες αρχές. Το προσωπικό θα πρέπει να ενθαρρύνεται να προβαίνει αμέσως σε αναφορά ύποπτων ζητημάτων προκειμένου οι αρχές να ερευνούν τους ισχυρισμούς. Θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα νομικό και διοικητικό πλαίσιο ώστε το προσωπικό να προβαίνει σε αναφορές σχετικών περιστατικών. Το προσωπικό θα πρέπει να μπορεί να προβαίνει σε αναφορά περιστατικών διατηρώντας το απόρρητο των στοιχείων του.

Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι κώδικες δεοντολογίας δημοσιεύονται και είναι διαθέσιμοι σε όλα τα μέλη του προσωπικού καθώς επίσης και ότι πριν κάποιος αναλάβει μια θέση εργασίας τους έχει διαβάσει και τους έχει κατανοήσει. Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να απαιτούν όλες οι συμβάσεις του προσωπικού ή/και οι επιστολές διορισμού του να περιλαμβάνουν όρους που προβλέπουν συμμόρφωση με όλα τα παραπάνω καθήκοντα και τους κώδικες δεοντολογίας.³⁴⁶

6.2. Διαχείριση εκτάκτων αναγκών

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Σύμβασης και άλλες σχετικές διεθνείς συμφωνίες,

οι αρμόδιες αρχές υποχρεούνται να προστατεύουν τις ζωές ατόμων υπό τον αποκλειστικό τους έλεγχο, όπως στην περίπτωση των ατόμων υπό κράτηση. Για την τήρηση αυτής της υποχρέωσης, τα κράτη πρέπει να διασφαλίζουν την ασφάλεια των ατόμων υπό κράτηση σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Προς τούτο, θα πρέπει να υπάρχουν κατάλληλες διαδικασίες για τη διαχείριση εκτάκτων αναγκών. Οι χώροι κράτησης και το προσωπικό που είναι υπεύθυνο για την καθημερινή διαχείριση και λειτουργία τους πρέπει να μπορεί και να διαθέτει τα μέσα για να αντιμετωπίσει όλους τους τύπους καταστάσεων έκτακτης ανάγκης ανά πάσα στιγμή. Υπάρχουν διάφοροι τύποι καταστάσεων έκτακτης ανάγκης για τους οποίους πρέπει να γίνει πρόβλεψη και να υπάρξει σχέδιο αντιμετώπισης. Οι διάφοροι τύποι καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, που θα έχουν διαφορετικό βαθμό έκτακτης ανάγκης, περιλαμβάνουν:

- ▶ δυσμενείς καιρικές συνθήκες,
- ▶ πυρκαγιά και εκρήξεις,
- ▶ επικίνδυνα υλικά,
- ▶ πανδημία/επιδημία/εντοπισμό μολυσματικής νόσου,
- ▶ διατάραξη της τάξης/ταραχές,
- ▶ ομηρία,
- ▶ ατυχήματα προσωπικού ή ατόμων υπό κράτηση,
- ▶ απόπειρες αυτοκτονίας,
- ▶ περιστατικά που οδηγούν σε τραυματισμούς,
- ▶ θάνατοι.

Η εφαρμογή διαδικασιών έκτακτης ανάγκης σύμφωνα με την εθνική και διεθνή νομοθεσία θα συμβάλει στην ασφάλεια και την προστασία όλων. Παραδείγματος χάριν, με τους εξής τρόπους:

- ▶ σχεδιασμός και αναθεώρηση επιχειρησιακών σχεδίων και σχεδίων έκτακτης ανάγκης ανάλογα με τον τύπο και το επίπεδο της έκτακτης ανάγκης, σε συνεννόηση με τους αρμόδιους επαγγελματίες,
- ▶ να δίνεται η δυνατότητα σε όλα τα άτομα να υποβάλουν αναφορά για ένα επείγον περιστατικό ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια της κράτησής τους,³⁴⁷
- ▶ να διασφαλίζεται ότι όλα τα άτομα είναι ενημερωμένα για το πώς μπορούν να υποβάλουν αναφορά για ένα περιστατικό και ότι διαθέτουν τα μέσα για να το κάνουν,³⁴⁸
- ▶ να διενεργούνται αξιολογήσεις κινδύνου σύμφωνα με το εθνικό και το διεθνές δίκαιο,
- ▶ να διασφαλίζεται ότι το προσωπικό που έχει εκπαιδευτεί στις πρώτες βοήθειες αναγνωρίζεται σαφώς ως τέτοιο (φορώντας σήματα πρώτων βοηθειών ή αναρτώντας φωτογραφίες και ονόματα του προσωπικού που έχει εκπαιδευτεί στις πρώτες βοήθειες σε όλο τον χώρο κράτησης),
- ▶ να διασφαλίζεται ότι τα κιτ πρώτων βοηθειών είναι διαθέσιμα σε επαρκή

αριθμό σε όλους τους χώρους,

- ▶ να διασφαλίζεται ότι ο εξοπλισμός πυρασφάλειας είναι εγκατεστημένος με ασφάλεια, ότι λειτουργεί, ότι ελέγχεται τακτικά και, όταν χρειάζεται, συντηρείται άμεσα (να ελέγχονται οι αισθητήρες καπνού/θερμότητας και οι συναγερμοί, οι πυροσβεστήρες και οι ψεκαστήρες),
- ▶ να διασφαλίζεται ότι οι έξοδοι κινδύνου και οι χώροι εκκένωσης φέρουν επαρκή σήμανση,
- ▶ να διασφαλίζεται ότι οι κατάλογοι μέτρων ασφαλείας είναι συμπληρωμένοι και ενημερωμένοι.

Μην ξεχνάτε

Είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι τα άτομα που εργάζονται σε περιβάλλον με άτομα υπό κράτηση είναι πλήρως εκπαιδευμένα στα αντίστοιχα καθήκοντα και ευθύνες τους καθώς και στις διαδικασίες υγείας, ασφάλειας και προστασίας. Παραδείγματος χάριν με:

- ▶ δίκαιες και ενδεδειγμένες διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού και σύναψης συμβάσεων με εξωτερικούς συνεργάτες, για να διασφαλιστεί ότι επιλέγονται οι καταλληλότεροι υποψήφιοι με σχετικές δεξιότητες, εμπειρία και γνώσεις για τον συγκεκριμένο ρόλο,
- ▶ ολοκλήρωση όλης της σχετικής υποχρεωτικής κατάρτισης και συνεχιζόμενης ανάπτυξης που επικεντρώνονται στο ρόλο και τις αρμοδιότητες του ατόμου,
- ▶ ενθάρρυνση της μη υποχρεωτικής κατάρτισης σε συνεχή βάση όπου είναι δυνατόν.

Εργαλειοθήκη/περαιτέρω μελέτη

- ▶ Οδηγίες της EASO για τον σχεδιασμό έκτακτης ανάγκης στο πλαίσιο της υποδοχής, 2018
- ▶ Πρακτικός οδηγός για την ευημερία του προσωπικού ασύλου και υποδοχής
- ▶ Παρακολούθηση της κράτησης μεταναστών - Πρακτικό εγχειρίδιο
- ▶ Συλλογή Εκθέσεις επισκέψεων, δημόσιες ανακοινώσεις και πρότυπα της CPT

Κεφάλαιο 7

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ

Στηριζόμενη στα βασικά διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα, αυτή η ενότητα προτείνει βασικές αρχές, σημεία αναφοράς, πρακτικές εκτιμήσεις και γενικές οδηγίες σχετικά με συγκεκριμένες πτυχές που σχετίζονται με τη διατήρηση της τάξης σε χώρους κράτησης μεταναστών. Αυτό το κεφάλαιο απευθύνεται σε όλο το προσωπικό που συνεργάζεται στενά με άτομα που κρατούνται σε χώρους κράτησης.

7.1. Ασφάλεια, πειθαρχία, απομόνωση και μέσα καταστολής

Οι χώροι κράτησης πρέπει να λειτουργούν με τρόπο που προστατεύει και προάγει την ασφάλεια και την προστασία όλων των ατόμων υπό κράτηση.³⁴⁹ Αυτό προϋποθέτει τη διατήρηση ενός συστήματος τάξης μέσω των ελάχιστων εγγυημένων προτύπων για τις συνθήκες κράτησης που σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια,³⁵⁰ τακτικές και αποτελεσματικές αξιολογήσεις κινδύνου, διαδικασίες υποβολής αναφοράς για την ασφάλεια και την προστασία στις οποίες τα υπό κράτηση άτομα και το προσωπικό έχουν ελεύθερη πρόσβαση ανά πάσα στιγμή³⁵¹ και, όταν χρειάζεται, αναλογικά μέτρα προστασίας και πειθαρχίας που βασίζονται σε αξιολογήσεις κινδύνου.³⁵²

i. Ασφάλεια και πειθαρχία

Οι πειθαρχικοί κανόνες θα πρέπει να έχουν ως μοναδικό σκοπό την τήρηση της τάξης εντός του χώρου κράτησης και την προστασία της ασφάλειας των ατόμων που βρίσκονται υπό διοικητική κράτηση καθώς και του προσωπικού του χώρου κράτησης και τρίτων.³⁵³ Μη συμμόρφωση με αυτούς τους κανόνες θα πρέπει σε πρώτη φάση να επιλύεται με συμβιβασμό ή διαμεσολάβηση, ανάλογα με την περίπτωση. Για τους σκοπούς του οδηγού, οι πειθαρχικοί κανόνες θα πρέπει να νοούνται ως κανόνες που αφορούν τη συμπεριφορά ατόμων υπό διοικητική κράτηση και την επιβολή ορισμένων μέτρων ως απάντηση σε τυχόν παραβιάσεις των εν λόγω πειθαρχικών κανόνων. Οι πειθαρχικοί κανόνες θα πρέπει να είναι σαφείς και σε γραπτή μορφή, ενώ θα πρέπει να καθορίζουν επακριβώς όλα τα πειθαρχικά παραπτώματα και τις πιθανές συνέπειές τους καθώς και τη διαδικασία επιβολής πειθαρχικών μέτρων.

Τα ελάχιστα διεθνή πρότυπα προβλέπουν ότι τυχόν μέτρα ασφαλείας ή/και πειθαρχικά μέτρα που βρίσκονται σε ισχύ χρησιμοποιούνται μόνο ως έσχατη λύση και για την ελάχιστη περίοδο που απαιτείται για τη αποκατάσταση της ασφάλειας εντός ενός χώρου κράτησης.³⁵⁴

Τα άτομα υπό κράτηση θα πρέπει να ενημερώνονται προφορικά και να λαμβάνουν γραπτό αντίτυπο για τυχόν κανόνες ασφαλείας ή/και πειθαρχικούς κανόνες σε γλώσσα και με τρόπο που κατανοεί το ενδιαφερόμενο άτομο.³⁵⁵ Τα άτομα υπό κράτηση θα πρέπει να θεωρούν σαφές και προβλέψιμο ποια συμπεριφορά μπορεί να οδηγήσει σε μέτρα ασφαλείας ή/και πειθαρχικά μέτρα και ποια δικαιώματα έχει ο ενδιαφερόμενος σε διαδικασία επιβολής πειθαρχικών μέτρων.

Κάθε άτομο υπό κράτηση που υπόκειται σε πειθαρχική διαδικασία δικαιούται να ζητήσει την τήρηση της νόμιμης διαδικασίας όπως προβλέπει το διεθνές δίκαιο. Για να διασφαλιστεί η τήρηση αυτού του δικαιώματος, απαιτούνται τα ακόλουθα:

- ▶ Τα πειθαρχικά μέτρα και οι διαδικασίες για την εφαρμογή τους θα πρέπει να καθορίζονται με σαφήνεια.³⁵⁶ Όλες οι πειθαρχικές διαδικασίες θα πρέπει να προβλέπονται από τη νομοθεσία.³⁵⁷ Αυτό περιλαμβάνει τον τύπο και τη διάρκεια των πειθαρχικών μέτρων, τον υπεύθυνο για τη λήψη της απόφασης και τις σχετικές διαδικασίες επανεξέτασης ή/και προσφυγής κατά της απόφασης.³⁵⁸
- ▶ Όλα τα άτομα υπό κράτηση που κατηγορούνται για πειθαρχικό παράπτωμα θα πρέπει να ενημερώνονται λεπτομερώς, σε γλώσσα και με τρόπο που κατανοούν, για τη σχετική κατηγορία και τους λόγους της, και θα πρέπει να λαμβάνουν τις κατάλληλες και απαραίτητες εγγυήσεις προκειμένου να προετοιμάσουν και να παρουσιάσουν την υπεράσπισή τους, εάν το επιθυμούν.³⁵⁹
- ▶ Κάθε πειθαρχικό μέτρο που επιβάλλεται θα πρέπει να είναι ανάλογο με το πειθαρχικό παράπτωμα και να λαμβάνει υπόψη όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης, όπως την προσωπική κατάσταση του ατόμου υπό κράτηση. Η αναλογικότητα ενός πειθαρχικού μέτρου σημαίνει ότι το μέτρο που επιβλήθηκε αποτελεί άμεση συνέπεια της παραβίασης των πειθαρχικών κανόνων και αντιστοιχεί στη διαπραχθείσα παράβαση.³⁶⁰
- ▶ Τα πειθαρχικά μέτρα δεν πρέπει ποτέ να είναι αυθαίρετα ή υπερβολικά ούτε ως προς τη διάρκεια ούτε ως προς το πεδίο εφαρμογής τους.³⁶¹
- ▶ Τα πειθαρχικά μέτρα δεν πρέπει ποτέ να αποτελούν οποιαδήποτε μορφή βασανιστηρίων ή κακομεταχείρισης.
- ▶ Τα άτομα υπό κράτηση θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας και το δικαίωμα προσφυγής κατά των πειθαρχικών μέτρων σε αρμόδια και ανεξάρτητη αρχή.³⁶² Η αρχή θα πρέπει να είναι προσωπικά και θεσμικά ανεξάρτητη και σε θέση να ακυρώσει το μέτρο.

ii. Απομόνωση

Σε γενικές γραμμές, η χρήση της απομόνωσης θα πρέπει να αποφεύγεται³⁶³ εκτός εάν είναι απολύτως απαραίτητη ως έσχατη λύση.³⁶⁴ Η απομόνωση θα πρέπει να έχει συγκεκριμένη χρονική διάρκεια³⁶⁵ και να εφαρμόζεται για το συντομότερο χρονικό διάστημα που κρίνεται απαραίτητο³⁶⁶ για την επίτευξη των στόχων ασφάλειας και προστασίας, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι οι συνθήκες δεν περιλαμβάνουν ποτέ μια κατάσταση πλήρους αισθητηριακής και κοινωνικής απομόνωσης.³⁶⁷

Τα άτομα υπό κράτηση δεν πρέπει ποτέ να υπόκεινται σε αυτό το καταπιεστικό και τιμωρητικό μέτρο, εκτός από τις περιπτώσεις που το μέτρο δικαιολογείται για λόγους τάξης και ασφάλειας μετά από αξιολόγηση κινδύνου και ασκείται σύμφωνα με τα πρότυπα του διεθνούς δικαίου. Όταν χρησιμοποιείται ένα τέτοιο μέτρο, θα πρέπει να ισχύουν οι ελάχιστες εγγυήσεις που διασφαλίζουν την ευημερία του ατόμου υπό κράτηση.³⁶⁸ Αυτές οι εγγυήσεις περιλαμβάνουν:³⁶⁹

- ▶ τήρηση έγκαιρου, πλήρους και ακριβούς αρχείου της απομόνωσης, συμπεριλαμβανομένης της νομικής βάσης, των συνθηκών, της διάρκειας και του εμπλεκόμενου προσωπικού,³⁷⁰
- ▶ τη διαθεσιμότητα ιατρού και άλλων επαγγελματιών υγείας που μπορούν να παρακολουθούν τη σωματική και ψυχική κατάσταση του ατόμου και να παρέχουν επαρκή ιατρική αξιολόγηση και αντιμετώπιση, χωρίς καθυστέρηση,³⁷¹
- ▶ ιατρικές εξετάσεις πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την περίοδο απομόνωσης,³⁷²
- ▶ τουλάχιστον μία ώρα άσκηση σε εξωτερικούς χώρους ημερησίως,³⁷³
- ▶ ελεύθερη και εμπιστευτική πρόσβαση σε εσωτερικούς και εξωτερικούς μηχανισμούς υποβολής καταγγελιών.³⁷⁴

iii. Μέσα καταστολής

Δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται βία σε άτομα υπό κράτηση εκτός εάν είναι απαραίτητο³⁷⁵ για λόγους αυτοάμυνας ή έννομης τάξης.³⁷⁶ Οι ακόλουθες αρχές και τα ακόλουθα μέτρα θα βοηθούσαν στη μείωση των κινδύνων απόκλισης από αυτό το πρότυπο:

- ▶ οποιαδήποτε χρήση βίας ή/και καταστολής πρέπει να πραγματοποιείται με τρόπο που σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια του ατόμου υπό κράτηση,³⁷⁷
- ▶ πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο το ελάχιστο επίπεδο αναλογικής βίας ή μέσων καταστολής,
- ▶ η χρήση βίας ή/και μέσων καταστολής θα πρέπει να γίνεται για το συντομότερο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την επίτευξη ενός νόμιμου σκοπού,³⁷⁸

- ▶ η χρήση βίας ή καταστολής δεν πρέπει ποτέ να χρησιμοποιείται ως μέθοδος τιμωρίας,
- ▶ δεν πρέπει ποτέ να χρησιμοποιούνται αλυσίδες ή σίδερα ενάντια σε ακινητοποιημένα άτομα.

Θα πρέπει να ισχύουν λεπτομερείς κανόνες που διέπουν τη χρήση τέτοιων μεθόδων και το προσωπικό θα πρέπει να είναι πλήρως εκπαιδευμένο σε αυτούς πριν από την εφαρμογή οποιασδήποτε τέτοιας μεθόδου. Οι κανόνες θα πρέπει να καλύπτουν, κατ' ελάχιστο, τα εξής:

- ▶ επιτρεπόμενα μέσα βίας ή/και καταστολής και εξοπλισμός,
- ▶ αρχές και βαθμοφόροι αρχών που επιτρέπεται να εφαρμόζουν όλες τις επιτρεπόμενες μεθόδους,
- ▶ διαδικασίες και τεχνικές για όλες τις επιτρεπόμενες μεθόδους,
- ▶ διαδικασίες υποβολής αναφοράς και ειδοποίησης μετά από χρήση βίας ή/και καταστολής,
- ▶ συνέπειες της παραβίασης των εν λόγω κανόνων.

7.2. Έρευνες

Η προστασία και η προαγωγή της αξιοπρέπειας των ατόμων υπό κράτηση και η ανθρώπινη μεταχείριση στους χώρους κράτησης προϋποθέτουν τη μη διενέργεια ερευνών στο σώμα ή την παρουσία τους εκτός εάν είναι αναγκαίο και ανάλογο με ένα θεμιτό σκοπό.³⁷⁹

Οι έρευνες θα πρέπει να περιέχουν τις ελάχιστες εγγυήσεις δύναμις του εθνικού και διεθνούς δικαίου για το ενδιαφερόμενο πρόσωπο³⁸⁰ και θα πρέπει να συμμορφώνονται με τα ακόλουθα:

- ▶ Όλες οι έρευνες θα πρέπει να είναι σύμφωνες με τις νομικές διαδικασίες που διέπουν τις εν λόγω έρευνες.
- ▶ Οι σωματικές έρευνες θα πρέπει να πραγματοποιούνται από προσωπικό του ιδίου φύλου.
- ▶ Οι έρευνες πρέπει να διαρκούν το συντομότερο χρονικό διάστημα που απαιτείται.
- ▶ Οι έρευνες θα πρέπει να πραγματοποιούνται με δέουσα προσοχή και πλήρη σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα του ατόμου υπό κράτηση,³⁸¹ συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματός του στην ιδιωτική ζωή³⁸² και στην απόλαυση της ιδιοκτησίας.
- ▶ Η διαδικασία θα πρέπει να διεξάγεται μόνο από το προσωπικό που έχει τη νόμιμη εξουσία να διεξάγει έρευνες.
- ▶ Εάν, κατ' εξαίρεση, απαιτείται έρευνα με αφαίρεση των ρούχων, αυτό μπορεί να γίνει μόνο από μέλος του προσωπικού του ιδίου φύλου που έχει τη νόμιμη εξουσία να διεξάγει τη διαδικασία³⁸³ και με τρόπο που σέβεται πλήρως την αξιοπρέπεια³⁸⁴ και την ιδιωτική ζωή³⁸⁵ του ατόμου υπό κράτηση.
- ▶ Θα πρέπει εγκαίρως να τηρείται και φυλάσσεται ένα πλήρες και ακριβές αρχείο της έρευνας.

Μην ξεχνάτε

Οι αρχές είναι υπεύθυνες για την υγεία και την ασφάλεια όλων των ατόμων υπό κράτηση. Η διατήρηση της τάξης με τρόπο που σέβεται πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων μπορεί να επιτευχθεί διασφαλίζοντας ότι:

- ▶ κάθε μέτρο ασφαλείας ή/και πειθαρχικό μέτρο που χρησιμοποιείται προβλέπεται από τη νομοθεσία, είναι ανάλογο με το αδίκημα και χρησιμοποιείται μόνο ως έσχατη λύση για τον ελάχιστο χρόνο που απαιτείται για την αποκατάσταση της ασφάλειας και της προστασίας,
- ▶ τα άτομα υπό κράτηση που υπόκεινται σε τέτοια μέτρα ενημερώνονται για την/τις κατηγορία/-ες και τα αποδεικτικά στοιχεία εναντίον τους, είναι σε θέση να απαντήσουν στην/στις κατηγορία/-ες και μπορούν να προσφύγουν κατά οποιασδήποτε αρνητικής απόφασης σε αρμόδια, ανεξάρτητη και αμερόληπτη αρχή που προβλέπεται από το νόμο, με πρόσβαση σε νομική εκπροσώπηση σε οποιαδήποτε πειθαρχική διαδικασία,
- ▶ τα άτομα υπό κράτηση μπορούν να υποβάλουν καταγγελία κατά του χώρου κράτησης ή/και του προσωπικού του χρησιμοποιώντας εσωτερικούς μηχανισμούς υποβολής καταγγελιών που λειτουργούν δίκαια, αποτελεσματικά και με διαφάνεια χωρίς επιπτώσεις στην ασφάλεια και την προστασία του ατόμου που υποβάλλει την καταγγελία,
- ▶ υπάρχει πλήρης σεβασμός των δικαιωμάτων των ατόμων υπό κράτηση σύμφωνα με το άρθρο 2 και το άρθρο 3 της Σύμβασης κατά τη διάρκεια της πειθαρχικής διαδικασίας ή/και κατά την επιβολή κυρώσεων.

Εργαλειοθήκη/περαιτέρω μελέτη

- ▶ Συλλογή Εκθέσεις επισκέψεων, δημόσιες ανακοινώσεις και πρότυπα της CPT

Κεφάλαιο 8

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να καταγγείλει τυχόν κακοποίηση που αντιμετωπίζει κατά την κράτησή του και η διερεύνηση αυτών των καταγγελιών να γίνεται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.³⁸⁶ Για να είναι προσβάσιμοι και αποτελεσματικοί οι μηχανισμοί καταγγελίας και οι διαδικασίες εποπτείας, είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι οι διαδικασίες μπορούν να χρησιμοποιούνται ελεύθερα και λειτουργούν ανεξάρτητα και με διαφάνεια, χωρίς αντίποινα εναντίον του προσώπου που υποβάλλει την καταγγελία. Η παρουσία και το έργο ανεξάρτητων εποπτικών οργάνων στους χώρους κράτησης προσθέτει ένα ακόμη σημαντικό επίπεδο προστασίας στην ασφάλεια και την ευημερία των κρατουμένων. Αυτό το κεφάλαιο συγκεντρώνει τα υφιστάμενα πρότυπα και την υπάρχουσα καθοδήγηση γι' αυτά τα θέματα.

8.1. Μηχανισμοί υποβολής καταγγελιών

Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα άτομα υπό κράτηση μπορούν να καταγγείλουν τις συνθήκες κράτησής τους ή τη μεταχείρισή τους κατά τη διάρκεια της κράτησης,³⁸⁷ και να αναζητήσουν επανόρθωση ή/και νομική προστασία μέσω μιας δίκαιης, ανεξάρτητης και διαφανούς διαδικασίας καταγγελιών και ερευνών.³⁸⁸

Οι καταγγελίες που λαμβάνονται μπορεί επίσης να προκαλέσουν την ανάγκη παραπομπής σε άλλες υπηρεσίες επιβολής του νόμου, π.χ. την αστυνομία, σε περιπτώσεις όπου εγείρονται ζητήματα βασανιστηρίων ή/και κακομεταχείρισης.³⁸⁹

Οι μηχανισμοί υποβολής καταγγελιών θα πρέπει να παρέχουν ορισμένες ελάχιστες εγγυήσεις για να διασφαλίζεται η δίκαιη και αποτελεσματική λειτουργία τους.³⁹⁰ Οι εγγυήσεις αυτές περιλαμβάνουν τα εξής:

- ▶ Το σύστημα υποβολής καταγγελιών θα πρέπει να είναι ελεύθερα προσβάσιμο σε όλα τα άτομα υπό κράτηση.
- ▶ Όλα τα άτομα υπό κράτηση θα πρέπει να ενημερώνονται για το δικαίωμά τους να υποβάλουν καταγγελίες και για τη διαδικασία υποβολής καταγγελιών.

- ▶ Όταν είναι απαραίτητο, θα πρέπει να εξασφαλίζονται διερμηνείς που θα επιτρέπουν στο άτομο υπό κράτηση να συμμετέχει ουσιαστικά και πλήρως στη διαδικασία υποβολής καταγγελιών.
- ▶ Η διαδικασία υποβολής καταγγελιών θα πρέπει να λειτουργεί με εμπιστευτικότητα και κάθε άτομο υπό κράτηση που υποβάλλει καταγγελία οποιουδήποτε είδους δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζει τον κίνδυνο αντιποίνων.
- ▶ Όλες οι καταγγελίες πρέπει να καταγράφονται πλήρως και με ακρίβεια. Ένα αντίγραφο της καταγγελίας πρέπει να δίδεται στον καταγγέλλοντα ή/και σε οποιονδήποτε εξουσιοδοτεί για λογαριασμό του (π.χ. νομικούς εκπροσώπους, ιατρούς ή προξενικές αρχές).
- ▶ Το άτομο υπό κράτηση θα πρέπει να ενημερώνεται για την εξέλιξη της καταγγελίας του και να του λαμβάνει αντίγραφο της απόφασης με προφορική εξήγηση, εάν ζητηθεί.
- ▶ Θα πρέπει να υπάρχει ένα δίκαιο, ανεξάρτητο και με διαφάνεια σύστημα επανεξέτασης ώστε το άτομο υπό κράτηση να μπορεί να προσφύγει κατά κάθε απόφασης που εκδίδεται μετά από καταγγελία και κάθε ισχύουσα προθεσμία για την επανεξέταση θα πρέπει να κοινοποιείται εγκαίρως και εγγράφως στον ενδιαφερόμενο.

Σχετική νομολογία του Δικαστηρίου

Gjini κατά Σερβίας (2019). Παρότι ο κρατούμενος δεν υπέβαλε επίσημη καταγγελία για βία μεταξύ κρατουμένων, οι αρχές που πρέπει να είχαν παρατηρήσει την κακομεταχείριση παραβίασαν το Άρθρο 3 της Σύμβασης μη ενημερώνοντας τις αρμόδιες αρχές.³⁹¹

8.2. Ανεξάρτητη εποπτεία

Για να προάγεται και να διασφαλίζεται ότι οι συνθήκες κράτησης πληρούν τα ελάχιστα διεθνή πρότυπα, όλοι οι χώροι κράτησης θα πρέπει να υπόκεινται σε τακτική ανεξάρτητη εποπτεία³⁹² που διεξάγεται από ανεξάρτητους εποπτικούς φορείς και εκπαιδευμένο προσωπικό.³⁹³ «Ανεξάρτητοι φορείς» είναι φορείς που έχουν την αρμοδιότητα να εποπτεύουν τους χώρους κράτησης σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία ή βάσει των διεθνών υποχρεώσεων του κράτους. Ο βαθμός ανεξαρτησίας πρέπει να είναι σύμφωνα με τις αρμοδιότητές τους και οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι εποπτικοί φορείς έχουν πλήρη και ανεμπόδιστη πρόσβαση σε όλους τους χώρους και τις εγκαταστάσεις καθώς και σε όλα τα άτομα υπό κράτηση και το προσωπικό.

Η ανεξάρτητη εποπτεία μπορεί να αποθαρρύνει και να αποτρέψει τυχόν απόκλιση από τα ελάχιστα πρότυπα όσον αφορά την κράτηση μεταναστών, καθώς οι υπεύθυνοι για τη συντήρηση και τη λειτουργία των χώρων κράτησης γνωρίζουν ότι μπορούν να πραγματοποιηθούν αιφνιδιαστικές και χωρίς επίβλεψη επισκέψεις στις εγκαταστάσεις ανά πάσα στιγμή. Οι φορείς αυτοί

μπορούν επίσης να προάγουν τον διάλογο μεταξύ των αρχών κάνοντας συστάσεις ως προς τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσαν να βελτιωθούν τα συστήματα και οι διαδικασίες ώστε να διασφαλίζεται ότι τα ελάχιστα πρότυπα κράτησης τηρούνται σε κάθε περίπτωση.

Οι εποπτικοί φορείς, είτε εσωτερικοί είτε εξωτερικοί, θα πρέπει να βασίζονται στις αρχές της ανεξαρτησίας από τις αρχές, της ακεραιότητας, της αντικειμενικότητας, της ορατότητας και της διαφάνειας.³⁹⁴ Το έργο τους θα πρέπει να εκτελείται άφοβα, με σχολαστική ειλικρίνεια και αμεροληψία και να συμμορφώνεται με κωδικοποιημένους κανόνες και διαδικασίες που δεν υπόκεινται σε κρατικό έλεγχο ή διακυβέρνηση.³⁹⁵ Όλοι οι εποπτικοί φορείς θα πρέπει, κατά τη διάρκεια των επισκέψεών τους, να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στο εάν οι ακόλουθες υπηρεσίες και συνθήκες ευθυγραμμίζονται με τα ελάχιστα διεθνή και εθνικά πρότυπα:

- ▶ μεταχείριση όλων των κρατουμένων,
- ▶ καταγγελίες και διαδικασίες υποβολής καταγγελιών,
- ▶ χρήση βίας και μέτρων καταστολής,
- ▶ πειθαρχικές διαδικασίες και μέτρα,
- ▶ ιδιαίτερη μεταχείριση των ευάλωτων ατόμων υπό κράτηση,
- ▶ παροχή τροφής και νερού,
- ▶ ρουχισμός, κλινοσκεπάσματα και άλλα μη εδώδιμα είδη,
- ▶ δραστηριότητες εκπαίδευσης και αναψυχής,
- ▶ επικοινωνία με μέλη της οικογένειας,
- ▶ πρόσβαση σε νομική βοήθεια, νομική εκπροσώπηση και ένδικα μέσα,
- ▶ υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης,
- ▶ υγιεινή και καθαριότητα,
- ▶ εγκαταστάσεις κράτησης, όπως φωτισμός, εξαερισμός, θέρμανση, υδραυλικές εγκαταστάσεις, τουαλέτες και ντους,
- ▶ μεθόδους απόκρισης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Οι εσωτερικοί εποπτικοί φορείς θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιούν απροειδοποίητες και χωρίς επίβλεψη επισκέψεις ή/και επιθεωρήσεις στις εγκαταστάσεις κράτησης, να είναι ελεύθεροι να επιθεωρούν οποιονδήποτε χώρο ή έγγραφο εκεί και να μιλούν με οποιοδήποτε άτομο υπό κράτηση εμπιστευτικά.³⁹⁶ Τα καθήκοντά τους θα πρέπει να είναι η παρακολούθηση της συμμόρφωσης του προσωπικού με εσωτερικούς και εθνικούς νόμους, κανονισμούς και πολιτικές που διέπουν τις συνθήκες κράτησης και τη μεταχείριση όλων των ατόμων υπό κράτηση. Χωρίς να έχουν προσωπικές ή άλλες συγκρούσεις συμφερόντων, οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να αναφέρουν τυχόν ζητήματα που εντοπίζουν στις αρχές και να εφαρμόζουν διαδικασίες παρακολούθησης για να εποπτεύουν την πρόοδο των διορθωτικών ενεργειών που συνιστώνται ή απαιτούνται.

Σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους, οι εξωτερικοί ανεξάρτητοι ελεγκτές ή/και επιθεωρητές θα πρέπει να πραγματοποιούν τακτικές και

απροειδοποίητες επισκέψεις χωρίς επίβλεψη στους χώρους κράτησης. Τα μέλη των εποπτικών συμβουλίων θα πρέπει να διαθέτουν κατάλληλα προσόντα και εμπειρία και να διορίζονται από αρμόδια δημόσια αρχή, ανεξάρτητη από τους υπεύθυνους για τη συντήρηση και τη λειτουργία του χώρου κράτησης.³⁹⁷ Οι εξωτερικοί ανεξάρτητοι εποπτικοί φορείς μπορεί να αποτελούνται από εθνικούς ή/και διεθνείς φορείς, ενώ ο συνδυασμός και των δύο συνιστά καλή πρακτική. Τέτοιοι φορείς μπορεί να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα:

- ▶ την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT),
- ▶ το Γραφείο του Υπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες,
- ▶ τον/την Επίτροπο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα,
- ▶ την Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων,
- ▶ τη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού,
- ▶ Εθνικούς οργανισμούς πρόληψης,
- ▶ Εθνικούς οργανισμούς διαμεσολάβησης,
- ▶ Εθνικούς επιθεωρητές ή ελεγκτές,
- ▶ Βουλευτές,
- ▶ Εθνικές μη κυβερνητικές οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα διαπιστευμένες από το κράτος υποδοχής.

Προκειμένου να διασφαλίζεται ότι τα καθήκοντά τους εκτελούνται αποτελεσματικά και ουσιαστικά, θα πρέπει να ισχύουν τα ακόλουθα:

- ▶ οι επισκέψεις, συμπεριλαμβανομένων των επισκέψεων παρακολούθησης (follow-up visits), θα πρέπει επίσης να γίνονται απροειδοποίητα και χωρίς επίβλεψη,³⁹⁸
- ▶ οι ελεγκτές θα πρέπει να έχουν εγγυημένη πρόσβαση σε οποιονδήποτε χώρο και οποιοδήποτε έγγραφο, εκτός εάν καλύπτεται από ιατρικό ή επαγγελματικό απόρρητο ή είναι διαβαθμισμένο,
- ▶ η πρόσβαση θα πρέπει να παρέχεται χωρίς καθυστέρηση,
- ▶ θα πρέπει να επιτρέπεται στα άτομα υπό κράτηση να επικοινωνούν ελεύθερα και με απόλυτη εχεμύθεια με τους ελεγκτές χωρίς φόβο για αντίποινα και με διερμηνέα, εάν χρειάζεται,
- ▶ οι αρχές θα πρέπει να παρέχουν οργανωτική υποστήριξη για την επικοινωνία μεταξύ των ελεγκτών και των συνεντευξιαζόμενων, όπως η διάθεση ενός δωματίου για εμπιστευτικές συνεντεύξεις, ή διασφαλίζοντας ότι τα άτομα υπό κράτηση και το προσωπικό είναι διαθέσιμα για συνεντεύξεις (να τους ενημερώνουν για τυχόν αιτήματα από εποπτικούς φορείς για συνεντεύξεις ή παρέχοντας στον εποπτικό φορέα τα σωστά στοιχεία επικοινωνίας),
- ▶ οι ελεγκτές θα πρέπει να μπορούν να παρακολουθήσουν κάθε πειθαρχική διαδικασία,

- ▶ οι ελεγκτές θα πρέπει να καταγράφουν πλήρως και με ακρίβεια τις επισκέψεις τους και τυχόν ζητήματα που εντοπίζουν και να τα αναφέρουν στις αρχές χωρίς καθυστέρηση, διασφαλίζοντας ότι έχουν προγραμματιστεί έγκαιρα επισκέψεις και έλεγχοι παρακολούθησης για την επίλυση τυχόν ζητημάτων που έχουν διαπιστωθεί,
- ▶ οι ελεγκτές θα πρέπει να υποβάλουν συχνά αναφορές για τις συνθήκες κράτησης,
- ▶ οι ελεγκτές θα πρέπει πάντα να εφαρμόζουν τις αρχές της «μη ζημίας» και της εμπιστευτικότητας, διασφαλίζοντας ότι δεν επιδεινώνουν την κατάσταση των ατόμων υπό κράτηση παραβιάζοντας το απόρρητό τους ή θέτοντάς τους σε κίνδυνο.

Καμία αρχή και κανένας λειτουργός δεν πρέπει να προβαίνει, να επιτρέπει ή να ανέχεται οποιαδήποτε ενέργεια εκφοβισμού ή αντιποίνων εναντίον οποιουδήποτε προσώπου ή οργανισμού που επιδιώκει να κοινοποιήσει ή έχει κοινοποιήσει πληροφορίες στην CPT ή σε οποιονδήποτε άλλο προληπτικό ή εποπτικό φορέα, και κανένα τέτοιο πρόσωπο ή οργανισμός δεν θα πρέπει να είναι προκατειλημμένο καθ' οιονδήποτε τρόπο. Το απόρρητο οποιασδήποτε επικοινωνίας που γίνεται με πρόσωπα εντός του πεδίου εφαρμογής των κανόνων που διέπουν αυτούς τους φορείς θα πρέπει να τηρείται πλήρως.

Μην ξεχνάτε

Είναι ζωτικής σημασίας τα άτομα που βρίσκονται υπό κράτηση να έχουν πρόσβαση σε αποτελεσματικούς μηχανισμούς υποβολής καταγγελιών και ανεξάρτητους ελεγκτές για τον εντοπισμό, την καταγραφή και την αντιμετώπιση τυχόν ζητημάτων που αφορούν τη μεταχείρισή τους. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί διασφαλίζοντας ότι:

- ▶ οι μηχανισμοί υποβολής καταγγελιών είναι ελεύθεροι προς χρήση, ανεξάρτητοι, αμερόληπτοι και διαφανείς,
- ▶ τα άτομα ενημερώνονται για το πώς μπορούν να προβούν σε καταγγελία,
- ▶ τα άτομα προστατεύονται από κάθε φόβο ή απειλή αντιποίνων ως απάντηση σε τυχόν καταγγελία,
- ▶ τα άτομα ενημερώνονται για την πορεία της καταγγελίας τους σε εύλογα χρονικά διαστήματα,
- ▶ οι καταγγελίες επιλύονται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και τα άτομα ενημερώνονται για την απόφαση και τους λόγους της,
- ▶ οι εξουσιοδοτημένοι ανεξάρτητοι ελεγκτές μπορούν να πραγματοποιούν επισκέψεις χωρίς επίβλεψη και απροειδοποίητα ανά πάσα στιγμή,
- ▶ Οι εξουσιοδοτημένοι ανεξάρτητοι ελεγκτές μπορούν να επιθεωρούν και να καταγράφουν τα ευρήματά τους για οποιαδήποτε τοποθεσία ή έγγραφο σε ένα χώρο κράτησης και να έχουν ιδιωτικές συνομιλίες με οποιοδήποτε άτομο.

Εργαλειοθήκη/περαιτέρω μελέτη

- ▶ Ένωση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (APT), Διεθνής Συμμαχία για Θέματα Κράτησης (IDC) και Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR): Παρακολούθηση της κράτησης μεταναστών - Πρακτικό εγχειρίδιο
- ▶ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA): Θέσπιση εθνικών ανεξάρτητων μηχανισμών για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τα θεμελιώδη δικαιώματα στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ
- ▶ ΔΟΜ: Ενημερωτικό σημείωμα για το διεθνές μεταναστευτικό δίκαιο
- ▶ Κατευθυντήριες γραμμές της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, 2012.

Παράρτημα 1

ΛΙΣΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΙΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥΣ

Η παρούσα λίστα ελέγχου δεν επιδιώκει να ακυρώσει, να αντικαταστήσει ή να προσθέσει διατάξεις στους κώδικες επαγγελματικής δεοντολογίας και στους εθνικούς και διεθνείς νόμους που διέπουν και ρυθμίζουν την άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος.

Είναι πολύ σημαντικό να τονιστεί ότι αυτή η λίστα ελέγχου δεν εξετάζει νομικά ζητήματα που σχετίζονται με τη νομιμότητα της κράτησης ή οποιοσδήποτε άλλες νομικές αξιώσεις που ισχύουν στο αστικό, το ποινικό ή το διοικητικό δίκαιο.

Αντιθέτως, στόχος της παρούσας λίστας ελέγχου είναι να παρέχει πρακτική καθοδήγηση σε όλους τους δικηγόρους που εργάζονται με άτομα υπό διοικητική κράτηση, ώστε να τους βοηθήσει να εντοπίζουν τυχόν ευάλωτα χαρακτηριστικά που μπορεί να έχει ο πελάτης τους.

Η παρούσα λίστα ελέγχου καλύπτει ορισμένες από τις βασικές εκτιμήσεις στις οποίες πρέπει σε κάθε περίπτωση να προβαίνει ένας δικηγόρος. Ο βαθμός στον οποίο λαμβάνονται υπόψη θα ποικίλλει από υπόθεση σε υπόθεση, ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες του πελάτη και τα στοιχεία της υπόθεσης. Επομένως, η παρούσα λίστα ελέγχου είναι ενδεικτική και όχι εξαντλητική όλων όσων πρέπει να λαμβάνει υπόψη ένας δικηγόρος όταν εργάζεται με άτομα υπό διοικητική κράτηση, καθώς η πλήρης λίστα των ζητημάτων που χρήζουν εξέτασης θα είναι πάντα ανά περίπτωση.

1. Λαμβάνοντας οδηγίες από πελάτη

- ▶ Μπορείτε να μιλήσετε στον πελάτη σας ιδιαίτερα σε ένα περιβάλλον κατάλληλο για να λάβετε οδηγίες και να παρέχετε εμπιστευτικές συμβουλές;
- ▶ Εάν χρειάζεται, διατίθεται διερμηνέας στη γλώσσα που απαιτείται για τους σκοπούς της παροχής νομικών υπηρεσιών και εκπροσώπησης;
- ▶ Έχετε λάβει όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες από τον πελάτη σας σχετικά με τις προσωπικές, μεταναστευτικές, οικογενειακές και οποιοσδήποτε άλλες σχετικές περιστάσεις, όπως τυχόν ποινικό μητρώο;
- ▶ Εκ πρώτης όψεως, παρουσιάζει ο πελάτης σας σημάδια ευαλωτότητας, όπως ότι είναι παιδί, έγκυος, θύμα εμπορίας ανθρώπων και σύγχρονων μορφών δουλείας ή εμφανίζει σημάδια βασανιστηρίων ή κακομεταχείρισης, προβλήματα ψυχικής ή σωματικής υγείας;

2. Ευάλωτα χαρακτηριστικά

i. Ηλικία

- ▶ Πόσο χρονών λέει ο πελάτης σας ότι είναι;
- ▶ Εάν δεν γνωρίζει πόσο χρονών είναι, έχει κάποιο έγγραφο ταυτότητας με ημερομηνία γέννησης;
- ▶ Εάν δεν έχει εξακριβωθεί η ηλικία του και πιστεύεται ότι πρόκειται για ανήλικο, αντιμετωπίζεται ως ανήλικος;
- ▶ Εάν είναι παιδί, λαμβάνονται αμέσως μέτρα για να διασφαλιστεί λύση εναλλακτική της κράτησης;
- ▶ Εάν είναι συνοδευόμενο παιδί, λαμβάνονται αμέσως μέτρα για να διασφαλιστεί ότι δεν θα χωριστεί από την οικογένειά του εκτός εάν είναι προς το συμφέρον του;
- ▶ Εάν είναι ασυνόδευτο παιδί, έχει ελεύθερη πρόσβαση σε κηδεμόνα ή/και κοινωνικό λειτουργό καθώς και στον νόμιμο εκπρόσωπό του; Λαμβάνονται όλα τα μέτρα ώστε να επιτευχθεί η επανένωση της οικογένειας όταν αυτό είναι προς το συμφέρον του παιδιού;
- ▶ Ικανοποιούνται οι ιδιαίτερες ανάγκες υγείας, εκπαίδευσης, ψυχαγωγίας και διαβίωσης που έχει ως παιδί;

ii. Εγκυμοσύνη

- ▶ Μήπως η πελάτισσά σας δηλώνει ότι μπορεί να είναι έγκυος; Εάν ναι, έχει δωρεάν πρόσβαση σε τεστ εγκυμοσύνης για να εξακριβωθεί αν είναι όντως έγκυος; Μην ξεχνάτε ότι υπάρχουν θρησκευτικοί, πολιτισμικοί ή/και κοινωνικοί παράγοντες που μπορεί να καθιστούν ορισμένες γυναίκες απρόθυμες να αποκαλύψουν μια πιθανή εγκυμοσύνη.
- ▶ Εάν είναι έγκυος, λαμβάνονται αμέσως μέτρα για την αναζήτηση λύσης εναλλακτικής της κράτησης;
- ▶ Εάν είναι έγκυος, ικανοποιούνται οι ιδιαίτερες ανάγκες υγείας, υγιεινής και διαβίωσης που έχει ως έγκυος;

iii. Θύματα εμπορίας ανθρώπων και σύγχρονων μορφών δουλειάς

- ▶ Δηλώνει ο ίδιος ο πελάτης σας ότι έχει πέσει θύμα εμπορίας ανθρώπων ή/και σύγχρονων μορφών δουλειάς; Μην ξεχνάτε ότι ορισμένοι άνθρωποι μπορεί να μην γνωρίζουν καν ότι είναι θύματα ή τι είναι η εμπορία ανθρώπων ή οι σύγχρονες μορφές δουλειάς.
- ▶ Κάποιοι μπορεί να μην εμπιστεύονται κανένα πρόσωπο εξουσίας για να προβούν σε αποκαλύψεις και κάποια άτομα μπορεί να αρνηθούν ότι είναι θύματα φοβούμενα για την προσωπική τους ασφάλεια ή την ασφάλεια της οικογένειάς τους (οι γυναίκες μπορεί να χρειάζονται την παρουσία

γυναικείου προσωπικού για να μπορέσουν να αποκαλύψουν την εμπειρία τους από την εμπορία ανθρώπων καθώς και ξεχωριστές συνεντεύξεις χωρίς την παρουσία μελών της οικογένειας/των παιδιών τους).

- ▶ Μήπως το μεταναστευτικό τους ιστορικό να προσφέρει ενδείξεις;
 - Πώς ταξίδεψαν για να φτάσουν στην τρέχουσα τοποθεσία; Μήπως πλήρωσαν κάποιον για να τους βάλει στη χώρα παράνομα;
 - Έχουν κάποιο έγγραφο ταυτότητας; Πού είναι; Μήπως το κρατάει κάποιος, π.χ. ένας διακινητής ανθρώπων ή «εργοδότης»;
 - Πού τους συνέλαβαν οι αρχές, αν έτσι βρέθηκαν υπό κράτηση;
- ▶ Προσφέρει ενδείξεις το ποινικό τους μητρώο, αν υπάρχει; Σκεφτείτε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, θύματα εμπορίας ή/και σύγχρονων μορφών δουλείας μπορεί να έχουν υποστεί εγκληματική εκμετάλλευση, μερικές φορές αλλά όχι πάντα μέσω της δουλείας για χρέη. Υπάρχουν διάφορα ποινικά αδικήματα που ενδέχεται να εγείρουν ορισμένα ζητήματα. Αυτά περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται σε:
 - κατοχή, παραγωγή ή πώληση παράνομων ναρκωτικών ουσιών,
 - κατοχή επιθετικού όπλου,
 - παραγωγή, πώληση ή χρήση πλαστών εγγράφων ταυτότητας,
 - κλοπή.
- ▶ Προσφέρει ενδείξεις το «εργασιακό» τους ιστορικό, αν υπάρχει;
 - Ποιες ήταν οι συνθήκες εργασίας τους;
 - Έλαβαν κάποιον μισθό;
 - Είχαν σύμβαση εργασίας;
 - Είχαν άδεια διαμονής για εργασία;
 - Με πόσα χρήματα αμείβονταν για τη δουλειά τους;
 - Ποιοι ήταν οι όροι της σύμβασης εργασίας τους;
 - Πώς τους αντιμετώπιζε ο «εργοδότης» τους;
 - Μπορούσαν να κάνουν διαλείμματα; Αν ναι, για πόση ώρα;
 - Μπορούσαν να πάρουν άδεια από τη δουλειά; Εάν ναι, πόσο συχνά;
- ▶ Υπάρχουν άλλες ενδείξεις;
 - Τραυματισμοί ή ουλές που συνάδουν με μια αξιόπιστη εξήγηση;
 - Ανεξήγητοι τραυματισμοί ή ουλές;
 - Είναι επιφυλακτικοί, αναστατωμένοι ή νευρικοί;
 - Μήπως είναι απρόθυμοι να συμμετέχουν σε συζήτηση;
 - Υπερβολικός αριθμός τηλεφωνημάτων;
 - Ανεξήγητες κενές περίοδοι;

- Θύμα βιασμού ή/και σεξουαλικής επίθεσης;
- ▶ Εάν είναι ενήλικες, συναινούν να αποκαλύψετε αυτές τις ενδείξεις στις αρχές;

iv. Βασανιστήρια/άλλη μορφής κακοποίησης συμπεριλαμβανομένης της βίας με βάση το φύλο/τη σεξουαλική βία

- ▶ Κατανοούν τις έννοιες βασανιστήρια ή/και κακοποίηση, σεξουαλική βία και βία με βάση το φύλο;
- ▶ Έχουν δηλώσει ότι έχουν υποστεί βλάβη με έναν από αυτούς τους τρόπους; Μην ξεχνάτε ότι για θρησκευτικούς, πολιτισμικούς και κοινωνικούς λόγους ή λόγω φόβου για την ασφάλειά τους ή την ασφάλεια της οικογένειάς τους, κάποιος μπορεί να μην επιθυμούν να παραπονεθούν για τυχόν κακομεταχείριση. Επίσης, λάβετε υπόψη ότι οι γυναίκες μπορεί να χρειάζονται την παρουσία γυναικείου προσωπικού για να αποκαλύψουν την εμπειρία τους από τη βία με βάση το φύλο και ξεχωριστές συνεντεύξεις χωρίς την παρουσία μελών της οικογένειάς τους. Η απαίτηση να παρευρίσκονται άτομα του ίδιου φύλου ισχύει για κάθε θύμα σεξουαλικής βίας.
- ▶ Τα ιατρικά τους αρχεία υποδεικνύουν τυχόν τραυματισμούς πριν ή κατά τη διάρκεια της κράτησής τους;
- ▶ Έχουν ορατά τραύματα ή/και παλιές ή νέες ουλές ή σημάδια;
- ▶ Μήπως υπάρχουν υποψίες για βία με βάση το φύλο, όπως βιασμός, σεξουαλική επίθεση, ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων, καταναγκαστική στειρώση ή καταναγκαστική άμβλωση;
- ▶ Μήπως υπάρχουν υποψίες για καταναγκαστικό γάμο ή γάμο παιδιών;

v. Ψυχική και σωματική υγεία

- ▶ Έχουν δηλώσει ότι έχουν ανάγκες σωματικής ή/και ψυχικής υγείας; Μην ξεχνάτε ότι για θρησκευτικούς, πολιτισμικούς και κοινωνικούς λόγους, ορισμένα άτομα μπορεί να μην επιθυμούν να αποκαλύψουν τυχόν ζητήματα υγείας.
- ▶ Δίνει ο πελάτης σας τη συγκατάθεσή του ώστε να λάβετε τα ιατρικά του αρχεία; Μήπως τα μεταναστευτικά ιατρικά αρχεία, τα ιατρικά αρχεία του χώρου κράτησης ή/και της κοινότητας δείχνουν προβλήματα υγείας;
- ▶ Ερωτήσεις που μπορείτε να θέσετε για να βοηθήσετε τους πελάτες σας να μιλήσουν για τυχόν προβλήματα υγείας που μπορεί να έχουν και για το πώς αντιμετωπίζονται κατά την κράτηση:
 - Έχουν διαγνωστεί ποτέ με κάποια σοβαρή σωματική ή ψυχολογική ασθένεια;
 - Νιώθουν κάποιο σωματικό πόνο; Εάν ναι, πού και ποιο είναι το

επίπεδο πόνου;

- Μήπως έχουν κακή διάθεση, δεν κοιμούνται καλά, υποφέρουν από συμπτώματα αναβίωσης (flashbacks), σκέψεις για ή απόπειρα αυτοτραυματισμού ή/και αυτοκτονίας; Έχουν παρουσιάσει ποτέ αυτά τα συμπτώματα, ακόμη και πριν από την κράτηση;
- Έχουν ενημερώσει το προσωπικό στον χώρο κράτησής τους; Αν ναι, πότε; Σε ποιον μίλησαν; Ποια, εάν υπάρχει, αξιολόγηση ή/και θεραπεία για παρακολούθηση έχει προγραμματιστεί;
- Κατά τη διάρκεια ραντεβού με επαγγελματίες υγείας, υπάρχει σεβασμός στην ιδιωτικότητά τους; Πόσο χρόνο τους αφιερώνει ο ιατρός; Ο ιατρός κρατά σημειώσεις κατά τη διάρκεια του ραντεβού; Ο ιατρός ακούει τα παράπονά τους και κάνει ερωτήσεις ή τα διερευνά; Τους έχει εξηγήσει κάποιος το σχέδιο θεραπείας; Έχει δημιουργηθεί κάποιο σχέδιο θεραπείας;
- Ποια, εάν υπάρχει, φαρμακευτική αγωγή τους έχει συνταγογραφηθεί και πώς επηρεάζει την κατάστασή τους; Πόσο συχνά επανεξετάζει τη φαρμακευτική τους αγωγή το υγειονομικό προσωπικό;
- Πώς επηρεάζουν οι συνθήκες κράτησης το πώς αισθάνονται;
- Πώς επηρεάζει η διάρκεια της κράτησής τους το πώς αισθάνονται;

3. Γενικές συνθήκες κράτησης

Λάβετε λεπτομερείς πληροφορίες για τα ακόλουθα:

i. Ύπνος

- ▶ Σε τι συνθήκες κοιμούνται;
- ▶ Αισθάνονται ασφάλεια στους χώρους ύπνου;
- ▶ Έχουν ξεχωριστό κρεβάτι ή, αν πρόκειται για σύντομη διαμονή, ράντζο;
- ▶ Είναι τα στρώματα και τα σεντόνια καθαρά; Πλένονται σε λογικά χρονικά διαστήματα χωρίς χρέωση;
- ▶ Κατά τη διάρκεια της νύχτας, είναι οι θόρυβοι χαμηλής έντασης;
- ▶ Είναι σβηστά τα φώτα όλη τη νύχτα;
- ▶ Είναι επαρκής ο εξαερισμός ή/και η θέρμανση;
- ▶ Ποιο είναι ο ανώτατος αριθμός ατόμων υπό κράτηση σε ένα δωμάτιο και πόσοι κοιμούνται στο ίδιο δωμάτιο στην πραγματικότητα;

ii. Τουαλέτα και ντους

- ▶ Υπάρχει εύκολη πρόσβαση σε τουαλέτα όποτε χρειάζεται;
- ▶ Υπάρχει επαρκής πρόσβαση σε ντους και τρεχούμενο, ζεστό νερό;

- ▶ Είναι αυτές οι εγκαταστάσεις επαρκείς σε αριθμό για τον αριθμό των ατόμων υπό κράτηση;
- ▶ Λειτουργούν κανονικά; Διαθέτουν επαρκή υδραυλική εγκατάσταση;
- ▶ Παρέχονται δωρεάν όλα τα βασικά είδη προσωπικής περιποίησης; Αναπληρώνονται όταν εξαντληθούν;
- ▶ Υπάρχουν ξεχωριστές εγκαταστάσεις τουαλέτας και ντους για άνδρες, γυναίκες και οικογένειες;
- ▶ Αισθάνονται ασφάλεια στις τουαλέτες και τα ντους;

iii. Υγιεινή και καθαριότητα

- ▶ Παρέχονται δωρεάν κιτ με είδη υγιεινής και προϊόντα καθαρισμού; Αναπληρώνονται όταν χρειάζεται;
- ▶ Γίνεται βαθύς καθαρισμός, απολύμανση και απολύμανση με υποκαπνισμό στο περιβάλλον διαβίωσης, στα μπάνια, τις τουαλέτες και τα κρεβάτια σε εύλογα χρονικά διαστήματα;

iv. Τροφή και πόσιμο νερό

- ▶ Υπάρχει δωρεάν πρόσβαση σε τρία επαρκή γεύματα την ημέρα και δωρεάν πρόσβαση σε φρέσκο πόσιμο νερό όποτε χρειάζεται;
- ▶ Υπάρχει αρκετός χώρος για να τρώνε το φαγητό τους;
- ▶ Είναι καθαρά τα μαχαιροπίρουνα;
- ▶ Γίνεται η προετοιμασία και το σερβίρισμα των τροφίμων σύμφωνα με τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας;
- ▶ Το μενού που προσφέρεται σέβεται τυχόν θρησκευτικές ή μη θρησκευτικές πεποιθήσεις ή ανάγκες υγείας;

v. Ρουχισμός και άλλα είδη

- ▶ Μπορεί ο πελάτης σας να φορά τα δικά του ρούχα;
- ▶ Παρέχονται δωρεάν και σε λογικά χρονικά διαστήματα προϊόντα και εγκαταστάσεις για το πλύσιμο και το στέγνωμα των ρούχων;
- ▶ Παρέχεται δωρεάν κατάλληλος ρουχισμός όταν χρειάζεται;

vi. Δραστηριότητες εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας

- ▶ Προσφέρεται δωρεάν και ισότιμη πρόσβαση σε τυχόν εκπαιδευτικά μαθήματα;
- ▶ Προσφέρονται εκπαιδευτικά μαθήματα σύμφωνα με τα εθνικά προγράμματα σπουδών;
- ▶ Παρέχεται δωρεάν υλικό μελέτης και διάβασμα, συμπεριλαμβανομένης μιας καλά εξοπλισμένης και προσβάσιμης βιβλιοθήκης καθώς και γραφική ύλη;
- ▶ Παρέχονται κατάλληλες ψυχαγωγικές δραστηριότητες που να λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των ατόμων υπό κράτηση;

vii. Προσωπικό

- ▶ Πώς αντιμετωπίζει το προσωπικό του χώρου κράτησης τον πελάτη σας ή άλλα άτομα υπό κράτηση;
- ▶ Υπάρχουν διαδικασίες υποβολής καταγγελιών;
- ▶ Υπάρχουν διαθέσιμοι ανεξάρτητοι ελεγκτές;
- ▶ Υπάρχει διαθέσιμο ιατρικό προσωπικό;

viii. Πειθαρχικά μέτρα που εφαρμόζονται σε άτομα υπό κράτηση

- ▶ Υπάρχουν διαδικασίες που ακολουθούνται μετά από κάποια κατηγορία;
- ▶ Επιβάλλονται κυρώσεις;
- ▶ Υπάρχουν διαδικασίες προσφυγής;
- ▶ Ποια είναι η διάρκεια και η φύση των μέτρων και οι όροι εφαρμογής αυτών των μέτρων;
- ▶ Υπάρχουν ζητήματα που πρέπει να εξεταστούν για τυχόν περιπτώσεις απομόνωσης;

ix. Κινητές συσκευές ή πρόσβαση σε τηλέφωνο

- ▶ Έχει ο πελάτης σας πρόσβαση στις κινητές του συσκευές ελεύθερα ή συγκεκριμένες ώρες της ημέρας ή δεν έχει καθόλου πρόσβαση;
- ▶ Έχει πρόσβαση σε δωρεάν τηλέφωνο εντός του χώρου κράτησης;

Παράρτημα 2

ΛΙΣΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΙΑ ΙΑΤΡΟΥΣ

Aυτή η λίστα ελέγχου στοχεύει στην παροχή κάποιας πρακτικής καθοδήγησης σε όλους τους ιατρούς που εργάζονται με άτομα υπό διοικητική κράτηση για να τους βοηθήσει να εντοπίσουν τυχόν ευάλωτα χαρακτηριστικά που ενδέχεται να έχει ο ασθενής τους.³⁹⁹ Η παρούσα λίστα ελέγχου καλύπτει ορισμένες από τις βασικές εκτιμήσεις που πρέπει να γίνονται κατά την άφιξη, κατά τη διάρκεια της παραμονής στον χώρο κράτησης και κατά την αναχώρηση. Ο βαθμός στον οποίο λαμβάνονται υπόψη θα ποικίλλει από υπόθεση σε υπόθεση ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες του ατόμου και τα στοιχεία της υπόθεσης.

Επομένως, αυτή η λίστα ελέγχου είναι ενδεικτική και όχι εξαντλητική όλων όσων πρέπει να λαμβάνει υπόψη ένας ιατρός όταν εργάζεται με άτομα υπό διοικητική κράτηση, καθώς η πλήρης λίστα των ζητημάτων που χρήζουν εξέτασης θα είναι πάντα ανά περίπτωση.

1. Κατά την άφιξη του ατόμου στον χώρο κράτησης

- ▶ Στην αρχή, ρωτήστε το άτομο υπό κράτηση εάν έχει κάποιο συγκεκριμένο ζήτημα με την υγεία του.
- ▶ Ρωτήστε το άτομο υπό κράτηση εάν έπασχε από οποιαδήποτε ασθένεια πριν από την κράτηση.
- ▶ Ρωτήστε το άτομο υπό κράτηση εάν έχει λάβει ποτέ ενδοοσοκομειακή περίθαλψη ή θεραπεία μεγάλης διάρκειας πριν από την κράτηση και για ποιους λόγους.
- ▶ Ρωτήστε το άτομο υπό κράτηση εάν λαμβάνει κάποια φαρμακευτική αγωγή σε τακτική βάση. Αν ναι, για ποιους λόγους και πόσο συχνά; Εάν αποκαλυφθεί ότι ένα άτομο υπό κράτηση λαμβάνει κάποια φαρμακευτική αγωγή σε τακτική βάση, κάντε τις εύλογες και απαραίτητες ενέργειες για να του παρέχετε τα απαραίτητα φάρμακα.
- ▶ Ρωτήστε το άτομο υπό κράτηση εάν έχει λάβει ποτέ ψυχολογική ή/και ψυχιατρική θεραπεία. Αν ναι, τότε και για ποιους λόγους;
- ▶ Εξετάστε το άτομο υπό κράτηση κατά την άφιξη για να βεβαιωθείτε ότι δεν έχει πέσει θύμα κακομεταχείρισης ή δεν πάσχει από κάποια ασθένεια.
- ▶ Ελέγξτε εάν το άτομο από το οποίο παίρνετε συνέντευξη είναι θύμα βίας κατά των γυναικών, όπως ενδοοικογενειακή βία ή ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων

ή επιβλαβείς πρακτικές υγείας στη χώρα καταγωγής του ατόμου, όπως στείρωση.

- ▶ Καταχωρίστε τυχόν παθήσεις του ατόμου υπό κράτηση κατά τη στιγμή της άφιξης, προσδιορίζοντας κατ' ελάχιστο το πλήρες ονοματεπώνυμό του, την ημερομηνία γέννησης, το φύλο και τις ιατρικές πληροφορίες που ελήφθησαν μέσω της συνέντευξης και του ιατρικού ελέγχου.
- ▶ Σημειώστε την ημερομηνία και την ώρα της ιατρικής συνέντευξης και κάθε ιατρικό έλεγχο που διενεργείται στο άτομο υπό κράτηση.
- ▶ Ενημερώστε τα άτομα υπό κράτηση για τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να επικοινωνήσουν με τις ιατρικές υπηρεσίες σε περίπτωση ιατρικής ανάγκης.
- ▶ Ετοιμάστε και κρατήστε επικαιροποιημένες πληροφορίες στο χώρο κράτησης για περιπτώσεις πανδημιών ή μολυσματικών ασθενειών, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που πρέπει να ληφθούν από τις αρχές και από τα άτομα υπό κράτηση κατά τη διάρκεια αυτών των περιόδων.

2. Κατά την αναχώρηση του ατόμου από τον χώρο

- ▶ Ρωτήστε το άτομο υπό κράτηση εάν έχει υποστεί κάποιον τραυματισμό κατά τη διάρκεια της κράτησης.
- ▶ Σε περιπτώσεις όπου εντοπιστούν σημάδια τραυματισμού, ρωτήστε το άτομο υπό κράτηση υπό ποιες συνθήκες συνέβησαν.
- ▶ Εξετάστε το άτομο υπό κράτηση κατά την αναχώρηση από τον χώρο κράτησης για να βεβαιωθείτε ότι δεν έχει πέσει θύμα κακομεταχείρισης ή δεν πάσχει από κάποια ασθένεια.
- ▶ Καταχωρίστε τυχόν παθήσεις του ατόμου υπό κράτηση κατά τη στιγμή της αναχώρησης από τον χώρο κράτησης, με βάση τα στοιχεία που προέκυψαν από τη συνέντευξη και τον ιατρικό έλεγχο.

3. Καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου κράτησης

Όλες οι ερωτήσεις/θέματα που καταγράφονται τη στιγμή της άφιξης/αναχώρησης θα πρέπει επίσης να τίθενται/εξετάζονται από τους ιατρούς καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου κράτησης/υποδοχής. Επίσης, καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου κράτησης τα ακόλουθα ενδεικτικά μέτρα θα μπορούσαν να βοηθήσουν τους ιατρούς να φέρουν καλύτερα εις πέρας την αποστολή τους και να προστατεύουν αποτελεσματικά τα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων υπό κράτηση.

- ▶ Προετοιμάστε και κυκλοφορήστε πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα υγιεινής και καθαριότητας που πρέπει να τηρούν και να ακολουθούν όλοι όσοι βρίσκονται υπό κράτηση.
- ▶ Βεβαιωθείτε ότι οι χώροι κράτησης καθαρίζονται και απολυμαίνονται τακτικά από επαγγελματικό προσωπικό.

- ▶ Όλο το ιατρικό προσωπικό θα πρέπει να φέρει σύμβολα που να δείχνουν ξεκάθαρα ότι ανήκουν σε ιατρικές υπηρεσίες. Αυτά τα σύμβολα θα πρέπει να είναι αμερόληπτου χαρακτήρα από θρησκευτικής και πολιτισμικής άποψης.
- ▶ Επικαιροποιήστε τον ιατρικό εξοπλισμό σε κάθε χώρο κράτησης.
- ▶ Παρέχετε, όσο είναι δυνατόν, ιατρικό προσωπικό με εμπειρία στην παιδιατρική και στη γυναικολογία/μαιευτική.
- ▶ Εξετάστε τη δυνατότητα δημιουργίας και τήρησης ενός πανευρωπαϊκού ιατρικού μητρώου ατόμων υπό κράτηση, που θα περιλαμβάνει τις γενικές πληροφορίες των ενδιαφερομένων και τα ιατρικά δεδομένα που λαμβάνονται από τις αρχές κάθε κράτους.
- ▶ Βεβαιωθείτε ότι τα ιατρικά δεδομένα των κρατούμενων αιτούντων άσυλο προστατεύονται δεόντως από τις αρχές και το ιατρικό προσωπικό με τον ίδιο τρόπο που προστατεύονται τα ιατρικά δεδομένα των υπηκόων των κρατών μελών.
- ▶ Σημειώστε το όνομα του ιατρού που διενεργεί τον ιατρικό έλεγχο στο άτομο υπό κράτηση.
- ▶ Διατηρήστε σε καλή κατάσταση το μητρώο υγείας των ατόμων υπό κράτηση και επικαιροποιήστε το, ανάλογα με την περίπτωση, με επικαιροποιημένες πληροφορίες για την ιατρική τους κατάσταση.
- ▶ Λάβετε όλα τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση του απορρήτου κατά τη διάρκεια των ιατρικών εξετάσεων και όλων των αρχείων που περιέχουν προσωπικά και ιατρικά δεδομένα.

Η παρούσα λίστα δεν είναι εξαντλητική και μπορούν να γίνουν πρόσθετες ερωτήσεις στα άτομα υπό κράτηση ανάλογα με τις προσωπικές ή οικογενειακές συνθήκες ή/και την ιδιαίτερη κατάσταση στον συγκεκριμένο χώρο κράτησης.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

«Δικαστήριο» είναι το «Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου».

Οι αριθμοί των υποθέσεων αναφέρονται στους αριθμούς των αιτήσεων που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο.

1. Δικαστήριο, *A.A. και άλλοι κατά Βόρειας Μακεδονίας*, 55798/16 και τέσσερις άλλες παρ. 115, 5 Ιουλίου 2022, *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* [GC], 30696/09, παρ. 223, 21 Ιανουαρίου 2011, *Hirsi Jamaa και άλλοι κατά Ιταλίας* [GC], 27765/09, παρ. 122, 23 Φεβρουαρίου 2012.
2. Όπως τόνισε το Δικαστήριο, μια τέτοια υποχρέωση μπορεί να επιβληθεί σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όταν διακυβεύονται τα δικαιώματα δυνάμει των άρθρων 3, 5, 8 και 13 και του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθμ. 4. Βλ. για παράδειγμα, Δικαστήριο, *Hirsi Jamaa και άλλοι κατά Ιταλίας* [GC], 27765/09, παρ. 139-140, 23 Φεβρουαρίου 2012.
3. Βλ. το Σχέδιο δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Ευάλωτων Ατόμων στο Πλαίσιο της Μετανάστευσης και του Ασύλου στην Ευρώπη (2021-2025).
4. Μελέτη σκοπιμότητας για τους Ευρωπαϊκούς Κανόνες Κράτησης Μετανάστευσης (2013) (μόνο στα αγγλικά).
5. Ψήφισμα 1509 (2006) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα ανθρώπινα δικαιώματα των παράτυπων μεταναστών.
6. Βλ. για παράδειγμα, Δικαστήριο, *N.D. και N.T. κατά Ισπανίας* [GC], 8675/15 και 8697/15, παρ. 167, 13 Φεβρουαρίου 2020, *Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 15 Νοεμβρίου 1996, παρ. 73, Reports of Judgments and Decisions 1996-V, και *Vilvarajah και άλλοι κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 30 Οκτωβρίου 1991, παρ. 102, Σειρά Α Αρ. 215.
7. Δικαστήριο, *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* [GC], 30696/09, παρ. 221, 21 Ιανουαρίου 2011.
8. Αυτός ο οδηγός δεν είναι δεσμευτικός, αλλά λειτουργεί σαν πρακτικό εργαλείο για επαγγελματίες που εργάζονται στον τομέα της μετανάστευσης.
9. Βλ. για παράδειγμα, Δικαστήριο, *Khalifia και άλλοι κατά Ιταλίας* [GC], 16483/12, παρ. 71, 15 Δεκεμβρίου 2016, *Ilias και Ahmed κατά Ουγγαρίας* [GC], 47287/15, παρ. 217, 21 Νοεμβρίου 2019, *Z.A. και άλλοι κατά Ρωσίας* [GC], 61411/15 και τρεις άλλες, παρ. 138, 21 Νοεμβρίου 2019, *R.R. και άλλοι κατά Ουγγαρίας*, 36037/17, παρ. 74, 2 Μαρτίου 2021.
10. Δικαστήριο, *De Tommaso κατά Ιταλίας* [GC], 43395/09, παρ. 80, 23 Φεβρουαρίου 2017, *Guzzardi κατά Ιταλίας*, 6 Νοεμβρίου 1980, παρ. 92, Σειρά Α Αρ. 39, *Medvedyev και άλλοι κατά Γαλλίας* [GC], 3394/03, παρ. 73, 29 Μαρτίου 2010, *Creangă κατά Ρουμανίας* [GC], 29226/03, παρ. 91, 23 Φεβρουαρίου 2012.
11. Βλ. άρθρο 53 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 53. Βλ. επίσης άρθρο 4 της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση) και την Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των

- παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών.
12. Οι ορισμοί που χρησιμοποιούνται σε αυτόν τον οδηγό λαμβάνουν ιδίως υπόψη τους ορισμούς που διατυπώνονται στο άρθρο 2 της Οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιτύπωση) και στο άρθρο 2 της οδηγίας 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη.
 13. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ορίζει την κράτηση μεταναστών ως «στέρηση της ελευθερίας ή περιορισμό σε κλειστό χώρο από όπου ο αιτών άσυλο δεν μπορεί να αναχωρήσει κατά βούληση όπως, μεταξύ άλλων, φυλακές και κλειστά κέντρα ή εγκαταστάσεις κράτησης καθώς και κέντρα υποδοχής». Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, 2012, παρ. 5. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, ορίζεται ως «ο περιορισμός σε ειδικό χώρο που επιβάλλει ένα κράτος μέλος σε αιτούντα, με αποτέλεσμα τη στέρηση της ελευθερίας κυκλοφορίας του/της», Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση), άρθρο 2 παρ. (η).
 14. Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ.
 15. Σχέδιο δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Ευάλωτων Ατόμων στο Πλαίσιο της Μετανάστευσης και του Ασύλου στην Ευρώπη (2021-2025).
 16. Περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι οικογενειακές βασικές συμβάσεις, όπως τα δύο σύμφωνα των Ηνωμένων Εθνών (το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR) και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ICESCR)), η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων (CAT) και το Προαιρετικό της Πρωτόκολλο, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών (CEDAW), η Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία όλων των Προσώπων από Αναγκαστική εξορία (ICED) και η Σύμβαση του ΟΗΕ σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων (CRSR), καθώς και οι συνθήκες του Συμβουλίου της Ευρώπης, ιδίως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας, η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων και η Σύμβαση σχετικά με την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας Κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας.
 17. Οικουμενική Διακήρυξη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (UDHR), 1948, άρθρο 14, Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 18, Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων, 1951, άρθρο 31.
 18. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων, 1951, άρθρο 31.1, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, 2012. Βλ. επίσης παράγραφο 22 παρακάτω.
 19. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση), Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

- και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (αναδιτύπωση).
20. Δικαστήριο, *Amuur κατά Γαλλίας*, 25 Ιουνίου 1996, Reports of Judgments and Decisions 1996-III.
21. Δικαστήριο, *Saadi κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], 13229/03, παρ. 74, 29 Ιανουαρίου 2008.
22. Βλ. παρακάτω, Κεφάλαιο 4.
23. Δικαστήριο, *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* [GC], 30696/09, παρ. 205-234, 21 Ιανουαρίου 2011.
24. Δικαστήριο, *Amuur κατά Γαλλίας*, 25 Ιουνίου 1996, παρ. 53 Reports of Judgments and Decisions 1996-III, Nolan και K. κατά Ρωσίας, 2512/04, 12 Φεβρουαρίου 2009.
25. Δικαστήριο, *Mathloom κατά Ελλάδας*, 48883/07, παρ. 60-71, 24 Απριλίου 2012.
26. Δικαστήριο, *Suso Musa κατά Μάλτας*, 42337/12, 23 Ιουλίου 2013.
27. Δικαστήριο, *Nabil και άλλοι κατά Ουγγαρίας* [GC], 62116/12, παρ. 39-44, 22 Σεπτεμβρίου 2015.
28. Για λεπτομερή ανάλυση, βλ. «[Εναλλακτικές λύσεις για την κράτηση μεταναστών: καλλιεργώντας αποτελέσματα](#)», Πρακτικός Οδηγός, εγκρίθηκε από τη Διοικούσα Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης (CDDH) στην 91η της συνεδρίαση (18-21 Ιουνίου 2019).
29. CDDH, [Οδηγός μέριμνας με βάση την οικογένεια για ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά χωρισμένα από την οικογένειά τους](#), 2021. Πρέπει να σημειωθεί ότι η ηλεκτρονική παρακολούθηση χρησιμοποιείται κυρίως στο πλαίσιο του ποινικού δικαίου και ορισμένοι θεώρησαν ότι η χρήση της στο πλαίσιο της μετανάστευσης ήταν ιδιαιτέρως ανάρμοστη, δεδομένου ότι είναι το πιο παρεμβατικό από τα διάφορα εναλλακτικά μέτρα. Ορισμένοι θεώρησαν ότι ήταν μια μορφή *de facto* κράτησης και όχι μια πραγματικά εναλλακτική λύση για την κράτηση.
30. Άρθρο 28.3 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (αναδιτύπωση), άρθρο 15.1 της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, άρθρο 9.1 της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση), Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, 2012, Κατευθυντήρια γραμμή 6, σελ. 26.
31. Δικαστήριο, A. και άλλοι κατά Ηνωμένου Βασιλείου [GC], 3455/05, παρ. 164, 19 Φεβρουαρίου 2009, *Auad κατά Βουλγαρίας*, 46390/10, παρ. 128, 11 Οκτωβρίου 2011, και Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *Said Shamilovich Kadzoev (Huchbarov)*, C-357/09 PPU παρ. 60, 30 Νοεμβρίου 2009.
32. Σχετικά με την κράτηση ασυνόδευτων παιδιών, βλ. Δικαστήριο, *Rahimi κατά Ελλάδας*, 8687/08, 5 Απριλίου 2011. Σχετικά με την κράτηση παιδιών που

- κρατούνται σε ακατάλληλες εγκαταστάσεις, βλ. *Muskhadzhigeva και άλλοι κατά Βελγίου*, 41442/07, 19 Ιανουαρίου 2010. Σχετικά με την κράτηση οικογενειών με παιδιά βλ. *Tarakhel κατά Ελβετίας [GC]*, 29217/12, 4 Νοεμβρίου 2014 (αποσπάσματα). Για τα απάτριδα άτομα, βλ. *Auad κατά Βουλγαρίας*, 46390/10, παρ. 128, 11 Οκτωβρίου 2011.
33. Δικαστήριο, *M. S. S. κατά Βελγίου και Ελλάδας [GC]*, 30696/09, 21 Ιανουαρίου 2011, *R. R.* και άλλοι κατά Ουγγαρίας, 36037/17, 2 Μαρτίου 2021.
34. Δικαστήριο, *Rantsev κατά Κύπρου και Ρωσίας*, 25965/04, 7 Ιανουαρίου 2010 (αποσπάσματα).
35. Δικαστήριο, *Louled Massoud κατά Μάλτας*, 24340/08, 27 Ιουλίου 2010. Βλ. επίσης *Al Husin κατά Βοσνίας και Ερζεγοβίνης* (αριθ. 2), 10112/16, 25 Ιουνίου 2019.
36. Δικαστήριο, *N. D. και N. T. κατά Ισπανίας [GC]*, 8675/15 και 8697/15, παρ. 167, 13 Φεβρουαρίου 2020, *Chahal*
37. *κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 15 Νοεμβρίου 1996, παρ. 73, *Reports of Judgments and Decisions 1996-V*, και *Vilvarajah και άλλοι κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 30 Οκτωβρίου 1991, παρ. 102, *Σειρά Α αρ. 215*.
38. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, 2012, Κατευθυντήριες γραμμές 4 και 9.
39. Δικαστήριο, *Abdullahi Elmi και Aweys Abubakar κατά Μάλτας*, 25794/13 και 28151/13, 22 Νοεμβρίου 2016, *Abdi Mahamud κατά Μάλτας*, 56796/13, 3 Μαΐου 2016.
40. Άρθρο 21 της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιאτύπωση).
41. Δικαστήριο, *A. B. και άλλοι κατά Γαλλίας*, 11593/12, παρ. 115, 12 Ιουλίου 2016, *Roron κατά Γαλλίας*, 39472/07 και 39474/07, 19 Ιανουαρίου 2012, *Abdullahi Elmi και Aweys Abubakar* κατά Μάλτας, 25794/13 και 28151/13, 22 Νοεμβρίου 2016, *Rahimi κατά Ελλάδας*, 8687/08, 5 Απριλίου 2011, *Moustahi κατά Γαλλίας*, 9347/14, 25 Ιουνίου 2020.
42. Δικαστήριο, *Mubilanzila Mayeka και Kaniki Mitunga κατά Βελγίου*, 13178/03, ΕΔΔΑ 2006-XI.
43. Δικαστήριο, *Mahmundi και άλλοι κατά Ελλάδας*, 14902/10, παρ. 70, 31 Ιουλίου 2012.
44. Άρθρο 21 της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιאτύπωση).
45. Βλ. Δικαστήριο, *Asalya κατά Τουρκίας*, 43875/09, παρ. 50, 15 Απριλίου 2014.
46. Δικαστήριο, *O. M. κατά Ουγγαρίας*, 9912/15, παρ. 53, 5 Ιουλίου 2016.
47. Δικαστήριο, *Breukhonen κατά Δημοκρατίας της Τσεχίας*, 44438/06, παρ. 56, 21 Ιουλίου 2011. Βλέπε επίσης τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (16.V.2005, Σειρά Συνθηκών Συμβουλίου της Ευρώπης CETS αριθ. 197), η οποία στο άρθρο 13 προβλέπει ότι όταν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να πιστευτεί ότι ένα άτομο είναι θύμα εμπορίας, κάθε κράτος που συνυπογράφει τη σύμβαση θα προβλέπει στο εσωτερικό του δίκαιο περίοδο ανάρρωσης και αναστοχασμού τουλάχιστον 30 ημερών ώστε το θύμα να το ξεπεράσει. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου δεν θα διαταχθεί η απέλαση του θύματος εμπορίας ανθρώπων.
48. Δικαστήριο, *Gisayen κατά Ρωσίας*, 14811/04, παρ. 116, 20 Ιανουαρίου 2011, *Oruz κατά Τουρκίας*, 33401/02, παρ. 160, 2009.

49. Δικαστήριο, *Darboe και Camara* κατά Ιταλίας, 5797/17, 21 Ιουλίου 2022.
50. Δικαστήριο, *Rahimi* κατά Ελλάδας, 8687/08, παρ. 120, 5 Απριλίου 2011.
51. Δικαστήριο, *Khlaifia και άλλοι* κατά Ιταλίας [GC], 16483/12, παρ. 132, 15 Δεκεμβρίου 2016.
52. Δικαστήριο, *G.B. και άλλοι* κατά Τουρκίας, 4633/15, παρ. 125-138, 17 Οκτωβρίου 2019.
53. Δικαστήριο, *Sergey Babushkin* κατά Ρωσίας, 5993/08, παρ. 40, 28 Νοεμβρίου 2013.
54. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2015 στη Σουηδία, CPT/Inf (2016)1, παρ. 37.
55. Δικαστήριο, *Ananyev και άλλοι* κατά Ρωσίας, 42525/07 και 60800/08, παρ. 123, 10 Ιανουαρίου 2012, *Al Nashiri* κατά Πολωνίας, 28761/11, παρ. 396, 24 Ιουλίου 2014.
56. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 2.
57. Δικαστήριο, *Daraibou* κατά Κροατίας, 84523/17, 17 Ιανουαρίου 2023, παρ. 88-89.
58. ό.π.
59. Δικαστήριο, *Çakici* κατά Τουρκίας [GC], 23657/94, παρ. 105, ΕΔΔΑ 1999-IV, *Kurt* κατά Τουρκίας, 25 Μαΐου 1998, παρ. 125, Reports of Judgments and Decisions 1998-III; *El-Masri* κατά πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας [GC], 39630/09, παρ. 236, 2012.
60. Διεθνής Σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία όλων των Προσώπων από Αναγκαστική Εξαφάνιση, Άρθρο 17. Δικαστήριο, *El-Masri* κατά πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας [GC], 39630/09, παρ. 233, 2012, *Kurt κατά Τουρκίας*, 25 Μαΐου 1998, παρ. 124, Reports of Judgments and Decisions 1998-III.
61. Διεθνής Σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία όλων των Προσώπων από Αναγκαστική Εξαφάνιση, άρθρο 17.3. Ψήφισμα 1707 (2010) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τη διοικητική κράτηση των αιτούντων άσυλο και των παρανόμων μεταναστών, παρ. 9.2.4. Δικαστήριο, *Çakici κατά Τουρκίας* [GC], 23657/94, παρ. 105, ΕΔΔΑ 1999-IV.
62. Διεθνής Σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία όλων των Προσώπων από Αναγκαστική Εξαφάνιση, άρθρο 17.3, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, 2012, Κατευθυντήρια γραμμή 8 παρ. 48(iv). Δικαστήριο, *Çakici κατά Τουρκίας* [GC], 23657/94, παρ. 105, ΕΔΔΑ 1999-IV.
63. Δέσμη αρχών του ΟΗΕ για την προστασία όλων των προσώπων που τελούν υπό οποιαδήποτε μορφή κράτησης ή φυλάκισης, Αρχή 12.
64. Σχετικά με την ευθύνη του κράτους ως προς τη μεταχείριση του αιτούντος υπό κράτηση, βλ. Δικαστήριο, *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* [GC], 30696/09, παρ. 223-234, 21 Ιανουαρίου 2011 και *Khlaifia και άλλοι κατά Ιταλίας* [GC], 16493/12, παρ. 158-69 (169), 15 Δεκεμβρίου 2016. Σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης του αιτούντος, βλ. *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* [GC], 30696/09, παρ. 249-264, 21 Ιανουαρίου 2011, καθώς και στην υπόθεση *R.R. και άλλοι κατά Ουγγαρίας*, 36037/17, παρ. 37-39, 2 Μαρτίου 2021. Αναφορικά με το καθήκον των κρατών μελών της ΕΕ να παρέχουν συνθήκες υποδοχής για τους αιτούντες άσυλο, βλ. επίσης την Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση).
65. CPT, 23η Γενική Έκθεση Γενική Έκθεση, παρ. 73. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για

τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, 2012, Κατευθυντήρια γραμμή 8 παρ. 48 εδ. (vi) και έκθεση της CPT για την επίσκεψη στην Πολωνία το 2017, [CPT/Inf \(2018\)39](#), παρ. 44. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιאτύπωση).

66. Σύσταση Rec(2003)5 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης προς τα κράτη μέλη σχετικά με τα μέτρα κράτησης των αιτούντων άσυλο, παρ. 12. Ψήφισμα 1707 (2010) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την κράτηση των αιτούντων άσυλο και των παράτυπων μεταναστών, παρ. 9.2.4. Δικαστήριο, *Wenner κατά Γερμανίας*, 62303/13, 1 Σεπτεμβρίου 2016.
67. Δικαστήριο, *Stawomir Musiat κατά Πολωνίας*, 28300/06, παρ. 88, 20 Ιανουαρίου 2009.
68. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2016 στην Ιταλία, [CPT/Inf \(2018\)13](#), παρ. 25 κ.εξ. Και 51 κ.εξ.
69. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην Αυστρία, [CPT/Inf \(2015\) 34](#), παρ. 46.
70. Δικαστήριο, *Riad και Idiab κατά Βελγίου*, 29787/03 και 29810/03, 24 Ιανουαρίου 2008,
71. Για πληροφορίες σχετικά με τους αιτούντες άσυλο, βλ. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία, άρθρο 14. Για πληροφορίες σχετικά με τους πρόσφυγες και τους έχοντες επικουρική προστασία, βλ. Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιאτύπωση), άρθρα 26 και 27. Βλ. επίσης Αρχή 14 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, Δέσμη αρχών του για την προστασία όλων των προσώπων που τελούν υπό οποιαδήποτε μορφή κράτησης ή φυλάκισης, 9 Δεκεμβρίου 1988, A/RES/43/173.
72. Βλέπε Αρχή 1, Συζήτηση Νο. 5, Παράρτημα ΙΙ της Ετήσιας Έκθεσης της Ομάδας Εργασίας για την Αυθαίρετη Κράτηση, 28 Δεκεμβρίου 1999, Έγγρ. Ε/CN.4/2000/4.
73. CPT, [19η Γενική Έκθεση](#), παρ. 88.
74. Αναφορές και καλά παραδείγματα μπορούν να βρεθούν στο “[Πώς να μεταφέρετε φιλικές προς τα παιδιά πληροφορίες σε παιδιά μετανάστες: Εγχειρίδιο για επαγγελματίες πρώτης γραμμής](#)”, Συμβούλιο της Ευρώπης (2018). Βλ. επίσης Ενότητα IV. Α. 2 Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη, όπως εγκρίθηκε από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 17 Νοεμβρίου 2010.
75. Βλ. για παράδειγμα, ΔΕΕ, *CIMADE, Groupe d'information et de soutien des immigrés (GISTI) v. Ministre de l'Intérieur, de l'Outre-mer, des Collectivités territoriales et de l'Immigration*, C-179/11, 27 Σεπτεμβρίου 2012, παρ. 12 και 16.
76. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στη Δημοκρατία της Τσεχίας, [CPT/Inf \(2015\) 18](#), παρ. 42.
77. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2017 στην Πολωνία, [CPT/Inf \(2018\)39](#), παρ. 54, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στη Δανία, [CPT/Inf \(2014\)25](#), παρ. 82, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, [CPT/Inf \(2016\)8](#), παρ. 133.
78. Δικαστήριο, *Krusković κατά Κροατίας*, 46185/08, παρ. 18, 21 Ιουνίου 2011.

79. Δέσμη αρχών του ΟΗΕ για την προστασία όλων των προσώπων που τελούν υπό οποιαδήποτε μορφή κράτησης ή φυλάκισης, 9 Δεκεμβρίου 1988, A/RES/43/173, BPP, Αρχή 20.
80. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας Κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας, άρθρο 18.
81. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2015 στην Ουγγαρία, [CPT/Inf \(2016\) 27](#), παρ. 71.
82. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στη Δημοκρατία της Τσεχίας, [CPT/Inf \(2015\) 18](#), παρ. 41.
83. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2009 στην Ουγγαρία, [CPT/Inf \(2010\) 16](#), παρ. 44.
84. Δικαστήριο, *Petra κατά Ρουμανίας*, 23 Σεπτεμβρίου 1998, παρ. 43 Reports of Judgments and Decisions 1998-VII.
85. Δικαστήριο, *Peñaranda Soto κατά Μάλτας*, 16680/14, παρ. 97-99, 19 Δεκεμβρίου 2017.
86. Δικαστήριο, *Naydyon κατά Ουκρανίας*, 16474/03, παρ. 63, 68, 14 Οκτωβρίου 2010.
87. Δικαστήριο, *Boicenco κατά Μολδαβίας*, 41088/05, παρ. 158, 11 Ιουλίου 2006.
88. Δικαστήριο, *JA και άλλοι κατά Ιταλίας*, 21329/18, 30 Μαρτίου 2023.
89. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιאτύπωση), άρθρο 17.
90. Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, άρθρα 16-17. Γενικό Σχόλιο υπ' αριθ. 30 της Επιτροπής για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων. Γενικό Σχόλιο υπ' αριθ. 15 της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιאτύπωση), άρθρο 18. Ευρωπαϊκοί Σωφρονιστικοί Κανόνες, Κανόνας 18.1. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2011 στην Ελλάδα, [CPT/Inf \(2012\)1](#), παρ. 32, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 1993 στο Βέλγιο, [CPT/Inf \(94\)15](#) (μόνο στα γαλλικά), παρ. 253.
91. CPT, *7η Γενική Έκθεση*, παρ. 29.
92. Βλ. Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, άρθρο 16.1, Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιאτύπωση), άρθρο 10 παρ. (1).
93. CPT, Κράτηση μεταναστών: Ενημερωτικό δελτίο, Μάρτιος 2017, Ενότητα 3. Σύσταση CM/ Rec(2022)17 για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και κοριτσιών μεταναστών, προσφυγισσών και αιτουσών άσυλο, παρ. 101. Είκοσι κατευθυντήριες γραμμές για την αναγκαστική επιστροφή, Κατευθυντήρια γραμμή 10.2 (δεύτερη πρόταση). Ψήφισμα 1707(2010) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την κράτηση των αιτούντων άσυλο και των παράτυπων μεταναστών στην Ευρώπη, 9.2.2.
94. CPT, Κράτηση μεταναστών: Ενημερωτικό δελτίο, Μάρτιος 2017, Ενότητα 3.
95. Δικαστήριο, *Muršić κατά Κροατίας* [GC], 7334/13, 20 Οκτωβρίου 2016, *Turdikhojaen κατά Ουκρανίας*, 72510/12, 18 Μαρτίου 2021. Είκοσι κατευθυντήριες γραμμές για την αναγκαστική επιστροφή, Κατευθυντήρια γραμμή 10.2 (πρώτη πρόταση).
96. CPT, Κράτηση μεταναστών: Ενημερωτικό δελτίο, Μάρτιος 2017, Ενότητα 3.

97. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2007 στην Κροατία, [CPT/Inf \(2008\)29](#), παρ. 35.
98. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 8. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση), άρθρο 18 παρ. 7, άρθρο 24 παρ. 4 και άρθρο 25 παρ. 2.
99. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 8.
100. Είκοσι κατευθυντήριες γραμμές για την αναγκαστική επιστροφή, Κατευθυντήρια γραμμή 10.2. Ευρωπαϊκοί Σωφρονιστικοί Κανόνες, Κανόνες 19.1 και 19.2. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, [CPT/Inf\(2016\)8](#), παρ. 113.
101. Δικαστήριο, *Peers κατά Ελλάδας*, 28524/95, 19 Απριλίου 2001.
102. Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Μεταναστών, François Crépeau, Κράτηση μεταναστών σε παράτυπη κατάσταση, A/HRC/20/24, παρ. 72. Κανόνες Νέλσον Μαντέλα, Κανόνες 13 και 14.
103. Είκοσι κατευθυντήριες γραμμές για την αναγκαστική επιστροφή, Κατευθυντήρια γραμμή 10.2 (πρώτη πρόταση). CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, [CPT/Inf\(2016\)8](#), παρ. 113.
104. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2002 στην Ουκρανία, [CPT/Inf \(2004\)34](#), παρ. 62, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, [CPT/Inf \(2016\)8](#), Συστάσεις.
105. Δικαστήριο, *Muršić κατά Κροατίας* [GC], 7334/13, 20 Οκτωβρίου 2016, *Monir Lotfy κατά Κύπρου*, 37139/13, παρ. 165, 29 Ιουνίου 2021, *S.D. κατά Ελλάδας*, 53541/07, παρ. 49-54, 11 Ιουνίου 2009, *Riad και Idiab κατά Βελγίου*, 29787/03 και 29810/03, 24 Ιανουαρίου 2008, *A.A. κατά Ελλάδας*, 12186/08, 22 Ιουλίου 2010, *Khlaijia και άλλοι κατά Ιταλίας* [GC], 16483/12, παρ. 142, 15 Δεκεμβρίου 2016, *Monir Lotfy κατά Κύπρου*, 37139/13, παρ. 165, 29 Ιουνίου 2021.
106. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2015 στην Ουγγαρία, [CPT/Inf \(2016\)27](#), παρ. 42, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2010 στη Γαλλία, [CPT/Inf \(2012\)13](#) (μόνο στα γαλλικά), παρ. 43, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2009 στην Ουκρανία, [CPT/Inf \(2011\)29](#), παρ. 62.
107. CPT, *Γυναίκες που στερούνται την ελευθερία τους*, CPT/Inf (2000) 13-part, Ενότητα 24. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση), άρθρο 11.5.
108. Βλ. Εκτελεστική Επιτροπή (ExCom) Συμπέρασμα υπ' αριθ. 93, 2002 αλλά και πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου «η αμοιβαία απόλαυση της παρέας μεταξύ γονέα και τέκνου συνιστά θεμελιώδες στοιχείο της οικογενειακής ζωής κατά την έννοια του άρθρου 8 ... και τα εγχώρια μέτρα που εμποδίζουν αυτή την απόλαυση ισοδυναμούν με παρέμβαση στο δικαίωμα που προστατεύεται από το άρθρο 8» (Δικαστήριο, *Nikoghosyan και άλλοι κατά Πολωνίας*, 14743/17, παρ. 84, 3 Μαρτίου 2022).
109. Δικαστήριο, *Turdikhojaev κατά Ουκρανίας*, 72510/12, 18 Μαρτίου 2021.
110. Δικαστήριο, *Dougoz κατά Ελλάδας*, 40907/98, ΕΔΔΑ 2001-II.
111. CPT, *Κράτηση μεταναστών: Ενημερωτικό δελτίο*, Μάρτιος 2017, Ενότητα 3. Βλ. επίσης, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην Ιρλανδία, [CPT/Inf \(2015\)38](#), παρ. 19.
112. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην Ιρλανδία, [CPT/Inf \(2015\)38](#), παρ. 19, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2010 στην Γερμανία, [CPT/Inf \(2012\)6](#), παρ. 33.
113. Δικαστήριο, *Azimov κατά Ρωσίας*, 67474/11, παρ. 150, 18 Απριλίου 2013, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *Thi Ly Pham κατά Stadt Schweinfurt*, ΔΕΚ C-474/13, EU:C:2014:2096, παρ. 19 και 21.

114. Δικαστήριο, *Abdolkhani και Karimnia κατά Τουρκίας* (αρ. 2), 50213/08, 27 Ιουλίου 2010, *Charahili κατά Τουρκίας*, 46605/07, 13 Απριλίου 2010, *R.U. κατά Ελλάδας*, 2237/08, 7 Ιουλίου 2011.
115. Δικαστήριο, *Amuur κατά Γαλλίας*, 25 Ιουνίου 1996, Reports of Judgments and Decisions 1996-III, *Riad και Idiab κατά Βελγίου*, 29787/03 και 29810/03, 24 Ιανουαρίου 2008, CPT, **Κράτηση μεταναστών: Ενημερωτικό δελτίο**, Μάρτιος 2017, Ενότητα 3.
116. Δικαστήριο, *Shamsa κατά Πολωνίας*, 45355/99 και 45357/99, 27 Νοεμβρίου 2003.
117. Δικαστήριο, *J.R και άλλοι κατά Ελλάδας*, 22696/16, παρ. 138, *Khlaijia και άλλοι κατά Ιταλίας*, 16483/12, παρ. 179, 15 Δεκεμβρίου 2016.
118. Δικαστήριο, *Khlaijia και άλλοι κατά Ιταλίας* [GC], 16483/12, 15 Δεκεμβρίου 2016. Ψήφισμα 2266 (2019) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης 2266 (2019) σχετικά με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη μεταφορά κρατουμένων.
119. Δικαστήριο, *Τοπον και άλλοι κατά Ρωσίας*, 18255/10 και πέντε άλλες, παρ. 123-128, 9 Απριλίου 2019,
120. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2015 στη Σερβία, [CPT/Inf \(2016\)2](#), παρ. 53, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2012 στο Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία), [CPT/Inf \(2014\)11](#), παρ. 88, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2001 στη Σλοβενία, [CPT/Inf \(2002\)36](#), παρ. 95.
121. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2000 στη Λιθουανία, [CPT/Inf \(2001\)22](#), παρ. 117 και 118.
122. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2016 στην Ολλανδία, [CPT/Inf \(2017\)1](#), παρ. 29, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2012 στο Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία), [CPT/Inf \(2014\)11](#), παρ. 88, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2011 στην Ανδόρα, [CPT/Inf \(2012\)28](#) (μόνο στα γαλλικά), παρ. 25, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2009 στην Πολωνία, [CPT/Inf \(2011\)20](#), παρ. 80, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2001 στη Σλοβενία, [CPT/Inf \(2002\)36](#), παρ. 95. Δικαστήριο, *Engel κατά Ουγγαρίας*, 46857/06, παρ. 28, 20 Μαΐου 2010.
123. CPT, **Μεταφορά κρατουμένων: Ενημερωτικό δελτίο**, Ιούνιος 2018.
124. ό.π., Δικαστήριο, *Idalov κατά Ρωσίας* [GC], 5826/03, παρ. 103, 22 Μαΐου 2012.
125. CPT, **Μεταφορά κρατουμένων: Ενημερωτικό δελτίο**, Ιούνιος 2018. Δικαστήριο, *Vlasov κατά Ρωσίας*, 78146/01, παρ. 92-99, 12 Ιουνίου 2008, *Retunsciaia κατά Ρουμανίας*, 25251/04, παρ. 78, 8 Ιανουαρίου 2013, *Radzhab Magomedov κατά Ρωσίας*, 20933/08, παρ. 61, 20 Δεκεμβρίου 2016.
126. CPT, **Μεταφορά κρατουμένων: Ενημερωτικό δελτίο**, Ιούνιος 2018.
127. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2013 στην Ελλάδα, [CPT/Inf \(2014\)26](#), παρ. 150, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2009 στην Ελλάδα, [CPT/Inf \(2010\)33](#), παρ. 153, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2005 στο Ηνωμένο Βασίλειο, [CPT/Inf \(2006\)28](#), παρ. 23, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2000 στη Λιθουανία, [CPT/Inf \(2001\)22](#), παρ. 118.
128. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 1991 στην Ισπανία, [CPT/Inf \(96\)9](#), παρ. 150. Δικαστήριο, *Tarariyeva κατά Ρωσίας*, 4353/03, παρ. 112-117, ΕΔΔΑ 2006-XV (αποσπάσματα).
129. CPT, **Μεταφορά κρατουμένων: Ενημερωτικό δελτίο**, Ιούνιος 2018. Δικαστήριο, *Balajevs κατά Λετονίας*, 8347/07, 28 Απριλίου 2016, *Ostrovņevs κατά Λετονίας*, 36043/13, 5 Οκτωβρίου 2017, *Ilgiz Khalikov κατά Ρωσίας*, 48724/15, 15 Ιανουαρίου 2019.
130. Δικαστήριο, *Kadiķis κατά Λετονίας* (αρ. 2), 62393/00, παρ. 55, 4 Μαΐου 2006, *Steruleacs κατά Μολδαβίας*, 8207/06, παρ. 55, 6 Νοεμβρίου 2007, *R.R. και άλλοι*

κατά Ουγγαρίας, 36037/17, 2 Μαρτίου 2021.

131. Ευρωπαϊκοί Σωφρονιστικοί Κανόνες, Κανόνες 22.5. Πρότυποι Ελάχιστοι κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για τη μεταχείριση των κρατουμένων, Κανόνας 22.2. [Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΣΟ για τις συνθήκες υποδοχής: επιχειρησιακά πρότυπα και δείκτες](#), 2016, Δείκτης 22.1. WHO and WEDC, The Sphere Project, “How much water is needed in emergencies” [«Πόσο νερό χρειάζεται σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης»], 2013.
132. Δικαστήριο, *Monir Lotfy κατά Κύπρου*, 37139/13, παρ. 165, 29 Ιουνίου 2021, *Sili κατά Ουκρανίας*, 42903/14, 8 Ιουλίου 2021, *Dudchenko κατά Ρωσίας*, 37717/05, παρ. 130, 7 Νοεμβρίου 2017, *Muršić κατά Κροατίας* [GC], 7334/13, παρ. 166, 20 Οκτωβρίου 2016.
133. Δικαστήριο, *Muršić κατά Κροατίας* [GC], 7334/13, παρ. 166, 20 Οκτωβρίου 2016.
134. Δικαστήριο, *Ebedin Abi κατά Τουρκίας*, 10839/09, παρ. 31-54, 13 Μαρτίου 2018.
135. Δικαστήριο, *Erlich και Kastro κατά Ρουμανίας*, 23735/16 και 23740/16, 9 Ιουνίου 2020.
136. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, [CPT/Inf \(2016\)8](#), παρ. 120, Δικαστήριο, *Jakóbski κατά Πολωνίας*, 18429/06, παρ. 45-55, 7 Δεκεμβρίου 2010, *Vartic κατά Ρουμανίας* (αρ. 2), 14150/08, παρ. 33-36, 17 Δεκεμβρίου 2013, *Ebedin Abi κατά Τουρκίας*, 10839/09, παρ. 31-54, 13 Μαρτίου 2018, *Erlich και Kastro* κατά Ρουμανίας, 23735/16 και 23740/16, 9 Ιουνίου 2020.
137. Δικαστήριο, *Riad και Idiab κατά Βελγίου*, 29787/03 και 29810/03, 24 Ιανουαρίου 2008, *A.A. κατά Ελλάδας*, 12186/08, 22 Ιουλίου 2010.
138. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, [CPT/Inf \(2016\)8](#), [Συστάσεις](#).
139. Δικαστήριο, *Ananyev και άλλοι κατά Ρωσίας*, 42525/07 και 60800/08, 10 Ιανουαρίου 2012.
140. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, [CPT/Inf \(2016\)8](#), [Συστάσεις](#). Δικαστήριο, *Khlaifia και άλλοι κατά Ιταλίας* [GC], 16483/12, παρ. 142 και 146, 15 Δεκεμβρίου 2016.
141. [Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΣΟ για τις συνθήκες υποδοχής: επιχειρησιακά πρότυπα και δείκτες](#), 2016, Ενότητα 3.
142. ό.π., Δείκτες 23.2-23.3.
143. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2007 στην Κροατία, [CPT/Inf \(2008\) 29](#), παρ. 37. Πρότυποι Ελάχιστοι κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για τη μεταχείριση των κρατουμένων, Κανόνας 19.
144. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2000 στη Λιθουανία, [CPT/Inf \(2001\)22](#), παρ. 117-118.
145. Δικαστήριο, *Dougoz κατά Ελλάδας*, 40907/98, ΕΔΔΑ 2001-II, *S.D. κατά Ελλάδας*, 53541/07, παρ. 49-54, 11 Ιουνίου 2009.
146. ό.π., Σύσταση CM/Rec(2022)17 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και κοριτσιών μεταναστριών, προσφυγισσών και αιτουσών άσυλο, παρ.50
147. Δικαστήριο, *Abdullah Yalçın κατά Τουρκίας* (αρ. 2), 34417/10, 14 Ιουνίου 2022, *Hasan και Chaush κατά Βουλγαρίας* [GC], 30985/96, παρ. 78, ΕΔΔΑ 2000-XI, *Μητροπολιτική Εκκλησία της Βεσσαραβίας και άλλοι κατά Μολδαβίας*, 45701/99, παρ. 117, ΕΔΔΑ 2001-XII, και *Serif κατά Ελλάδας*, 38178/97, παρ. 52, ΕΔΔΑ 1999-IX.
148. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 9. Δικαστήριο, *Pichon και Sajous κατά Γαλλίας* (dec.), 49853/99, ΕΔΔΑ 2001-X.

149. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 9.
150. Δικαστήριο, *Svyato-Mykhalivska Parafiya κατά Ουκρανίας*, 77703/01, παρ. 116, 14 Ιουνίου 2007, *Eweida και άλλοι κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 48420/10 και τρεις άλλες, παρ. 80, 2013 (αποσπάσματα), *Nasirov και άλλοι κατά Αζερμπαϊτζάν*, 58717/10, παρ. 60, 20 Φεβρουαρίου 2020.
151. Δικαστήριο, *Hasan και Chaush κατά Βουλγαρίας* [GC], 30985/96, παρ. 60, ΕΔΔΑ 2000-XI, *Nasirov και άλλοι κατά Αζερμπαϊτζάν*, 58717/10, παρ. 60, 20 Φεβρουαρίου 2020.
152. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 9. Δικαστήριο, *Pichon και Sajous κατά Γαλλίας* (dec.), 49853/99, ΕΔΔΑ 2001-X.
153. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, [CPT/Inf \(2016\)8](#), παρ. 120.
154. ό.π., Δικαστήριο, *Jakóbski κατά Πολωνίας*, 18429/06, παρ. 45-55, 7 Δεκεμβρίου 2010, *Vartic κατά Ρουμανίας* (αρ. 2), 14150/08, παρ. 33-36, 17 Δεκεμβρίου 2013, *Erllich και Kastro κατά Ρουμανίας*, 23735/16 και 23740/16, 9 Ιουνίου 2020.
155. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 9.
156. Δικαστήριο, *Nasirov και άλλοι κατά Αζερμπαϊτζάν*, 58717/10, παρ. 56, 20 Φεβρουαρίου 2020.
157. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, [CPT/Inf \(2016\)8](#), παρ. 120. ICCPR, Άρθρο 18. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων, άρθρο 4. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, 2012, Κατευθυντήρια γραμμή 8, παρ. 48(ix).
158. Δικαστήριο, *Tsartsidze και άλλοι κατά Γεωργίας*, 18766/04, παρ. 8, 17 Ιανουαρίου 2017.
159. ό.π., παρ. 23.
160. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, [CPT/Inf \(2016\)8](#), παρ. 120.
161. Δικαστήριο, *Tsartsidze και άλλοι κατά Γεωργίας*, 18766/04, παρ. 82, 17 Ιανουαρίου 2017, *Güler και Uşur κατά Τουρκίας*, 31706/10 και 33088/10, παρ. 55, 2 Δεκεμβρίου 2014.
162. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 9.
163. Δικαστήριο, *Tsartsidze και άλλοι κατά Γεωργίας*, 18766/04, παρ. 27, 17 Ιανουαρίου 2017.
164. Δικαστήριο, *A.A. κατά Ελλάδας*, 12186/08, παρ. 57-65, 22 Ιουλίου 2010.
165. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, [CPT/Inf \(2016\)8](#), παρ. 113.
166. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, 2012, Κατευθυντήρια γραμμή 8.48. Δικαστήριο, *Moiseyev κατά Ρωσίας*, 62936/00, παρ. 125, 9 Οκτωβρίου 2008.
167. Δικαστήριο, *Mandić και Jović κατά Σλοβενίας*, 5774/10 και 5985/10, παρ. 78, 20 Οκτωβρίου 2011.
168. Δικαστήριο, *Riad και Idiab κατά Βελγίου*, 29787/03 και 29810/03, 24 Ιανουαρίου 2008, *A.A. κατά Ελλάδας*, 12186/08, 22 Ιουλίου 2010.
169. ό.π.
170. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στη Δανία, [CPT/Inf \(2014\)25](#), παρ. 82, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, [CPT/Inf \(2016\)8](#), παρ. 133.
171. Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Μεταναστών,

- François Crépeau, Κράτηση μεταναστών σε παράτυπη κατάσταση, A/HRC/20/24, παρ. 29 και 72.
172. Δικαστήριο, *V.D. κατά Ρουμανίας*, 7078/02, παρ. 94-100, 16 Φεβρουαρίου 2010.
173. Δικαστήριο, *S.D. κατά Ελλάδας*, 53541/07, παρ. 49-54, 11 Ιουνίου 2009, *Sili κατά Ουκρανίας*, 42903/14, 8 Ιουλίου 2021.
174. ό.π., CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2011 στην Ελλάδα, [CPT/Inf \(2012\)1](#), παρ. 38.
175. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, [CPT/Inf \(2016\)8](#), [Συστάσεις](#).
176. ό.π.
177. Δικαστήριο, *Ananyev και άλλοι κατά Ρωσίας*, 42525/07 και 60800/08, παρ. 158, 10 Ιανουαρίου 2012,
178. Δικαστήριο, *S.D. κατά Ελλάδας*, 53541/07, παρ. 49-54, 11 Ιουνίου 2009.
179. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2011 στην Ελλάδα, [CPT/Inf \(2012\)1](#), παρ. 38.
180. Δικαστήριο, *Khlaifia και άλλοι κατά Ιταλίας* [GC], 16483/12, παρ. 146, 15 Δεκεμβρίου 2016.
181. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2013 στην Ελλάδα, [CPT/Inf \(2014\)26](#). Δικαστήριο, *S.D. κατά Ελλάδας*, 53541/07, 11 Ιουνίου 2009, *A.A. κατά Ελλάδας*, 12186/08, 22 Ιουλίου 2010.
182. Δικαστήριο, *A.A. κατά Ελλάδας*, 12186/08, παρ. 57-65, 22 Ιουλίου 2010.
183. Δικαστήριο, *Sili κατά Ουκρανίας*, 42903/14, 8 Ιουλίου 2021, *Khlaifia και άλλοι κατά Ιταλίας* [GC], 16483/12, παρ. 171, 15 Δεκεμβρίου 2016.
184. Δικαστήριο, *Ananyev και άλλοι κατά Ρωσίας*, 42525/07 και 60800/08, παρ. 158, 10 Ιανουαρίου 2012, *Aleksandr Makaron κατά Ρωσίας*, 15217/07, παρ. 97, 12 Μαρτίου 2009, *Longin κατά Κροατίας*, 49268/10, παρ. 60, 6 Νοεμβρίου 2012.
185. Δικαστήριο, *Khlaifia και άλλοι κατά Ιταλίας* [GC], 16483/12, παρ. 171, 15 Δεκεμβρίου 2016, *Szafrański κατά Πολωνίας*, 17249/12, παρ. 37-41, 15 Δεκεμβρίου 2015.
186. Δικαστήριο, *Sili κατά Ουκρανίας*, 42903/14, 8 Ιουλίου 2021.
187. Δικαστήριο, *Moiseyev κατά Ρωσίας*, 62936/00, παρ. 124, 9 Οκτωβρίου 2008.
188. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2007 στην Κροατία, [CPT/Inf \(2008\)29](#), παρ. 37.
189. Δικαστήριο, *A.A. κατά Ελλάδας*, 12186/08, 22 Ιουλίου 2010.
190. CPT, [Κράτηση μεταναστών: Ενημερωτικό δελτίο](#), Μάρτιος 2017, Ενότητα 1.
191. Δικαστήριο, *Florea κατά Ρουμανίας*, 37186/03, παρ. 50, 14 Σεπτεμβρίου 2010, *Canali κατά Γαλλίας*, 40119/09, 25 Απριλίου 2013.
192. Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη, 2010, παράγραφος 22. Δικαστήριο, *M.D. κατά Γαλλίας*, 50376/13, 10 Οκτωβρίου 2019.
193. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, άρθρο 3. Δικαστήριο, *Darboe και Camara κατά Ιταλίας*, 5797/17, παρ. 156-157, 21 Ιουλίου 2022.
194. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, άρθρο 2.
195. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, Κεφάλαιο 3, άρθρο 10.3. Βλ. επίσης τη Σύσταση CM/Rec(2022)22 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση της ηλικίας στο πλαίσιο της μετανάστευσης, Αρχή 2.
196. ό.π. Συμβούλιο της Ευρώπης (Ομάδα Εμπειρογνομήνων για τη Δράση Κατά της Εμπορίας Ανθρώπων-GRETA), Καθοδηγητικό σημείωμα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση, 2021, παρ. 68.
197. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων,

Κεφάλαιο 3, άρθρο 10.3. Βλ. επίσης Αξιολόγηση ηλικίας για παιδιά μετανάστες: Μια προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα, Συμβούλιο της Ευρώπης: <https://rm.coe.int/ageassessmentchildrenmigration/168099529f>. Σύσταση CM/Rec(2022)22 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση της ηλικίας στο πλαίσιο της μετανάστευσης, αρχές 3 και 7, και παρ. 70 του Παραρτήματος. Βλ. επίσης ΕΕΚΔ, European Committee for Home-Based Priority Action for the Child and the Family (EUROCEF) κατά Γαλλίας, Καταγγελία υπ' αριθ. 114/2015, 15 Ιουνίου 2018 και Δικαστήριο, *Darboe και Camara κατά Ιταλίας*, 5797/17, 21 Ιουλίου 2022.

198. Σύσταση CM/Rec(2022)22 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση της ηλικίας στο πλαίσιο της μετανάστευσης, αρχή 7.
199. ό.π., αρχή 7 και παρ. 70 και επόμενες του Παραρτήματος .
200. Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Μεταχείριση ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών χωρισμένων από την οικογένειά τους εκτός της χώρας καταγωγής τους, Γενικό Σχόλιο υπ' αριθ. 6 (2005), παρ. 63.
201. CPT, *19η Γενική Έκθεση*, παρ. 99.
202. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιатύπωση), άρθρο 11. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2005 στη Γερμανία, *CPT/Inf (2007)18*, παρ. 56, CPT, *19η Γενική Έκθεση*, παρ. 87.
203. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιатύπωση), άρθρα 11.2 και 24.2. Δικαστήριο, *Mohamad κατά Ελλάδας*, 70586/11, παρ. 82-86, 11 Δεκεμβρίου 2014. Σύσταση CM/Rec(2003)5, Αρχή 22, δεύτερη πρόταση. Δικαστήριο, *Mubilanzila Mayeka και Kaniki Mitunga κατά Βελγίου*, 13178/03, παρ. 83, ΕΔΔΑ 2006-XI.
204. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, άρθρο 10 και άρθρο 22.2. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιатύπωση), άρθρο 24.3. Ψήφισμα 1810 (2011) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τους ασυνόδευτους ανηλίκους στην Ευρώπη: προβλήματα που σχετίζονται με την άφιξη, τη διαμονή και την επιστροφή, παρ. 5.12 και 5.14.
205. Δικαστήριο, *Günes κατά Τουρκίας*, 70337/01, 20 Ιανουαρίου 2009 (αποσπάσματα).
206. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, άρθρο 37.
207. Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό σχόλιο υπ' αριθ. 6 (2005), παρ. 33-38 και 69.
208. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, Κεφάλαιο 3, άρθρο 10 παρ. 4. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιатύπωση), άρθρο 25.1.α. Σύσταση CM/Rec(2019)11 της Επιτροπής Υπουργών για την αποτελεσματική επιτροπεία για ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά χωρισμένα από τις οικογένειές τους στο πλαίσιο της μετανάστευσης, Αρχές 3 και 4. Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 26. Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό σχόλιο υπ' αριθ. 6, παρ. 21 και 33. Ψήφισμα 1810 (2011) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τους ασυνόδευτους ανηλίκους στην Ευρώπη: προβλήματα που σχετίζονται με την άφιξη, τη διαμονή και την επιστροφή, παρ. 5.5. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Επιτροπεία για παιδιά που στερούνται γονικής μέριμνας - Εγχειρίδιο για την ενίσχυση των συστημάτων*

επιτροπείας για την κάλυψη των ειδικών αναγκών παιδιών θυμάτων εμπορίας, Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ: Λουξεμβούργο, Ιούνιος 2014, σελ. 15-16. Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό σχόλιο υπ' αριθ. 6 (2005), παρ. 21 και 33, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, 2012, Κατευθυντήρια γραμμή 9.2. Δικαστήριο, *Rahimi κατά Ελλάδας*, 8687/08, παρ. 88-94, 5 Απριλίου 2011.

209. Σύσταση CM/Rec(2022)17 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και κοριτσιών μεταναστριών, προσφυγισσών και αιτουσών άσυλο, παρ. 102. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, άρθρα 27 και 31. Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας, 2017, σελ. 9. «Τερματισμός της κράτησης παιδιών μεταναστών και παροχή επαρκούς φροντίδας και υποδοχής για αυτά», Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, 20 Ιουλίου 2020, παρ. 27.
210. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, άρθρα 27 και 31.
211. Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, «Τερματισμός της κράτησης παιδιών μεταναστών και παροχή επαρκούς φροντίδας και υποδοχής για αυτά», 20 Ιουλίου 2020, παρ. 18. Έκθεση της Ημέρας Γενικής Συζήτησης 2012 για τα Δικαιώματα όλων των Παιδιών στο Πλαίσιο της Διεθνούς Μετανάστευσης. Κοινό γενικό σχόλιο υπ' αριθ. 3 (2017) της Επιτροπής προστασίας των δικαιωμάτων των διακινούμενων εργαζομένων και των μελών της οικογένειάς τους και υπ' αριθ. 22 (2017) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού για τις γενικές αρχές σχετικά με τα ανθρωπίνια δικαιώματα των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης, 16 Νοεμβρίου 2017.
212. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, άρθρα 28. Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη, 2010, παρ. 21.
213. Κατευθυντήριες γραμμές της EASO για τις συνθήκες υποδοχής: επιχειρησιακά πρότυπα και δείκτες, Σειρά πρακτικών οδηγιών EASO, Δεκέμβριος 2018, Ενότητα 7.1.
214. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, Κατευθυντήρια γραμμή 9.3. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιатύπωση), άρθρο 11.1, Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, άρθρα 3.9 και 16.3,
215. ό.π.
216. CPT, *Γυναίκες που στερούνται την ελευθερία τους*, CPT/Inf (2000)13-part, παρ. 26.
217. Κανόνας 48(1), Δικαστήριο, *Mahmundi και άλλοι κατά Ελλάδας*, 14902/10, παρ. 70, 31 Ιουλίου 2012.
218. Δικαστήριο, *P. και S. κατά Πολωνίας*, 57375/08, 30 Οκτωβρίου 2012. Σύσταση CM/Rec(2022)17 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και κοριτσιών μεταναστριών, προσφυγισσών και αιτουσών άσυλο, παρ. 68, 20 Μαΐου 2022.
219. Σύσταση CM/Rec(2022)21 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή

- εκμετάλλευση, εγκρίθηκε στις 27 Σεπτεμβρίου 2022.
220. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, άρθρο 26.
 221. **Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος:** Ορίζοντας την Εμπορία Ανθρώπων, Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας Κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (CETS αριθ. 210).
 222. Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος, Παγκόσμια έκθεση σχετικά με την εμπορία ανθρώπων, 2020. Συμβούλιο της Ευρώπης (Ομάδα Εμπειρογνομώνων για τη Δράση Κατά της Εμπορίας Ανθρώπων-GRETA), Καθοδηγητικό σημείωμα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση, 2021, παρ. 65.
 223. Τέτοιοι τραυματισμοί περιλαμβάνουν επίσης μορφές βίας με βάση το φύλο, όπως σεξουαλικά αδικήματα, ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων, καταναγκαστική στέρωση ή καταναγκαστική άμβλωση (που προσδιορίζονται μέσω δήλωσης των ίδιων των θυμάτων ή οποιασδήποτε σχετικής πληροφορίας που είναι γνωστή στις αρχές και προκαλεί υποψίες για αυτά τα ζητήματα). Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας Κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας, άρθρα 3, 18, 25 και 32-43.
 224. Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (OHCHR), Συνιστώμενες αρχές και κατευθυντήριες γραμμές για τα ανθρωπίνια δικαιώματα και την εμπορία ανθρώπων, Κατευθυντήρια γραμμή 2, παρ. 6. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, κεφάλαιο 3, άρθρο 26. Ανθρωπίνια Δικαιώματα και Εμπορία Ανθρώπων, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, σελ. 12. Συμβούλιο της Ευρώπης (Ομάδα Εμπειρογνομώνων για τη Δράση Κατά της Εμπορίας Ανθρώπων-GRETA), Καθοδηγητικό σημείωμα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση, 2021, παρ. 82-84.
 225. Σύσταση CM/Rec(2022)17 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και κοριτσιών μεταναστριών, προσφύγισών και αιτούσών άσυλο, παρ. 48.
 226. Δικαστήριο, *Rantsev κατά Κύπρου και Ρωσίας*, 25965/04, 7 Ιανουαρίου 2010 (αποσπάσματα), Τ.Ι. και άλλοι κατά Ελλάδα, 40311/10, 18 Ιουλίου 2019, S.M. κατά Κροατίας [GC], 60561/14, 25 Ιουνίου 2020, V.C.L. και A.N. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, 77587/12 και 74603/12, 16 Φεβρουαρίου 2021, *Zoletic και άλλοι κατά Αζερμπαϊτζάν*, 20116/12, 7 Οκτωβρίου 2021.
 227. Δικαστήριο, *Stawomir Musiat κατά Πολωνίας*, 28300/06, 20 Ιανουαρίου 2009.
 228. Οδηγία 2011/36/EU του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου, άρθρο 11.7.
 229. Επεξηγηματική Έκθεση για τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, (CETS αριθ. 197), παρ. 152.
 230. Δικαστήριο, *Aftet Süreyya Eren κατά Τουρκίας*, 36617/07, 20 Οκτωβρίου 2015.
 231. Δικαστήριο, *Maslova και Nalbandov κατά Ρωσίας*, 839/02, 24 Ιανουαρίου 2008.
 232. Δικαστήριο, *Collins και Akaziebie κατά Σουηδίας*, 23944/05, 8 Μαρτίου 2007.
 233. Δικαστήριο, *Gauer και άλλοι κατά Γαλλίας*, 61521/08, Μάρτιος 2011, V.C. κατά Σλοβακίας, 18968/07, 8 Νοεμβρίου 2011, N.B. κατά Σλοβακίας, 29518/10, 12 Ιουνίου 2012, I.G., M.K. και R.H. κατά Σλοβακίας, 15966/04, 13 Νοεμβρίου 2012, G.M. και άλλοι κατά Δημοκρατίας της Μολδαβίας, 44394/15, 22 Νοεμβρίου 2022.
 234. Δικαστήριο, R.D. κατά Γαλλίας, 34648/14, 16 Ιουνίου 2016.

235. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, άρθρο 2. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, Κατευθυντήρια γραμμή 9.5 παρ. 63, και επομένως πρέπει να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες που προκύπτουν από τις αναπηρίες ενός κρατούμενου, προκειμένου να συμμορφώνονται με το Άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Δικαστήριο, *Semikhvoston κατά Ρωσίας*, 2689/12, παρ. 77, 6 Φεβρουαρίου 2014, *Farbtuhs κατά Λετονίας*, 4672/02, παρ. 56, 2 Δεκεμβρίου 2004, *Jasinskis κατά Λετονίας*, 45744/08, παρ. 59, 21 Δεκεμβρίου 2010, *Z.H. κατά Ουγγαρίας*, 28973/11, παρ. 29, 8 Νοεμβρίου 2012).
236. Δικαστήριο, *Price κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 33394/96, παρ. 27, ΕΔΔΑ 2001-VII.
237. Δικαστήριο, *Z.H. κατά Ουγγαρίας*, 28973/11, παρ. 29-33, 8 Νοεμβρίου 2012.
238. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, άρθρο 14.ΣΤ.
239. Δικαστήριο, *Vincent κατά Γαλλίας*, 6253/03, παρ. 103, 24 Οκτωβρίου 2006, *Engel κατά Ουγγαρίας*, 46857/06, παρ. 27 και 30, 20 Μαΐου 2010.
240. Δικαστήριο, *Semikhvoston κατά Ρωσίας*, 2689/12, παρ. 84-85, 6 Φεβρουαρίου 2014.
241. Δικαστήριο, *Wenner κατά Γερμανίας*, 62303/13, παρ. 66, 1 Σεπτεμβρίου 2016, *Sakir κατά Ελλάδας*, 48475/09, παρ. 52, 24 Μαρτίου 2016.
242. Δικαστήριο, *Aleksanyan κατά Ρωσίας*, 46468/06, παρ. 140, 22 Δεκεμβρίου 2008.
243. Δικαστήριο, *Moxamed Ismaaciil και Abdirahman Warsame κατά Μάλτας*, 52160/13 και 52165/13, παρ. 97, 12 Ιανουαρίου 2016, *Ukhan κατά Ουκρανίας*, 30628/02, παρ. 74, 18 Δεκεμβρίου 2008.
244. Δικαστήριο, *Cosovan κατά Δημοκρατίας της Μολδαβίας*, 13472/18, παρ. 74, 22 Μαρτίου 2022. Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (OHCHR), Οδηγός κράτησης: Διοικητική κράτηση μεταναστών, σελ. 12.
245. Δικαστήριο, *Wenerski κατά Πολωνίας*, 44369/02, παρ. 56-65, 20 Ιανουαρίου 2009.
246. Άρθρο 16.α και άρθρο 42.1. Δέσμη αρχών του ΟΗΕ για την προστασία όλων των προσώπων που τελούν υπό οποιαδήποτε μορφή κράτησης ή φυλάκισης, Αρχή 24, CPT, 19η Γενική Έκθεση, παρ. 82.
247. Δικαστήριο, *Kudla κατά Πολωνίας* [GC], 30210/96, ΕΔΔΑ 2000-XI.
248. Βλ. E/CN.4/2005/85/Add.1, ανακοινώσεις που έστειλε ο Ειδικός Εισηγητής για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών στην κυβέρνηση της Ισπανίας.
249. Δικαστήριο, *Slyusarev κατά Ρωσίας*, 60333/00, παρ. 34-44, 20 Απριλίου 2010.
250. CPT, 19η Γενική Έκθεση, παρ. 92.
251. Άρθρα 40.1 και 40.3. Δικαστήριο, *Cosovan κατά Δημοκρατίας της Μολδαβίας*, 13472/18, παρ. 83, 22 Μαρτίου 2022.
252. Δικαστήριο, *Nogin κατά Ρωσίας*, 58530/08, παρ. 97, 15 Ιανουαρίου 2015.
253. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση), άρθρο 19.2.
254. ό.π., άρθρο 19.1.
255. Δικαστήριο, *Cosovan κατά Δημοκρατίας της Μολδαβίας*, 13472/18, παρ. 58, 22 Μαρτίου 2022.
256. Δικαστήριο, *McGlinchey και άλλοι κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 50390/99, παρ. ΕΔΔΑ 2003-V, *Cosovan κατά Δημοκρατίας της Μολδαβίας*, 13472/18, παρ. 58, 22 Μαρτίου 2022.
257. Δικαστήριο, *Vasyukon κατά Ρωσίας*, 2974/05, 5 Απριλίου 2011.
258. Δικαστήριο, *Holotzion κατά Μολδαβίας*, 30649/05, παρ. 117, 7 Νοεμβρίου 2006.
259. Δικαστήριο, *Pitalev κατά Ρωσίας*, 34393/03, παρ. 54, 30 Ιουλίου 2009.
260. Δικαστήριο, *Cosovan κατά Δημοκρατίας της Μολδαβίας*, 13472/18, παρ. 77 και

82, 22 Μαρτίου 2022.

261. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 8.
262. Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και της Αξιοπρέπειας του Ατόμου όσον αφορά την Εφαρμογή της Βιολογίας και της Ιατρικής, άρθρο 5.
263. ό.π., άρθρο 8.
264. Καταληκτικές παρατηρήσεις σχετικά με τη δέκατη περιοδική έκθεση για την Πορτογαλία, 13 Ιουνίου 2022 έως 1 Ιουλίου 2022, παρ. 41(γ). Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, άρθρο 23.1, Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών, άρθρα 16 και 39.β, Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρα 7 και 9, Διεθνές Σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, άρθρο 17.1, Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 8. Δικαστήριο, *Gauer και άλλοι κατά Γαλλίας*, 61521/08, Μάρτιος 2011, *V.C. κατά Σλοβακίας*, 18968/07, 2011 (αποσπάσματα), *N.B. κατά Σλοβακίας*, 29518/10, 12 Ιουνίου 2012.
265. Δικαστήριο, *Khudobin κατά Ρωσίας*, 59696/00, παρ. 83, ΕΔΔΑ 2006-XII (αποσπάσματα).
266. Δικαστήριο, *Melnik κατά Ουκρανίας*, 72286/01, παρ. 104-106, 28 Μαρτίου 2006.
267. Δικαστήριο, *Cosovan κατά Δημοκρατίας της Μολδαβίας*, 13472/18, παρ. 44 και 86, 22 Μαρτίου 2022. Τρίτη περιοδική έκθεση για τη Δημοκρατία της Μολδαβίας της Επιτροπής του ΟΗΕ κατά των Βασανιστηρίων και άλλης μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας («CAT», CAT/C/ MDA/CO/3, που εγκρίθηκε στις 21 Δεκεμβρίου 2017) παρ. 19.
268. Δικαστήριο, *Cosovan κατά Δημοκρατίας της Μολδαβίας*, 13472/18, παρ. 86, 22 Μαρτίου 2022.
269. CPT, *7η Γενική Έκθεση*, παρ. 31.
270. CPT, *19η Γενική Έκθεση*, Εγγυήσεις για παράτυπους μετανάστες που στερούνται την ελευθερία τους, παρ. 91.
271. Δικαστήριο, *Normantowicz κατά Πολωνίας*, 65196/16, παρ. 88, 17 Μαρτίου 2022.
272. Δικαστήριο, *Amiron κατά Ρωσίας*, 51857/13, 27 Νοεμβρίου 2014, *Mozer κατά Δημοκρατίας της Μολδαβίας και Ρωσίας* [GC], 11138/10, παρ. 183, 23 Φεβρουαρίου 2016.
273. Δικαστήριο, *A.A. κατά Ελλάδας*, 12186/08, 22 Ιουλίου 2010.
274. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιатύπωση), άρθρο 11.1.
275. Δικαστήριο, *Normantowicz κατά Πολωνίας*, 65196/16, παρ. 80, 17 Μαρτίου 2022.
276. Σύσταση CM/Rec(2022)17 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και κοριτσιών μεταναστριών, προσφυγισσών και αιτουσών άσυλο, παρ. 49 και παρ. 96.4.
277. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιатύπωση), άρθρο 11.1.
278. Δικαστήριο, *Grimailovs κατά Λετονίας*, 6087/03, παρ. 150-151, 25 Ιουνίου 2013, *Yunusova και Yunusov κατά Αζερμπαϊτζάν*, 59620/14, παρ. 138, 2 Ιουνίου 2016, *Z.H. κατά Ουγγαρίας*, 28973/11, παρ. 29, 8 Νοεμβρίου 2012, *Price κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 33394/96, παρ. 25-30, ΕΔΔΑ 2001-VII.
279. CPT, *19η Γενική Έκθεση*, παρ. 90 και 91, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στη Φινλανδία, *CPT/(2015)25*, παρ. 35 και 36. Σύσταση CommDH (2001)19 του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Σύσταση 8). Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων

- κράτησης, Κατευθυντήρια γραμμή 8, σελ. 48 (vi). CPT, [19η Γενική Έκθεση](#), παρ. 90. CPT, [10η Γενική Έκθεση](#) παρ. 32. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιатύπωση), άρθρο 11.1. Ψήφισμα 1509 (2006) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα ανθρώπινα δικαιώματα των παράτυπων μεταναστών, αριθ. 12.4, τελευταία πρόταση. Ψήφισμα 1637 (2008) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τους ανθρώπους στις βάρκες της Ευρώπης: μικτές μεταναστευτικές ροές δια θαλάσσης προς τη νότια Ευρώπη, στοιχείο 9.13. Σύσταση CommDH (2001)19 του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Σύσταση 8). Δικαστήριο, *Holomion κατά Μολδαβίας*, 30649/05, παρ. 117-122, 7 Νοεμβρίου 2006, *Ashot Harutyunyan κατά Αρμενίας*, 34334/04, παρ. 105-116, 15 Ιουνίου 2010.
280. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, 2012, Κατευθυντήριες γραμμές 9.5, παρ. 63.
281. Δικαστήριο, *Price κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 33394/96, ΕΔΔΑ 2001-VII, *Farbtuhs κατά Λετονίας*, 4672/02, 2 Δεκεμβρίου 2004, *Engel κατά Ουγγαρίας*, 46857/06, παρ. 27 και 30, 20 Μαΐου 2010, *Helhal κατά Γαλλίας*, 10401/12, παρ. 62, 19 Φεβρουαρίου 2015, *Torekhin κατά Ρωσίας*, 78774/13, παρ. 86, 10 Μαΐου 2016.
282. Δικαστήριο, *Nonak κατά Κροατίας*, 8883/04, 14 Ιουνίου 2007, *Dybeku κατά Αλβανίας*, 41153/06, 18 Δεκεμβρίου 2007, *Raffray Taddei κατά Γαλλίας*, 36435/07, 21 Δεκεμβρίου 2010.
283. Δικαστήριο, *Stawomir Musiat κατά Πολωνίας*, 28300/06, 20 Ιανουαρίου 2009, *Keenan κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 27229/95, ΕΔΔΑ 2001-III, *Renolde κατά Γαλλίας*, 5608/05, 2008 (αποσπάσματα), *Rooman κατά Βελγίου* [GC], 18052/11, παρ. 145, 31 Ιανουαρίου 2019.
284. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στη Φινλανδία, [CPT/\(2015\)25](#). Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιатύπωση).
285. Δικαστήριο, *Rivière κατά Γαλλίας*, 33834/03, 11 Ιουλίου 2006, *Jeanty κατά Βελγίου*, 82284/17, παρ. 101-114, 31 Μαρτίου 2020.
286. Δικαστήριο, *Strazimiri κατά Αλβανίας*, 34602/16, παρ. 108-112, 21 Ιανουαρίου 2020.
287. Δικαστήριο, *Murray κατά Ολλανδίας* [GC], 10511/10, παρ. 106, 26 Απριλίου 2016.
288. Δικαστήριο, *Farbtuhs κατά Λετονίας*, 4672/02, 2 Δεκεμβρίου 2004, *Contrada κατά Ιταλίας* (αρ. 2), 7509/08, 11 Φεβρουαρίου 2014.
289. Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της Αξιοπρέπειας του Ατόμου όσον αφορά την Εφαρμογή της Βιολογίας και της Ιατρικής, άρθρο 6.
290. Δικαστήριο, *Mahmundi και άλλοι κατά Ελλάδα*, 14902/10, παρ. 70, 31 Ιουλίου 2012.
291. ό.π.
292. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, 2012, Κατευθυντήριες γραμμές 9.3, παρ. 61.
293. Σύσταση CM/Rec(2022)17 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και κοριτσιών μεταναστριών, προσφυγισσών και αιτουσών άσυλο, παρ. 96.3. Σύσταση CM/Rec(2003)5 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τα μέτρα κράτησης των

- αιτούντων άσυλο, Αρχή 13. Κανόνες της Μπανγκόκ, Κανόνας 42.4. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιатύπωση), άρθρα 11.2, 19, 23.4 και 25. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στη Φινλανδία, CPT/(2015)25, παρ. 36. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, Κατευθυντήρια γραμμή 9.1, παρ. 49-50. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας Κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας.
294. Δικαστήριο, *Stawomir Musiał κατά Πολωνίας*, 28300/06, 20 Ιανουαρίου 2009.
295. Οδηγία 2011/36/ΕΥ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου, άρθρο 11.7.
296. Σύσταση CM/Rec(2022)17 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και κοριτσιών μεταναστριών, προσφυγισσών και αιτουσών άσυλο, παρ. 36.
297. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιатύπωση).
298. Δικαστήριο, *S.M.M. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 77450/12, παρ. 83, 22 Ιουνίου 2017.
299. Δήλωση Αρχών που σχετίζονται με τη θεραπεία ατόμων που σεροτύονται την ελευθερία τους στο πλαίσιο της πανδημίας του κορωνοϊού (Covid-19), CPT.
300. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2007 στην Ισπανία, CPT/Inf (2009)10, παρ. 13.
301. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2011 στην Ολλανδία, CPT/Inf (2012)21, παρ. 58.
302. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2007 στην Ισπανία, CPT/Inf (2009)10, παρ. 14.
303. Δικαστήριο, *Karabet και άλλοι κατά Ουκρανίας*, 38906/07 και 52025/07, 17 Ιανουαρίου 2013.
304. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2011 στην Ολλανδία, CPT/Inf (2012)21, παρ. 58.
305. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 8, Δικαστήριο, *Szuluk κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 36936/05, 2009.
306. Δικαστήριο, *Szuluk κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 36936/05, παρ. 35, 2009.
307. CPT, 19η Γενική Έκθεση, παρ. 92. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο και εναλλακτικών δυνατοτήτων κράτησης, 2012, Κατευθυντήρια γραμμή 7, παρ. 47. Κανόνες Νέλσον Μαντέλα, Κανόνας 32 (1γ).
308. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 8.
309. Δικαστήριο, *Milić και Nikezić κατά Μαυροβουνίου*, 54999/03 και 10609/03, 28 Απριλίου 2015, *Gjini κατά Σερβίας*, 1128/16, 15 Ιανουαρίου 2019.
310. CPT, 23η Γενική Έκθεση, παρ. 77, CPT, 19η Γενική Έκθεση, παρ. 96. Δικαστήριο, *Labita κατά Ιταλίας* [GC], 26772/95, παρ. 131, ΕΔΔΑ 2000-IV, *Assenov και άλλοι κατά Βουλγαρίας*, 28 Οκτωβρίου 1998, παρ. 102, Reports of Judgments and Decisions 1998-VIII, *Bouyid κατά Βελγίου* [GC], 23380/09, παρ. 115-116, 2015, *Ostrovenecs κατά Λετονίας*, 36043/13, παρ. 71, 5 Οκτωβρίου 2017.
311. Δικαστήριο, *Fenech κατά Μάλτας*, 19090/20, παρ. 107, 1 Μαρτίου 2022, *Neshkov και άλλοι κατά Βουλγαρίας*, 36925/10 και πέντε άλλες, παρ. 243, 27 Ιανουαρίου 2015.
312. Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (OHCHR), *Οδηγός COVID-19: OHCHR και COVID-19*.
313. ό.π.
314. Δικαστήριο, *Fenech κατά Μάλτας*, 19090/20, 1 Μαρτίου 2022.
315. ό.π.

316. Δικαστήριο, *Poghosyan κατά Γεωργίας*, 9870/07, 24 Φεβρουαρίου 2009, *Ghantadze κατά Γεωργίας*, 23204/07, 3 Μαρτίου 2009. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιатύπωση), άρθρο 13. Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΟΗCHR), *Οδηγός COVID-19: ΟΗCHR και COVID-19*. Δικαστήριο, *Cătălin Eugen Micu κατά Ρουμανίας*, 55104/13, παρ. 56, 5 Ιανuariου 2016, *Jeladze κατά Γεωργίας*, 1871/08, παρ. 44, 18 Δεκεμβρίου 2012, *Salakhov και Islyamova κατά Ουκρανίας*, 28005/08, παρ. 124-125, 14 Μαρτίου 2013.
317. Δικαστήριο, *Feilazoo κατά Μάλτας*, 6865/19, παρ. 92, 11 Μαρτίου 2021.
318. **Κοινό κατευθυντήριο σημείωμα για την ισότιμη πρόσβαση όλων των μεταναστών στα εμβόλια του COVID-19.**
319. Δικαστήριο, *Fenech κατά Μάλτας*, 19090/20, 1 Μαρτίου 2022.
320. ό.π., παρ. 107.
321. Δικαστήριο, *Fenech κατά Μάλτας*, 19090/20, 1 Μαρτίου 2022.
322. Δικαστήριο, *Feilazoo κατά Μάλτας*, 6865/19, 11 Μαρτίου 2021. Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΟΗCHR), *Οδηγός COVID-19: ΟΗCHR και COVID-19*.
323. Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΟΗCHR), *Οδηγός COVID-19: ΟΗCHR και COVID-19*.
324. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2015 στο Λουξεμβούργο, *CPT/Inf (2015)30*, παρ. 111 (μόνο στα γαλλικά), CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στη Δημοκρατία της Τσεχίας, *CPT/Inf (2015)18*, παρ. 37.
325. Σύσταση CM/Rec(2012)5 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Κώδικα Δεοντολογίας για το Σωφρονιστικό Προσωπικό, παρ. 1, Κανόνας 77. Σύσταση υπ' αριθ. R (97) 12 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με το προσωπικό που ασχολείται με την εφαρμογή κυρώσεων και μέτρων.
326. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2015 στο Λουξεμβούργο, *CPT/Inf (2015)30*, παρ. 111 (μόνο στα γαλλικά), CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στη Δημοκρατία της Τσεχίας, *CPT/Inf (2015)18*, παρ. 37.
327. Σύσταση υπ' αριθ. R (97) 12 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με το προσωπικό που ασχολείται με την εφαρμογή κυρώσεων και μέτρων.
328. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2015 στο Λουξεμβούργο, *CPT/Inf (2015)30*, παρ. 111 (μόνο στα γαλλικά), CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στη Δημοκρατία της Τσεχίας, *CPT/Inf (2015)18*, παρ. 37.
329. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2004 στη Μάλτα, *CPT/Inf(2005)15*, παρ. 61; CPT, *10η Γενική Έκθεση*, παρ. 23, CPT, *19η Γενική Έκθεση*, παρ. 99.
330. Δικαστήριο, *Aden Ahmed κατά Μάλτας*, 55352/12, παρ. 92, 23 Ιουλίου 2013.
331. Σύσταση υπ' αριθ. R (97) 12 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με το προσωπικό που ασχολείται με την εφαρμογή κυρώσεων και μέτρων, παρ. 14- 15.
332. Δικαστήριο, *Nuh Uzun κατά Τουρκίας*, 49341/18 και άλλες 13, 29 Μαρτίου 2022.
333. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιатύπωση), άρθρα 18.7, 25.2, 24.4.
334. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2015 στο Λουξεμβούργο, *CPT/Inf (2015)30*, παρ. 111 (μόνο στα γαλλικά), CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στη Δημοκρατία της Τσεχίας, *CPT/Inf (2015)18*, παρ. 37. Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιатύπωση), άρθρο 25.2. Είκοσι κατευθυντήριες γραμμές για την αναγκαστική επιστροφή, Κατευθυντήρια γραμμή 10.3.

335. Είκοσι κατευθυντήριες γραμμές για την αναγκαστική επιστροφή, Κατευθυντήρια γραμμή 10.3.
336. ό.π. CPT, 7η Γενική Έκθεση, παρ. 29; CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2014 στη Δημοκρατία της Τσεχίας, CPT/Inf (2015)18, παρ. 37, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2015 στο Λουξεμβούργο, CPT/Inf (2015)30, παρ. 111 (μόνο στα γαλλικά).
337. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2011 στη Νορβηγία, CPT/Inf (2011)33, παρ. 38, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2011 στη Λετονία, CPT/Inf (2013)20, παρ. 36.
338. Σύσταση CM/Rec(2022)17 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και κοριτσιών μεταναστριών, προσφυγισσών και αιτουσών άσυλο, παρ. 40.
339. Σύσταση Rec(2012)5 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Κώδικα Δεοντολογίας για το Σωφρονιστικό Προσωπικό, παρ. 11 και 14.
340. ό.π., Προσωπικό, παρ. 11.
341. ό.π., παρ. 11 και 14, Rec(2022)17 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και κοριτσιών μεταναστριών, προσφυγισσών και αιτουσών άσυλο.
342. Σύσταση CM/Rec(2012)5 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Κώδικα Δεοντολογίας για το Σωφρονιστικό Προσωπικό, παρ. 12-13.
343. ό.π., παρ. 23-24, Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, άρθρο 26.
344. Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, άρθρο 26.
345. ό.π.
346. Σύσταση CM/Rec(2012)5 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Κώδικα Δεοντολογίας για το Σωφρονιστικό Προσωπικό.
347. Κατευθυντήριες γραμμές της EASO για τις συνθήκες υποδοχής: επιχειρησιακά πρότυπα και δείκτες, Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για Θέματα Ασύλου, Σεπτέμβριος 2016, Πρότυπο 11, 11.4, σελ. 19.
348. ό.π.
349. Διεθνές Σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, άρθρο 10.
350. ό.π.
351. Κατευθυντήριες γραμμές της EASO για τις συνθήκες υποδοχής: επιχειρησιακά πρότυπα και δείκτες, Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για Θέματα Ασύλου, Σεπτέμβριος 2016, Πρότυπο 11, σελ. 19.
352. Πρότυποι Ελάχιστοι κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για τη μεταχείριση των κρατουμένων, 39.2.
353. Ψήφισμα 1707 (2010) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, παρ. 9.2.11.
354. Δικαστήριο, *Tali κατά Εσθονίας*, 66393/10, παρ. 59, 13 Φεβρουαρίου 2014, *Artygomon κατά Ρωσίας*, 14146/02, παρ. 145, 27 Μαΐου 2010, *Kornejkova και Kornejkov κατά Ουκρανίας*, 56660/12, παρ. 111, 24 Μαρτίου 2016, *Ramishvili και Kokhreidze κατά Γεωργίας*, 1704/06, 27 Ιανουαρίου 2009.
355. CPT, 19η Γενική Έκθεση, παρ. 88.
356. Δέσμη αρχών του ΟΗΕ για την προστασία όλων των προσώπων που τελούν υπό οποιαδήποτε μορφή κράτησης ή φυλάκισης, Αρχή 30.
357. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2006 στη Γαλλία, CPT/Inf (2007)44, παρ. 76, CPT (μόνο στα γαλλικά), Έκθεση για την επίσκεψη του 2008 στη Βουλγαρία, CPT/Inf (2010)29 παρ. 45, CPT, 19η Γενική Έκθεση, παρ. 88, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2009 στην Ουκρανία, CPT/Inf (2011)29, παρ. 71.

358. Δικαστήριο, *Ismoilov και άλλοι κατά Ρωσίας*, 2947/06, 24 Απριλίου 2008.
359. CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2006 στη Γαλλία, [CPT/Inf\(2007\)44](#), παρ. 76, (μόνο στα γαλλικά), Έκθεση για την επίσκεψη του 2008 στη Βουλγαρία, [CPT/Inf\(2010\)29](#) παρ. 45, CPT, [19η Γενική Έκθεση](#), παρ. 88, CPT, Έκθεση για την επίσκεψη του 2009 στην Ουκρανία, [CPT/Inf\(2011\)29](#), παρ. 71.
360. Δικαστήριο, *Assepon και άλλοι κατά Βουλγαρίας*, παρ. 94, 28 Οκτωβρίου 1998, Reports of Judgments and Decisions 1998-VIII, *Tekin κατά Τουρκίας*, 22496/93, 9 Ιουνίου 1998 παρ. 53, Reports of Judgments and Decisions 1998-IV; *Gladović κατά Κροατίας*, 28847/08, παρ. 50, 10 Μαΐου 2011.
361. Δικαστήριο, *Vlasov κατά Ρωσίας*, 78146/01, παρ. 123, 12 Ιουνίου 2008. Ηνωμένα Έθνη, [Βασικές αρχές για τη χρήση βίας και όπλων από όργανα επιβολής του νόμου](#).
362. Δέσμη αρχών του ΟΗΕ για την προστασία όλων των προσώπων που τελούν υπό οποιαδήποτε μορφή κράτησης ή φυλάκισης, Αρχή 30, CPT, 19η Γενική Έκθεση, παράγραφος 88.
363. Δικαστήριο, *Rohde κατά Δανίας*, 69332/01, παρ. 93, 21 Ιουλίου 2005, *Rzakhanov κατά Αζερμπαϊτζάν*, 4242/07, παρ. 64, 4 Ιουλίου 2013.
364. Δικαστήριο, *A.T. κατά Εσθονίας*, 23183/15, παρ. 73, 13 Νοεμβρίου 2018.
365. Γενικό Σχόλιο υπ' αριθ. 20 της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών: Άρθρο 7 (Απαγόρευση βασανιστηρίων ή άλλης μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας), 10 Μαρτίου 1992.
366. Δικαστήριο, *Ramirez Sanchez κατά Γαλλίας* [GC], 59450/00, ΕΔΔΑ 2006-ΙΧ, *Piechowicz κατά Πολωνίας*, 20071/07, 17 Απριλίου 2012.
367. Δικαστήριο, *Ramirez Sanchez κατά Γαλλίας* [GC], 59450/00, παρ. 120-123, ΕΔΔΑ 2006-ΙΧ
368. Δικαστήριο, *A.T. κατά Εσθονίας*, 23183/15, παρ. 73, 13 Νοεμβρίου 2018.
369. Απομόνωση κρατουμένων: απόσπασμα από την [21η Γενική Έκθεση](#) της CPT που δημοσιεύτηκε το 2011, Συμβούλιο της Ευρώπης.
370. Δικαστήριο, *Οπουφριου κατά Κύπρου*, 24407/04, παρ 71-81, 7 Ιανουαρίου 2010, *Csüllög κατά Ουγγαρίας*, 30042/08, παρ. 37-38, 7 Ιουνίου 2011.

371. Δικαστήριο, *Csüllög κατά Ουγγαρίας*, 30042/08, παρ. 31, 7 Ιουνίου 2011.
372. ό.π.
373. Δικαστήριο, *Χ κατά Τουρκίας*, 24626/09, παρ. 41-45, 9 Οκτωβρίου 2012.
374. Δικαστήριο, *Ivan Karpenko κατά Ουκρανίας*, 45397/13, 16 Δεκεμβρίου 2021.
375. Δικαστήριο, *Artyomov κατά Ρωσίας*, 14146/02, παρ. 145, 27 Μαΐου 2010, *Βουγιά κατά Βελγίου* [GC], 23380/09, παρ. 101, 2015, *Korņeykova και Korņeykon κατά Ουκρανίας*, 56660/12, παρ. 111, 24 Μαρτίου 2016. Ηνωμένα Έθνη, [Βασικές αρχές για τη χρήση βίας και όπλων από όργανα επιβολής του νόμου](#).
376. Κανόνας 64.1. Ψήφισμα 1707(2010) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την κράτηση των αιτούντων άσυλο και των παράτυπων μεταναστών στην Ευρώπη, στοιχείο 9.2.12. Δικαστήριο, *Tekin κατά Τουρκίας*, 22496/93, 9 Ιουνίου 1998, παρ. 53 Reports of Judgments and Decisions 1998-IV, *Tali κατά Εσθονίας*, 66393/10, παρ. 59, 13 Φεβρουαρίου 2014, *Premišny κατά Ρωσίας*, 44973/04, 10 Φεβρουαρίου 2011.
377. Δικαστήριο, *H.M. και άλλοι κατά Ουγγαρίας*, 38967/17, 2 Ιουνίου 2022. Ευρωπαϊκοί Σωφρονιστικοί Κανόνες, Κανόνας 54.4. Κανόνες Νέλσον Μαντέλα, Κανόνας 50.
378. Δικαστήριο, *Shlykon και άλλοι κατά Ρωσίας*, 78638/11 και τρεις άλλες, παρ. 77-93, 19 Ιανουαρίου 2021.
379. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 8. Δικαστήριο, *Wainwright κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 12350/04, παρ. 43, ΕΔΔΑ 2006-Χ, *Iwańczuk κατά Πολωνίας*, 25196/94, 15 Νοεμβρίου 2001, *Roth κατά Γερμανίας*, 6780/18 και 30776/18, παρ. 51, 22 Οκτωβρίου 2020.
380. Δικαστήριο, *Wainwright κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 12350/04, παρ. 42, ΕΔΔΑ 2006-Χ, *Dejnek κατά Πολωνίας*, 9635/13, παρ. 61-66 και 75-76, 1 Ιουνίου 2017.
381. Δικαστήριο, *Wainwright κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 12350/04, παρ. 42, ΕΔΔΑ 2006-Χ, *Dejnek κατά Πολωνίας*, 9635/13, παρ. 60, 1 Ιουνίου 2017, *Valašinas κατά Λιθουανίας*, 44558/98, ΕΔΔΑ 2001-VIII.
382. Δικαστήριο, *Valašinas κατά Λιθουανίας*, 44558/98, παρ. 117, ΕΔΔΑ 2001-VIII.
383. ό.π.
384. Δικαστήριο, *Iwańczuk κατά Πολωνίας*, 25196/94, 15 Νοεμβρίου 2001.
385. Δικαστήριο, *Milka κατά Πολωνίας*, 14322/12, 15 Σεπτεμβρίου 2015.
386. Άρθρο 3, Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
387. Δικαστήριο, *Sakir κατά Ελλάδας*, 48475/09, 24 Μαρτίου 2016.
388. Δικαστήριο, *Mikeladze και άλλοι κατά Γεωργίας*, 54217/16, παρ 60-68, 16 Νοεμβρίου 2021.
389. Σύσταση CM/Rec(2022)22 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση της ηλικίας στο πλαίσιο της μετανάστευσης, 96.1.
390. Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για τη μεταχείριση των κρατούμενων γυναικών και τα μη στερητικά της ελευθερίας μέτρα για τις γυναίκες δράστες, Κανόνας 25, Δέση αρχών του ΟΗΕ, Αρχή 33. Σύσταση CM/Rec (2006)13 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την προσωρινή κράτηση, τις συνθήκες υπό τις οποίες εκτελείται και την εφαρμογή μέτρων κατά των καταχρηστικών πρακτικών, παρ. 44. CPT, [19η Γενική Έκθεση](#), παρ. 89; CPT, [23η Γενική Έκθεση](#), παρ. 77 και 79.
391. Δικαστήριο, *Gjini κατά Σερβίας*, 1128/16, παρ. 84-88 και 96-103, 15 Ιανουαρίου 2019.
392. Σύσταση CM/Rec(2022)22 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση της ηλικίας στο πλαίσιο της μετανάστευσης, παρ. 97. CPT, [30η γενική έκθεση της CPT](#), Μάιος 2021, σσ. 15-16.
393. Είκοσι κατευθυντήριες γραμμές για την αναγκαστική επιστροφή, Κατευθυντήρια γραμμή 10.5, τελευταία πρόταση. CPT, [2η Γενική Έκθεση](#), παρ. 54. Δέση αρχών

- του ΟΗΕ για την προστασία όλων των προσώπων που τελούν υπό οποιαδήποτε μορφή κράτησης ή φυλάκισης, Αρχή 29.1.
394. Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο των Ηνωμένων Εθνών για την Παρακολούθηση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
395. CPT, [19η Γενική Έκθεση](#), παρ. 89. Είκοσι κατευθυντήριες γραμμές για την αναγκαστική επιστροφή, (κατευθυντήρια γραμμή 10.5, τελευταία πρόταση). Ψήφισμα 1707(2010) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την κράτηση των αιτούντων άσυλο και των παράτυπων μεταναστών στην Ευρώπη, στοιχείο 9.2.12.
396. Δέσμη αρχών του ΟΗΕ για την προστασία όλων των προσώπων που τελούν υπό οποιαδήποτε μορφή κράτησης ή φυλάκισης, Αρχή 29,2.
397. Είκοσι κατευθυντήριες γραμμές για την αναγκαστική επιστροφή, Κατευθυντήρια γραμμή 10.5, τελευταία πρόταση. CPT, [2η Γενική Έκθεση](#). Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, [Θέσπιση εθνικών ανεξάρτητων μηχανισμών για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τα θεμελιώδη δικαιώματα στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ](#), Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ, Οκτώβριος 2022.
398. CPT, [19η Γενική Έκθεση](#), παρ. 89. Είκοσι κατευθυντήριες γραμμές για την αναγκαστική επιστροφή, (κατευθυντήρια γραμμή 10.5, τελευταία πρόταση). Ψήφισμα 1707(2010) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την κράτηση των αιτούντων άσυλο και των παράτυπων μεταναστών στην Ευρώπη, στοιχείο 9.2.15.
399. Για περισσότερες λεπτομέρειες, ανατρέξτε στα πρότυπα της CPT.

Ο οδηγός αυτός για επαγγελματίες συντάχθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Νομικής Συνεργασίας (CDCJ) και εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 2023.

Παρέχει καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να αντιμετωπίζονται οι μετανάστες και οι αιτούντες άσυλο που βρίσκονται υπό διοικητική κράτηση, ώστε η αξιοπρέπειά τους και τα θεμελιώδη δικαιώματά τους που προστατεύονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όπως ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, να τυγχάνουν απόλυτου σεβασμού. Επίσης, βασίζεται στα πρότυπα που έχουν θεσπιστεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με το πέρασμα του χρόνου για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας και άλλες σχετικές πηγές.

Αυτός ο οδηγός έχει σχεδιαστεί ως ένα πρακτικό εργαλείο για όλους τους επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με μετανάστες και αιτούντες άσυλο που τελούν υπό διοικητική κράτηση σε όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και όχι μόνο. Για το σκοπό αυτό, περιλαμβάνει επίσης λίστες ελέγχου για να βοηθήσει τους δικηγόρους και τους ιατρούς με τα διάφορα πρότυπα που ισχύουν για τους μετανάστες και τους αιτούντες άσυλο υπό διοικητική κράτηση.

www.coe.int/cdcj

www.coe.int

Το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι ο επιφανέστερος οργανισμός πρόσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ευρωπαϊκής ηπείρου. Περιλαμβάνει 46 κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων όλων των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν υπογράψει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ένα σύμφωνο που έχει σχεδιαστεί για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επιβλέπει την εφαρμογή της Σύμβασης στα κράτη μέλη.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE